

Financije.hr

PRETPLATNIČKI PRIMJERAK

BROJ 2 - LIPANJ 2024.

ŠEF LJUBLJANSKE BURZE

**PARTNERSTVO SA
ZAGREBAČKOM JE NA
VISOKOJ RAZINI**

VELIKI INTERVJU

**HRVATSKA ČISTILICA
NA VODIK ZA
SVJETSKO TRŽIŠTE**

DEMOKRATIZACIJA ULAGANJA

**INTERCAPITALOVI
FONDOVI DOSTUPNI
SVIMA**

IZAZOVI STRANE RADNE SNAGE

**PRIHVAĆANJE
RAZLIČITOSTI NEMA
ALTERNATIVU**

atVOX

*Vaš partner za
umjetnu travu*

SPORTSKI TERENI • VRT
BALKONI • KROVOVI
TERASE • OGRADE

Medvedgradska Ulica 1b 10000 Zagreb
091 422 22 13
info@atvox.hr www.atvox.hr

BAGIS ISKOPI

Železna Gora 161a 40313 Železna Gora
095 531 81 88 bagisiskopi@gmail.com

NEUMOLJIVA STATISTIKA (NE)ZAPOSLENOSTI

Raif Okić

izvršni urednik

Strani radnici postaju sastavni dio hrvatskog gospodarstva. Jedan dio naše političke scene odbija prihvatiti njihovu važnost i utjecaj na društvo oko nas. Prihvaćanje različitosti više nema alternativu, rekla je stručnjakinja za ljudske potencijale Ines Bokan u razgovoru s našim Goranom Jungvirthom. Brojke pokazuju da svake godine sve više državljana trećih zemalja u potrazi za poslom dolazi izvan Europske unije. Nedavno smo mogli pročitati da je u jednoj zagrebačkoj župi kršteno više djece filipinskih roditelja, nego hrvatskih. Određeni dio društva se tome protivi, i još je uvijek (pre)glasan stav da ti ljudi trebaju doći u Hrvatsku i nakon nekog vremena otići natrag u svoju domovinu. Međutim, sve više i sve češće smo svjedoci da ti ljudi u Hrvatskoj stvaraju svoj dom. Je li naše društvo spremno na izazove koje sa sobom donosi uvrštavanje strane radne snage? — teško je odgovoriti. Vjerojatno ni najveći stručnjaci za sociologiju u Hrvatskoj nemaju jasan odgovor. Međutim, samo zakonodavstvo može učiniti jedan dio posla oko integracije. Na tvrtkama i pojedincima unutar njih je da animiraju svoje suradnike iz inozemstva na integraciju u društvo. Neumoljive brojke koje su našoj Lejli Barić iznijeli Boris Vujčić iz HNB-a, i prokurist Kamgrada Dragutin Kamenski, govore da će naše gospodarstvo u budućnosti još više ovisiti o uvoznjoj radnoj snazi. Čak i dekan Fakulteta elektrotehnike i računarstva kaže da ni sadašnje generacije srednjoškolaca nisu dovoljne za podmirenje potreba hrvatskog gospodarstva za radnom snagom. A budućnost, kad je riječ o povećanju broja stanovnika, ne nosi nikakve pozitivne trendove. S druge strane, slušamo statistiku o rekordno niskoj nezaposlenosti i rekordnoj zaposlenosti. Upravo su dio te pozitivne priče brojni sugovornici naših novinara.

“Na čistilici LYNX H2 5000, s pogonom na vodik, počeli smo raditi prije tri godine, i na projektu je radila skupina od dvadesetak ljudi. Klimatske promjene utjecale su i na promjene u našem portfelju proizvoda, te smo prije sedam godina zaokrenuli strategiju prema zelenom i održivom.” — ispričao je predsjednik uprave Rasca Ivan Franičević našem Vedranu Harči. Dok poduzetnici objeručke prihvaćaju potrebu za zelenom tranzicijom k obnovljivim izvorima energije, novoizabrani europarlamentarci se tek trebaju dogovoriti o prioritetima na razini Europske unije. “Kako ne bi to pitanje prepustili slučaju, više od tristo tvrtki, udruženja i nevladinih organizacija, uključujući i Obnovljive izvore energije Hrvatske, potpisalo je zajedničku izjavu namijenjenu čelnicima država EU, zahtijevajući da se Europski zeleni plan potvrdi kao strateški prioritet u sljedećem mandatu Europskog parlamenta.” — piše u kolumni Marija Hanzec iz gospodarsko-interesnog udruženja Obnovljivi izvori energije Hrvatske.

Jedno od većih iznenađenja s početka godine jest činjenica da je Zagreb postao najpopularnija turistička destinacija, pretekavši u prvom tromjesečju 2024. godine i Dubrovnik. Martina Bienenfeld objasnila je taj uspjeh riječima da Zagreb organizira mnoge koncerte i kulturna događanja tijekom cijele godine te da ne ovisi samo o ljetnoj sezoni.

Sadržaj

14 TEMA BROJA

24 INTERVJU

6 VIJESTI

12 POREZNI KALENDAR

14 TEMA BROJA

Strani radnici prevladavaju, borba za domaće tek počinje

24 INTERVJU

Predsjednik Uprave Ljubljanske burze Aleš Ipavec

Izlazak na burzu nije nikakav bauk; treba se pojačati financijska edukacija u tvrtkama

26 ANALIZE

MMF o rastu plaća u državno-javnom sektoru: Daljnja fiskalna ekspanzija mogla bi naštetiti stečenoj vjerodostojnosti

28 ANALIZE

Poludrago kamenje kao novi čuvari vrijednosti

30 TECH

Da bi vodik postao gorivo budućnosti, potrebne su hitne akcije i usklađeni naponi svih sudionika

34 TECH

Pošumljavanje teško pristupačnih područja dronovima

37 BURZE

Investicije poduzeća rastu, iako su kamatne stope rasle. Kako to?

39 ZELENA TRANZICIJA

Novi EU parlament — što će biti s Europskim zelenim planom?

41 E-COMMERCE

Kina spašava svoje velike online trgovine

43 KULTURA

Kakve filmove vole Hrvati?

49 TURIZAM

Zagreb ruši rekorde i postao je najpopularnije proljetno turističko odredište u državi

53 PODUZETNIŠTVO

Jedini hrvatski craft cider probio se na strana tržišta, napravio i rebranding

30 TECH

56 FINTECH

56 FINTECH

Inovacijama od male brokerske kuće do najvažnijeg igrača na Zagrebačkoj burzi

60 PODUZETNIČKA PRIČA

Okus Hrvatske i visoka kvaliteta jamstvo su uspjeha na svim tržištima

62 DIGITAL

Turizam se zasniva na kvaliteti (digitalnog) doživljaja destinacije

66 ZANIMLJIVOSTI

FOTOGRAFIJA S NASLOVNICE:
ADOBE STOCK

IMPRESUM

Izdavač: INFO Financije d.o.o.

Web: www.financije.hr

Izvršni direktor: Danijel Farkaš

Adresa: Kušlanova 27, 10 000 Zagreb

E-mail: redakcija@financije.hr

Telefon: 095/3998-171

OIB: 52022283876

MBS: 081507666

Broj računa: HR7724020061101183867

ERSTE & STEIERMÄRKISCHE BANK d.d.

UREDNIŠTVO

Glavni urednik

Marko Andrejić

Izvršni urednik

Raif Okić

Zamjenik izvršnog urednika

Goran Jungvirth

Šefica deska

Lejla Barić

Novinari

Vedran Harča, Vladana Kovačević,
Milica Rilak, Suzana Vezilić

 Financije.hr

Lektor

Miroslav Vukmanić

Dizajn i grafička priprema

studio triD

Tisak

Printera Grupa d.o.o.

Položnica 2A, 10 431 Sv. Nedelja

FOTO: IZTOK LAZAR

NLB OBJAVIO PONUDU ZA ADDIKO BANKU: HRVATSKA NAM JE VRLO VAŽNO TRŽIŠTE ZBOG RASTA BDP-A I SINERGIJE SLOVENIJE I HRVATSKE

NLB banka Ljubljana predstavila je ponudu koju je predala za Addiko banku, a ponuda se odnosi na 19.287.142 redovnih dionica bez nominalne vrijednosti na donositelja, s napomenom da je zbog izbjegavanja sumnje, 212.858 trezorskih dionica koje drži Addiko, isključeno iz ponude — rečeno je na konferenciji za novinare NLB banke u Ljubljani.

NLB je ponudio dvadeset eura po dionici bez prilagodbe za dividendu isplaćenu 7. svibnja 2024. godine. Ponuda podliježe minimalnom pragu prihvaćanja od 75 posto na temelju 19.500.000 izdanih dionica.

Iz NLB-a navode da je njihova ponuda konkurentna onoj Agri Europe Cyprus Limited, koja je i jedina objavljena, a dioničari mogu opozvati svoj pristanak na njihovu ponudu i prihvatiti NLB-ovu. Regulatorna odobrenja iz NLB-a očekuju u sljedećih deset tjedana, odnosno do 16. kolovoza 2024. godine.

“Ulazak u Hrvatsku nam je važan, zbog rasta BDP i uvođenja eura, a i velike sinergije između Slovenije i Hrvatske. Hrvatska je najveće gospodarstvo u regiji i jedina bivša jugoslavenska republika u kojoj NLB nije prisutna, dok istodobno čini osam posto slovenskog izvoza. Mnogi korporativni klijenti NLB-a su aktivni u Hrvatskoj.” — rekao je Predsjednik Uprave NLB banke, Blaž Brodnjak.

EUROPSKA SREDIŠNJA BANKA SMANJILA KLJUČNE KAMATNE STOPE PRVI PUT OD 2019. GODINE

Upravno vijeće Europske središnje banke (ESB) smanjilo je tri ključne kamatne stope ESBa za 25 baznih bodova. Kamatna stopa za glavne operacije refinanciranja smanjit će se na 4,25 posto, kamatna stopa za mogućnost posudbe na kraju dana na 4,50 posto, a novčani depozit na 3,75 posto.

“Od sastanka Upravnog vijeća u rujnu 2023. godine inflacija se smanjila za više od 2,5 postotnih bodova, i inflacijski izgledi su se znatno poboljšali. Smanjila se i temeljna inflacija, što dodatno upućuje na zaključak o slabljenju cjenovnih pritisaka, i smanjila su se inflacijska očekivanja za sva razdoblja. Uvjeti financiranja ostali su restriktivni zbog monetarne politike, što je pridonijelo smanjenju potražnje i održavanju čvrste usidrenosti inflacijskih očekivanja te tako dalo velik doprinos smanjenju inflacije.” — objasnili su iz ESB-a u priopćenju.

HUB UPOZORAVA NA FINACIJSKE PRIJEVARE I KRAĐU PODATAKA

Hrvatska udruga banaka (HUB) upozorava na niz aktivnih kampanja kriminalaca koji u posljednje vrijeme ciljaju klijente banaka radi ostvarivanja financijske koristi i krađe podataka. Pokušaji prijevara najčešće se odvijaju putem lažne elektroničke pošte, SMS poruka i lažnih internetskih stranica, a sve je popraćeno zlonamjernim, sofisticiranim i vjerodostojnim lažnim predstavljanjem.

“Cilj kriminalaca je preuzimanje tajnih podataka klijenta banke, poput korisničkog imena i zaporke, broja tokena i njegove jednokratne zaporke za prijavu na digitalne usluge banke, odnosno preuzimanje tajnih podataka kartica CVC/ CVV broja, koji se nalazi na poledini kartice i predstavlja sigurnosni kôd kartice, kako bi ostvarili neovlašteni pristup bankarskim aplikacijama potencijalne žrtve te pribavili protupravnu imovinsku korist.” — priopćeno je iz HUB-a.

Aktivne kampanje koje ciljaju klijente banaka vezane su prije svega za investicijske prijevare koje se, kako su naveli iz HUB-a, najviše ostvaruju telefonskim pozivima.

Razvidne su i prijevare povezane s prodajom proizvoda i usluga na raznim internetskim stranicama. Prodavatelji usluga u takvim prigodama mogu postati žrtve prijevara u slučaju da povjeruju da lažni kupac doista želi kupiti njegovu robu, odnosno proizvod ili uslugu. Važno je napomenuti da ako zainteresirani kupac kontaktira s namjerom kupnje usluge ili proizvoda, za uplatu je potencijalnom kupcu dovoljno poslati IBAN računa, te se ne smije slati osjetljive osobne i financijske podatke kao što su broj kartice, datum važenja ili CVV/CVC broj s poledine kartice, navode iz HUB-a.

HANFA ODOBRILO OBJAVLJIVANJE PONUDE ZA PREUZIMANJE ZVEČEVA; DIONICE PLAĆENE VIŠE OD PROCJENE

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA) u povodu zahtjeva društva Flexway Adriatic d.o.o. za odobrenje objavljivanja ponude za preuzimanje društva Zvečevo d.d., na sjednici Upravnog vijeća donijela je rješenje kojim se Društvu Flexway Adriatic d.o.o., Zagreb odobrava objavljivanje ponude

FOTO: ZVEČEVO

za preuzimanje društva Zvečevo d.d.

Glavna djelatnost Flexway Adriatica, koji je kao društvo posebne namjene osnovan u prosincu 2023. godine, trgovanje je slasticama i čokoladom.

“U postupku odlučivanja o Zahtjevu za odobrenje objavljivanja ponude za preuzimanje Ciljnog društva, Zaključkom Hanfe od 7. svibnja i 21. svibnja 2024., zatražena je izmjena i dopuna teksta ponude za preuzimanje te dostava ispravljenog i dopunjenog Elaborata o procjeni fer vrijednosti dionice Ciljnog društva te Izvješća neovisnog ovlaštenog revizora, a 16. svibnja i 27. svibnja 2024. dostavljene su izmjene i dopune teksta ponude za preuzimanje te ispravljeni i dopunjeni Elaborat o procjeni fer vrijednosti dionice Ciljnog društva te Izvješće neovisnog ovlaštenog revizora, sve sukladno traženjima Hanfe.” — poručili su iz agencije.

Obveza objavljivanja ponude za preuzimanje nastala je za ponuditelja 26. ožujka 2024. godine, sklapanjem Ugovora o kupnji dionica između ponuditelja, kao kupca, i Zdravka Alvirra iz Zagreba. Temeljni kapital Zvečeva je 9,94 milijuna eura, a sastoji se od 382.370 dionica nominalnog iznosa 26 eura.

HRVATSKA ĆE SE U SLJEDEĆIM GODINAMA SUOČITI S MANJKOM PROGRAMERA

Prirodnim prirastom u sljedećih nekoliko godina Hrvatska neće moći doći do potrebnih radnika i struka, posebice programera, kojima se nude poslovi u cijelom svijetu. Stoga će morati nastaviti s uvozom radnika, istaknuo je suosnivač i član uprave Algebre, Hrvoje Balen na konferenciji .debug.

“Važno bi bilo omogućiti i lakše studiranje strancima u Hrvatskoj jer, osim internacionalizacije obrazovanja, time se uvijek pojavljuje i mogućnost da netko od njih ostane u Hrvatskoj.” — poručio je Balen.

DOMAĆI PROIZVOĐAČI MESA NUDE UČENIČKU MJESEČNU STIPENDIJU OD 200 EURA

Kvalificirani mesari deficitarni su na tržištu rada u Hrvatskoj, ali i u većini zemalja Europske unije — kao i mnoga druga obrtnička zanimanja. Tako članice Grupe Pivac, jedne od vodećih mesnih industrija u Hrvatskoj i jugoistočnoj Europi — PPK karlovačka mesna industrija i Mesna industrija Vajda iz Čakovca, u školskoj godini 2024./2025. godini budućim kvalificiranim mesarima nude mjesečnu stipendiju u iznosu od čak 200 eura, plaćeni rad na praksi i trošak prijevoza, besplatni topli obrok za vrijeme prakse, besplatne udžbenike i druge pogodnosti.

Budući mesari imaju priliku usvojiti čitav proizvodni proces, koristeći pritom najsuvremeniju tehnologiju, a po završetku školovanja zajamčeno im je dugoročno stabilno zaposlenje uz poticajna primanja koja su znatno iznad prosjeka u tom sektoru.

U suradnji s Grupom Pivac broj mladih koji se školuju za ovo deficitarno zanimanje je povećan, kaže Tomislav Gregur, ravnatelj Srednje škole Prelog.

“Cilj nam je stvoriti mlade radnike koji su već tijekom školovanja u cijelosti osposobljeni za posao koji im omogućuje sigurno i odlično plaćeno radno mjesto.” — kaže Prelog.

Vilim Simon, predsjednik Uprave Mesne industrije Vajda, ističe da je važno zadržati ljude kako siguran i dobro plaćen posao ne bi morali tražiti izvan Hrvatske.

LUKA PLOČE PRVI PUT NA LJESTVICI NAJPROMETNIJIH: ZADOVOLJNI SMO, TO JE REZULTAT DUGOG RADA I KAPITALNIH ULAGANJA

Kontejnerske luke u istočnoj i jugoistočnoj Aziji potvrdile su primat na svjetskoj ljestvici u 2023. godini, pokazalo je izvješće Svjetske banke i S&P Globala, a na svjetsku kartu upisale su se, uz Rijeku, i hrvatske Ploče.

Azijske luke zauzele su čak trinaest mjesta među dvadeset najbolje plasiranih na svjetskoj ljestvici, pokazuje četvrto godišnje izvješće Svjetske banke i S&P Globala. Prvo mjesto je ponovno zauzela kineska luka Yangshan, a drugo omanska luka Salalah. Kolumbijska luka Cartagena popela se na treće mjesto, a marokanski Tanger-Mediterranean, najveća luka na Mediteranu, zadržao je četvrto mjesto. Na petom je mjestu malezijska luka Tanjung Pelepas.

FOTO: LUKA PLOČE

Na popisu se prvi puta nalazi i hrvatska Luka Ploče, zauzevši 206. mjesto, među ukupno 405 luka.

“Zadovoljni smo što je Luka Ploče uvrštena na ljestvicu najprometnijih svjetskih kontejnerskih luka. To je rezultat dugogodišnjeg rada i kapitalnih ulaganja, a ujedno i potvrda da smo na dobrom putu, posebno u ovim izazovnim vremenima geopolitičkih previranja koja utječu na poslovanje svih. Naši ciljevi za budućnost uključuju ulaganje u kontejnerski terminal i zelene tehnologije te jačanje naše pozicije unutar TEN-T mreže, što nam otvara nove mogućnosti za poslovni rast i razvoj.” — rekao je za Financije.hr predsjednik Uprave Luke Ploče d.d., Hrvoje Livaja.

FOTO: FLICKR

TALIJANSKI BENETTON PLANIRA RESTRUKTURIRANJE; GUBICI RASTU

Talijanska obitelj Benetton priprema planove za rješavanje rastućih gubitaka u svojim trgovinama odjećom, uključujući i razilaženje s izvršnim direktorom Massimom Renonom, nakon četiri godine, objavio je Reuters.

Očekuje se da će upravni odbor grupe za odjeću uskoro raspravljati o neto gubitku od oko 230 milijuna eura za 2023. godinu, koji uključuju i umanjena vrijednosti. To se može usporediti s neto gubitkom od 81 milijun eura 2022. godine, kad su prihodi iznosili milijardu eura.

Obitelj Benetton se preko svojeg holdinga Edizione sprema podržati restrukturiranje Benettona i ubrizgati u tvrtku 260 milijuna eura, dodajući da će Edizione čvršće nadzirati grupu. Predsjednik Luciano Benetton, jedan od njezinih osnivača, rekao je kako se očekivalo da će se grupacija pokriti 2023., prema trogodišnjem strateškom planu, ali da je financijsko stanje posljednjih mjeseci gore od očekivanog.

FEDEX OTPUŠTA 2.000 RADNIKA U EUROPI

Američka logistička tvrtka FedEx objavila je da će ugasiti do 2.000 radnih mjesta u Europi kako bi dodatno smanjila troškove jer se normalizira potražnja za uslugama dostave u post-pandemijskom razdoblju.

Otkazi u pomoćnim službama bit će raspoređeni na 18 mjeseci i nose troškove prije oporezivanja, uključujući pravne pristojbe i otpremnine, u rasponu od 231,67 milijuna do 347,51 milijuna eura, izvijestila je uprava. Smanjeni broj radnika trebao bi kompaniji uštedjeti od 115,83 milijuna do 162,17 milijuna eura godišnje od fiskalne 2027., dodali su. Kompanija posluje u više od 45 europskih zemalja i teritorija, uključujući Hrvatsku, i zapošljava više od 52.000 ljudi.

“Povrh optimizacije naših mreža, poduzimamo mjere kako bismo pojednostavili brojne funkcije i smanjili strukturne troškove”, priopćili su.

Do kraja iduće godine FedEx planira smanjiti troškove za 3,7 milijardi eura. U ožujku su podigli prognozu dobiti u fiskalnoj 2024., uz obrazloženje da će im smanjeni troškovi donijeti

veću dobit po dionici.

FedEx i njegov konkurent United Parcel Service (UPS) te druge tvrtke u sektoru imali su puno posla u početnoj fazi pandemije budući da su građani u strogoj lockdownu posjete trgovinama zamijenili dostavom robe na kućna vrata.

KAPACITETI ENERGIJE VJETRA I SUNCA U EU PORASLI ZA DVIJE TREĆINE OD 2019.

Energetski sektor Europske unije značajno se promijenio zbog ambicioznih klimatskih politika i mjera za smanjenje ovisnosti o ruskom plinu, posebno od 2019. godine. Prema analizi energetskog think tanka Ember, kapaciteti energije vjetra i sunca u Europskoj uniji porasli su od 2019. do 2023. godine za 65 posto, a Njemačka je dala najveći doprinos.

U izvješću se navodi da je Njemačka zaslužna za 22 posto povećanja, a slijedi je Španjolska s 13 posto. Više od polovice od 27 država članica EU barem je udvostručilo svoje kapacitete energije vjetra i sunca tijekom tog razdoblja.

Od 2019. do 2023. solarni kapaciteti u EU više su se nego udvostručili, dosegnuvši 257 gigavata prošle godine, dok je kapacitet energije vjetra povećan za gotovo trećinu, na 219 gigavata. Zbog novih kapaciteta je zajednički udio energije vjetra i sunca u proizvodnji električne energije u EU porastao sa 17 posto na 27 posto u posljednje četiri godine.

OD IZBIJANJA SKANDALA TRŽIŠNA VRIJEDNOST TOYOTE SMANJENA ZA 15 MILIJARDI DOLARA

Dionice japanskih proizvođača automobila značajno su smanjene nakon što je Ministarstvo prometa u Tokiju otkrilo da su korišteni lažni podaci za certifikacije određenih modela.

Tako su dionice najvećeg tamošnjeg proizvođača automobila Toyote pale više od 5,4 posto od izbijanja skandala, 3. lipnja. Toyota je izgubila 15,62 milijarde dolara tržišne vrijednosti, dok su dionice Mazde pale 7,7 posto u istom razdoblju i izgubile 511,8 milijuna dolara.

Opsežna inspekcija Ministarstva prometa također je otkrila nepravilnosti u zahtjevima za certificiranje drugih proizvođača automobila, točnije Honde, Suzukija i Yamahe. Uslijed toga, dionice Honde pale su 5,75 posto, Yamaha Motora 2,2 posto, a Suzuki Motora 0,3 posto.

ŠEF BMW-A PROTIV EUROPSKIH CARINA NA KINESKE ELEKTRIČNE AUTOMOBILE

Europska komisija škodi europskim interesima najavom kaznenih carina na uvoz električnih automobila iz Kine, izjavio je šef BMW-a Oliver Zipse. Hina navodi kako je EK sredinom lipnja objavila da bi od početka srpnja mogla uvesti preliminarnu dodatnu carinu na uvoz električnih automobila iz Kine, u rasponu od 17 do 38 posto, zbog “nepoštenih subvencija” proizvođačima. Dodali su ipak da su stupili u kontakt s kineskim vlastima kako bi razmotrili moguća rješenja, u skladu s propisima Svjetske trgovinske organizacije (WTO).

Prijetnja carinama naišla je na val kritika u njemačkoj vladi i poslovnim krugovima pa je tako ministar prometa Volker

FOTO: BMW

Wissing upozorio da bi one negativno utjecale na tamošnje tvrtke.

“Kaznene carine EK pogodit će njemačke tvrtke i njihove vrhunske proizvode. Vozila moraju pojeftiniti kroz žešću konkurenciju, otvorena tržišta i znatno bolje uvjete proizvodnje u EU, a ne kroz trgovinske ratove i zatvaranje tržišta”, napisao je ministar prometa na društvenoj mreži X. Reagirao je i ministar gospodarstva Robert Habeck koji je zatražio pregovore kako bi se izbjegla “carinska utrka” s azijskim divom, upozorivši da EU riskira eskalaciju trgovinskog sukoba.

“Carine su uvijek posljednja opcija i politička mjera te su često najgore rješenje”, kazao je. Zipse se složio s ministrom

gospodarstva, ocijenivši da su carine “pogrešan put” i da bi protekcionizam mogao pokrenuti spiralu novih uvoznih nameta i izolacije. “Europska komisija škodi europskim tvrtkama i europskim interesima”, ustvrdio je.

DIONIČARI TESLE ODOBRLI ISPLATU 52,2 MILIJARDE EURA ELONU MUSKU

Dioničari Tesle odobrili su izvršnom direktoru Elonu Musku isplatu 52,2 milijarde eura plaće i ostalih beneficija kao znak da odobravaju njegovo vodstvo i kao poticaj da zadrži svoj fokus na toj tvrtki, svom najvećem izvoru bogatstva, a to bi mogao postati jedan od najvećih kompenzacijskih paketa u američkoj korporativnoj povijesti. Također, odobrili su preseljenje kompanije iz Delawarea u Teksas, a ponovno su u Upravni odbor izabrali i Muskova brata Kimbala te sina medijskog mogula Ruperta Murdocha, Jamesa Murdocha, izvijestili su iz Tesle o odlukama dioničara na godišnjoj skupštini.

Ujedno, dioničari su povećali razinu svoje kontrole tako što su odobrili prijedloge da se skрати trajanje mandata članovima Upravnog odbora na godinu dana i da se snizi potreban broj glasova za izglasavanje odluka, za što će sada biti potrebna tek jednostavna većina. “Ne otvaramo samo novo poglavlje za Teslu, nego započinjemo novu knjigu”, izjavio je Musk za vrijeme skupštine. Odluku o plaći i ostale odluke dioničari su izglasali velikom većinom, prenosi Hina, što naglašava potporu koju Musk ima kod malih dioničara Tesle, od kojih su mnogi veliki obožavatelji tog milijardera.

ZAKUP PROSTORA

EUROCENTER Miramarska 23, Zagreb

HOTOTOWER Savska cesta 32, Zagreb

POSLOVNI CENTAR Radnička cesta 45, Zagreb

ZAGREBAČKI NEBODER Ilica 1a, Zagreb

BOE
PARKING & REAL ESTATE
stručnjak za parkirne garaže i nekretnine

BOE REAL ESTATE je stručnjak za parkirne garaže i nekretnine. Sa više od 93 garaže u Austriji, Mađarskoj, Slovačkoj i Hrvatskoj (preko 31.900 garažnih parkirnih mjesta – sa tendencijom rasta), kao i preko 30 godina prakse s našim Know-how, pripadamo vodećim upraviteljima garažnih prostora i nekretnina u Austriji i centralno-istočnoj Europi.

BOE REAL ESTATE prati Vaše projekte korak po korak od plana do realizacije Vaših nekretnina kao i parkirnih površina.

BOE grupa trenutno upravlja nekretninama ukupne vrijednosti od 1,7 milijardi eura.

Radnička cesta 80 10000 Zagreb
Tel. +385/1/6387120
Fax. +385/1/6387121
info@boe-realestate.com
www.boe-realestate.com

INFRA DAP

📍 Cvetković 89, Jastrebarsko

☎ 098 238 437

✉ info@infra-dap.hr

Izrada dokumentacije

Tehnička pomoć
i savjetovanje

3D print

www.infra-dap.hr

KAROL PLUS

d.o.o.

elektromonterski
radovi

prodaja
auto dijelova

Petra Zrinskog 121, 48316 Legrad
048 835 064, karolplus1@gmail.com

*wijek
svjež*

Matije Gubca 15
31400 Đakovo
099/5158-279
mesnice.karlovic@gmail.com

WOODECO SYSTEM
ECOLOGY & PROTECTION

EKOLOŠKE IMPREGNACIJE
HRVATSKI PROIZVOD
ZA BETON, DRVO I ŽELJEZO

Dragutina Golika 48 10000 Zagreb
vk.adria@gmail.com

POREZNE OBVEZE U SRPNJU

PRIJE POČETKA SVAKOG MJESECA POREZNA UPRAVA OBJAVLJUJE KALENDAR S POPISOM OBVEZA I ROKOVIMA ZA NJIHOVO PODMIRENJE. RIJEČ JE O OBVEZAMA KOJE DOSPIJEVAJU U SRPNJU:

8. srpnja

Trošarinski obveznik mora iskazati obračunatu trošarinu u dnevnom obračunu trošarine, koji dva puta mjesečno dostavlja nadležnom carinskom uredu, prema svojem sjedištu odnosno prebivalištu, i to za razdoblje od 1. do 15. dana u mjesecu do 20. dana u istom mjesecu; a za razdoblje od 16. do zadnjeg dana u mjesecu do 8. dana sljedećeg mjeseca. Obračunatu trošarinu mora platiti u roku od trideset dana od dana nastanka obveze obračunavanja trošarine. Dnevne obračune trošarine ne dostavljaju trošarinski obveznici za razdoblje u kojem nije nastala obveza obračunavanja trošarine, ili trošarina iznosi nula kuna.

15. srpnja

Naknadu za eksploataciju mineralnih sirovina za drugo tromjesečje 2024. godine potrebno je uplatiti do tog datuma. Od travnja 2024. godine, kad je Vlada donijela novu Uredbu o naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, ta je naknada izražena kroz fiksni i varijabilni dio koji se temelji na tržišnoj vrijednosti otkopane/pridobivene mineralne sirovine. Minimalni iznos fiksnog dijela naknade iznosi 200,00 eura/ha površine utvrđenog eksploatacijskog polja mineralnih sirovina. Minimalni iznos fiksnog dijela naknade iznosi 200,00 eura/ha površine utvrđenog eksploatacijskog polja mineralnih sirovina. Iznimno, minimalna varijabilna naknada od tri

posto odnosi se na građevni pijesak i šljunak s morskog dna, sve vrste soli (morska sol) i solnih voda, mineralne vode iz kojih se mogu pridobivati mineralne sirovine, osim mineralnih voda koje se koriste u ljekovite, balneološke i rekreativne svrhe, ili kao voda za ljudsku potrošnju i druge namjene, na koje se primjenjuju propisi o vodama.

20. srpnja

Predaja obrasca PP-MI-PO za porez na potrošnju. Porez za potrošnju plaća se na potrošnju alkoholnih pića (vinjak, rakiju i žestoka pića), prirodnih vina, specijalnih vina, piva i bezalkoholnih pića u ugostiteljskim

objektima, a u koju nije uključen porez na dodanu vrijednost. Obaveznici su sve pravne i fizičke osobe koje pružaju ugostiteljske usluge. Rok za plaćanje je do 31. srpnja.

31. srpnja

Hanfi su tromjesečni financijski izvještaj dužni dostaviti izdavatelji investicijskih društava, mirovinskih osiguravajućih društava, društava za osiguranje i reosiguranje, i drugi.

TRŽIŠTE RADA U HRVATSKOJ

SVE VIŠE STRANIH RADNIKA, A BORBA ZA DOMAĆE TEK POČINJE

Nader Wahsh rođen je u Siriji, i u Hrvatskoj je već punih osam godina. Kako mu je majka Hrvatica, njegova tranzicija u društvo bila je znatno lakša. No, kako kaže za naš časopis, još nikad nije dobio posao preko Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

“Uvijek sam posao tražio sâm, i nikad nisam radio ni preko agencija koje pomažu stranim radnicima da dođu u Hrvatsku, a te agencije obično riješe radnu dozvolu za radnike. Nažalost, radnici im za to moraju puno platiti.” — kaže Wahsh.

To ipak ne umanjuje njihovo zanimanje za Hrvatsku, ali ni potražnju za njima. Zaposleni su ponajviše u građevinskom sektoru, koji već godinama ima problema s pronalaskom radnika.

Dragutin Kamenski, prokurist tvrtke Kamgrad, za *Financije.hr* kaže da je problem nedostatka radnika baš u tom sektoru rezultat smanjenja broja stanovnika i činjenice da se već dugo vremena na ta zanimanja gleda podcjenjivački, i sustav im se u godinama iza nas nije dovoljno posvetio. Danas njegova tvrtka ima više od osamdeset posto stranih radnika, za razliku od 2016. godine, kad su u tom poduzeću bili samo domaći radnici.

S dolaskom stranih radnika, kaže, tvrtka se morala promijeniti i tek će se mijenjati, kao i sami poslodavci. Filozofija “ako nećeš ti, ima tko hoće” više nije održiva. Domaćih radnika je sve manje, kao i onih iz susjednih država, koji se sada cijene jednako kao i domaći, zbog lakše integracije u društvo i zbog lakše provjere stečenih kvalifikacija i srodnosti obrazovnih sustava. U Kamgradu su upravo zbog želje da nađu više domaćih radnika promijenili strategiju, i dio kadrovske službe posebno utemeljili kao potragu za domaćim radnicima i onima iz susjednih država.

“Naša kadrovska služba danas putuje prije svega u Bosnu i Hercegovinu i ostale zemlje okruženja u potrazi za radnicima. Ali ne samo to, mi već sada idemo u škole, nudimo stipendije i sa svim strukovnim školama smo u kontaktu. Pokušavamo doći do podataka tko od naših radnika radi vani, da im ponudimo mogućnost povratka u Hrvatsku, a to je posao koji nije uobičajen. Posebno smo se usmjerili samo na to — traženje i privlačenje domaćih radnika i radnika iz susjedstva.” — kaže Dragutin Kamenski.

30.000 MATURANATA NIJE DOVOLJNO

Dekan Fakulteta elektronike i računarstva, prof. dr. Vedran Bilas: “Ova generacija ima oko 30.000 maturanata. Hrvatsku čekaju teški dani. Radimo s tvrtkama kao što je Ericsson Nikola Tesla, koja je međunarodno vidljiva tvrtka s velikim iskustvom, i radimo s njima kao fakultet jer želimo povećati i broj stranih studenata. Treba nam intenzivnije bavljenje internacionalizacijom visokog obrazovanja u Hrvatskoj, trebaju nam stipendije za strane studente, trebaju nam učinkovitiji konzularni uredi koji će se baviti studentima, i cjeloviti paketi za one koji dolaze studirati i raditi u Hrvatsku. Ovo je trenutak da se to dogodi.”

Nude plaće i bonuse, ali kaže i da vode računa da se ne pravi razlika između domaćih i stranih radnika, da se ne bi stvaralo nezadovoljstvo.

“Kad su u početku dolazili strani radnici, glavna tema pregovora bila je plaća. Danas to čini spektar koji tvrtka mora učiniti da bi privukla i zadržala radnike. Više nije dovoljno da vi samo radnika plaćate, nego mu trebate dati kompletnu podršku da mu čitav boravak u Hrvatskoj bude prihvatljiv. Sve to danas plaća poslodavac. Nije više dovoljno reći: Dođite u Hrvatsku, i reći: Imate plaću.” — kaže Dragutin Kamenski, prokurist te tvrtke.

Ines Bokan je jedna od najistaknutijih stručnjakinja s područja ljudskih potencijala u Hrvatskoj i trenutačna voditeljica projekata za traženje i selekciju menadžmenta u tvrtki Amrop Adria. U razgovoru za *Financije.hr* ona kaže: “S obzirom na nedostatak radnika, i globalno i lokalno, zapošljavanje stranih radnika je postalo neizbježno. Činjenica je da bi hrvatsko gospodarstvo bez stranih radnika bilo ugroženo, te da s njima trebamo graditi zajedničku budućnost. Integracija ne samo u tvrtku već i u društvo je nužna za uspješnije i bolje razumijevanje različitih kultura, poslovnih praksi i radnih navika. Rezultat će biti uspješnije uhodavanje u posao, zadržavanje onih kandidata koji žele

ostati i koje poslodavci žele zadržati u Hrvatskoj, te smanjivanje izazova u našim promjenama kojima svjedočimo. Potrebno je smanjiti osjećaj socijalne izolacije te osvijestiti važnost edukacije o različitostima, kako bi se smanjili negativni stereotipi i predrasude. Prihvatanje različitosti više nema alternativu.”

Izazov hrvatskog gospodarstva: radnik

Tržište rada ključno je pitanje hrvatskog gospodarstva, a radna snaga je goruće pitanje i najveći ograničavajući čimbenik. Prema posljednjim podacima Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) Republike Hrvatske, u prvih pet mjeseci ove godine MUP Hrvatske izdao je 93.786 dozvola za rad i boravak, od čega je 63.204 dozvola za novo zapošljavanje, a 22.226 za produljenje postojećih. Sezonskih radnika je 8.356.

Te brojke Bokan komentira: “Svjesni smo da su mnoge države već prošle proces nagle potražnje za stranim radnicima. Trend će biti prisutan dok god postoji potražnja, to jest dok god poslodavci uspješno posluju i imaju potrebe za novim radnicima, a ne postoji dovoljan broj domaćih radnika spremnih raditi takve poslove i u takvim uvjetima. Neovisno na kojem radnom mjestu su zaposleni, svatko za sebe i svoje bližnje želi osigurati bolju i sigurniju budućnost. S obzirom na to da i mi imamo više prilika za odlazak u inozemstvo, izazovi su još i veći. Tržište rada više nije lokalno, već globalno, i otvoreno je za sve radnike, neovisno odakle dolaze. Multikulturalni timovi već su dugo prisutni na tržištu i pokazalo se da donose veliku vrijednost poslovanju, razmjeni znanja i poboljšanju kompetencija radnika.”

Problem hrvatskog gospodarstva tako više nije novac, njega ima u bankama i u drugim financijskim ustanovama, nego radnik, čovjek, što je i ograničavajući čimbenik za razvoj, napominje Josip Zaher, predsjednik Gospodarskog vijeća Zagreba.

“Zagreb i Zagrebačka županija, kao gospodarski najrazvijenija područja u Hrvatskoj, imaju uz veliki broj zaposlenih ujedno i veliki investicijski ciklus i rast, ali i najveće potrebe za zapošljavanjem domaće radne snage i radne snage iz domicilnih bazena za zapošljavanje, kao što su države regije. No, i u tim državama je radne snage sve manje, pa

Boris Vujčić guverner HNB-a

FOTO: HKK

je velika potreba za zapošljavanjem i strane radne snage. Mi u HGK također želimo da se u procese rada u Hrvatskoj uključe svi koji nisu dovoljno uključeni, posebno mlađa populacija — studenti i učenici, naravno za poslove koji su njima primjereni i koje im dopušta njihovo akademsko i učeničko vrijeme. Moramo biti otvoreni i za žene, koje su zbog obiteljskih obveza dugo bile odsutne s tržišta rada, ili nisu nikad niti radile, te nam je želja da i tu populaciju stavimo na tržište rada. Htjeli bismo animirati i dio umirovljenika koji su aktivni i žele raditi, da budu aktivni na vlastitu dobrobit i dobrobit našeg gospodarstva.” — kaže Zaher.

Bokan naglašava da je najveća promjena posljednjih godina to što sada potencijalni zaposlenici postavljaju uvjete: “Nekada su poslodavci birali zaposlenike i postavljali pravila. Danas je stanje drukčije: kandidati biraju. Hibridni rad je postao minimum očekivanja za većinu, ovisno o industriji. Mogućnost rada iz ureda, ali i izvan ureda, omogućava radnicima više fleksibilnosti, ali i veću odgovornost za odrađeni posao. Visoka je svjesnost o važnosti mentalnog zdravlja, wellbeinga i stava ‘radim da bih živio, a ne obratno’. Poslodavci koji nude fleksibilne oblike rada, programe podrške i inicijative za ravnotežu između privatnog i poslovnog, lakše zadržavaju radnike i privlače potencijalne talente. Tehnološki napredak, digitalna transformacija i automatizacija su sveprisut-

ne i zahtijevaju nova i drukčija znanja. Vještine budućnosti nisu samo tehničko-tehnološke, već i takozvane meke vještine. Migracija radnika je postupak koji se ne može izbjeći, a uz sve izazove i probleme koje donosi, može donijeti i dobre strane: bogatstvo novih znanja, stručnjake iz drugih područja, drukčija iskustva i radne navike, i slično. Održivost i

NEIZBJEŽNO ZAPOSŁJAVANJE STRANIH RADNIKA

Ines Bokan, stručnjakinja za ljudske potencijale: “S obzirom na nedostatak radnika, i globalno i lokalno, zapošljavanje stranih radnika je postalo neizbježno. Činjenica je da bi hrvatsko gospodarstvo bez stranih radnika bilo ugroženo, i s njima trebamo graditi zajedničku budućnost. Integracija ne samo u tvrtku, već i u društvo je nužna za uspješnije i bolje razumijevanje različitih kultura, poslovnih praksi i radnih navika. Rezultat će biti uspješnije uhodavanje u posao, zadržavanje onih kandidata koji žele ostati i koje poslodavci žele zadržati u Hrvatskoj, te smanjivanje izazova u naglim promjenama kojima svjedočimo. Potrebno je smanjiti osjećaj socijalne izolacije te osvijestiti važnost edukacije o različitostima, kako bi se smanjili negativni stereotipi i predrasude. Prihvatanje različitosti više nema.”

društvena odgovornost je sve važnija za uspješno poslovanje, ali i privlačenje darovitih. Očekujem da će se nastaviti usmjerenost na hibridni rad, digitalnu transformaciju i automatizaciju i razvoj vještina budućnosti, te onda i wellbeing. Svi će trendovi doživjeti neke prilagodbe specifičnostima tvrtki, tržištima, rastu i razvoju te stalnim promjenama. Poslodavci koji prepoznaju potrebe radnika i potencijalnih zaposlenika neće imati problema s pronalaskom radnika. Svaki sektor ima neke svoje prednosti. Dokle god su usmjereni na ljude koji obavljaju posao i mogu ponuditi ono što je radnicima važno, ne očekujem da će biti većih problema.”

Radnici se traže i u državama u koje se prije nekoliko generacija iselilo naše stanovništvo, da ih se privuče natrag u Hrvatsku. Sve to dokazuje da je problem radnika postao sve izazovniji, ali ipak nije i samo hrvatski problem.

Europskoj uniji u sljedećih dvadeset godina bit će potrebno sto milijuna radnika — najviše u Njemačkoj, državama Beneluxa i Češkoj. U tom razdoblju, pokazuju projekcije UN-a, radno sposobno stanovništvo će se i u Hrvatskoj smanjiti za četiristo tisuća. i trebat će ga nadomjestiti.

Iako je Hrvatska danas država Europske unije koja ima najveći postotak imigracija zbog zapošljavanja, ne zbog obiteljskih ili drugih razloga. Hrvatsko gospodarstvo, procjenjuje struka, bilježit će trendove rasta zaposlenosti i pada nezaposlenosti u sljedećim godinama. No, demografija radi protiv nas, i to već tri desetljeća, pa strani radnici postaju neizbježnost. Na jedan posto rasta BDP-a, kaže Boris Vujčić, guverner Hrvatske narodne banke (HNB), raste i broj zaposlenih za 0,7 posto. Nedostatak kvalificiranih radnika tek djelomično mogu popuniti studenti, učenici, umirovljenici i žene, uz strane radnike.

Bokan dodaje: “Kombinacija više čimbenika dovela je do smanjenja nezaposlenosti te pozitivnih trendova na tržištu rada. Ulazak Hrvatske u Europsku uniju donio je doseg do većeg tržišta i povećanja stranih investicija, a inovacije i digitalizacija otvorili su nova radna mjesta. Stalni rast sektora turizma donosi rast gospodarstva, ali i mnogo sezonskih i stalnih radnih mjesta. Iako je stanje na tržištu bolje nego prije, i dalje je prisu-

Josip Zaher HGK

FOTO: HGK

tan odlazak naših radnika u inozemstvo u potrazi za (još) boljim prilikama. Reforme zakonodavstva te poticanje poduzetništva su sigurno doprinijele rastu zaposlenosti, no tu još uvijek postoje prilike za poboljšanje.”

TREBA POVEĆATI BROJ RADNO AKTIVNIH NA TRŽIŠTU

No, Hrvatska ima još jedan problem. Broj radno aktivnih ljudi, odnosno onih koji aktivno traže posao već je dugo vrlo nizak.

“Ono što moramo pokušati učiniti jest povećati stopu participacije na tržištu rada, odnosno broj ljudi u radnoj dobi koji je aktivan. Ta se stopa povećala za oko osam postotnih bodova u zadnjih nekoliko godina i sa 62 posto dosegla je oko 70 posto. To je i bio jedan od najvećih problema gospodarstva Hrvatske — niska stopa participacije i aktivnosti na tržištu rada — ali ona je i dalje ispod prosjeka EU i to za pet postotnih bodova. Kad bismo dostigli prosjek EU, dakle na 75 posto, imali bismo još 120 tisuća domaćih radnika na tržištu rada. Teoret-

ski, kad bi Hrvatska uspjela animirati te radnike, kad bi imala tu stopu participacije, ne bi trebala stranu radnu snagu. I studenti i umirovljenici mogu pomoći, ali može pomoći i odlaganje odlaska u mirovinu, jer se produžuje i čovjekova životna dob. Očekivana životna dob u Hrvatskoj pedesetih godina prošlog stoljeća bila je šezdeset godina, a danas je to osamdeset, pa možemo očekivati i da ćemo u budućnosti raditi nešto duže.” — rekao je Vujčić.

Zbog smanjenja broja stanovništva u budućnosti, Hrvatska će morati naći načine kako da nadomjesti potrebu za radnicima, naglašava Vujčić, a modela ima nekoliko.

“Morat ćemo vidjeti na koji način će se nadomjestiti nedostatak radne snage, djelomično dizanjem stope participacije radne snage, djelomično aktiviranjem umirovljenika ili produžavanjem dobi za odlazak u mirovinu, djelomično drukčijim i fleksibilnijim načinima organizacije tržišta rada, djelomično povratkom naših radnika iz inozemstva, ali i robotizacijom.” — kaže Vujčić.

Bokan naglašava da ne postoje jednostavna rješenja za izazov nedostatka radne snage: “Potrebna je suradnja na više razina kako bi se poboljšala fleksibilnost na tržištu rada, stjecanje novih vještina i bolja prilagodba potrebama suvremenog tržišta. Poboljšanje sustava

POZNAVANJE JEZIKA NIJE POTREBNO ZA NEKE POSLOVE

Podaci Centra za mirovne studije (CMS) iz Zagreba s kraja prošle godine, pokazuju da poslodavci u Hrvatskoj nemaju problema s tim što radnici iz Hrvatskoj udaljenijih zemalja ne poznaju jezik.

„Na hrvatskom tržištu rada nedostaje radnika pa je Republika Hrvatska proceduralno olakšala dolazak stranih radnika koji se zapošljavaju na radnim mjestima koja se vode kao deficitarna (lista je objavljena na stranicama HZZ-a). Iz same liste, razvidno je da za neka radna mjesta poznavanje jezika naprosto nije nužnost“, kaže Tea Radović iz CMS-a.

Valja napomenuti, kažu u CMS-u, kako se u Hrvatskoj dozvoljava boravak i rad dobiva temeljem ugovora o radu, što u praksi znači da je vezana uz konkretnog poslodavca. Ako se ugovor o radu prekine, radnik gubi dozvolu za boravak i rad.

„Nažalost, svjedočimo i da pojedini strani radnici dođu u Hrvatsku i na granici budu obaviješteni o otkazu ugovora o radu, što, u slučaju dalekih zemalja, podrazumijeva ogroman financijski i logistički teret za osobe koje potom moraju o svom trošku organizirati povratak u svoju državu. Svime time su strani radnici stavljeni u dodatan odnos zavisnosti od poslodavca, u

odnosu na radnike - državljane Republike Hrvatske. Strah od gubitka posla, i samim time dozvole za boravak i rad, faktor je koji nameće poslušnost tim radnicima“, kaže Luka Kos iz CMS-a.

S druge strane, (ne)poznavanje jezika postaje problem ili prednost kad je u pitanju poznavanje vlastitih radničkih prava.

Problematika radnog prava

Strani radnici iz azijskih zemalja ne poznaju hrvatski sustav, radnu legislativu i ljudska prava (građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna) koja su im zajamčena u Hrvatskoj, ali, za razliku od stranih radnika iz zajedničkog govornog područja - puno teže dolaze do tih informacija.

„Događaju se slučajevi da su radnici prijavljeni na manje sati no što ih odrađuju, da im se oduzimaju putovnice i drugi osobni dokumenti, da se usmeno pri dogovaranju poslova dogovori jedan iznos plaće, pa se taj usmeni dogovor krši, da plaću uopće ne dobiju ili dio plaće dobivaju „na ruke“, da im je uskraćeno pravo na tjedni odmor. Strani radnici se također susreću i s rasizmom i ksenofobijom, a što između ostalog utječe i na pristup policiji i pravosuđu“,

obrazovanja u suradnji s tržištem i poslodavcima može dovesti do kreiranja rješenja koja su prilagođena potrebama tržišta i budućnosti. Potrebno je poticanje cjeloživotnog učenja, prekvalifikacije i usavršavanja, kako bismo osigurali konkurentnost na tržištu rada te bolje mogućnosti za život. Poslodavcima je potrebna fleksibilnost zakonskog okvira kako bi svojim radnicima mogli ponuditi više mogućnosti te ih i na taj način zadržati te privući darovite ljude.”

Postupci robotizacije i novih tehnologija također mogu u nekim segmentima smanjiti potrebu za čovjekom, ali svakako ne u svim branšama i ne tako brzo.

Poseban izazov su i kvalificirani radnici i akademski obrazovani stručnjaci, kojih je među stranim radnicima u prošloj godini bilo tek 0,6 posto. Izmjenama i dopunama Zakona o strancima koji je u proceduri, visokokvalificirana radna snaga je jedan od ciljeva, kaže Ivan Vidiš, državni tajnik u Ministarstvu rada i mirovinskog sustava.

“Prvo smo se usmjerili da olakšamo uvjete za takozvanu plavu kartu. Također, usmjeravamo se i na vještine onih koji dolaze u Hrvatsku, a ne samo na klasične diplome, i tako želimo povećati broj kvalificiranih radnika koji nam dolaze. Imamo potrebu za svim profilima radnika, ali češće su nam potrebni niže kvalificirani radnici, prije svega u gra-

Ines Bokan

FOTO: BOŽIDAR BABIĆ

đevinarstvu i turizmu, ali smo mi prije svega inicijalno krenuli u izmjene tog zakona kako bismo olakšali promjene u plavoj karti, što bi rezultiralo povećanim brojem stranih, ali visokokvalificiranih radnika. Trebamo sve radnike i povećava se broj kvalitetnih radnih mjesta u Hrvatskoj, pa će nam tako i u budućnosti trebati više kvalificiranih radnika.” — kaže Vidiš.

U budućnosti će Hrvatskoj trebati inženjerskog kadra, ako ga ne treba već i danas jer, kako kaže Josip Zaher iz HGK, ne smijemo zaboraviti da koliko god u

Hrvatskoj raste gospodarstvo, ono je i dalje okruženo državama koje su tradicionalno velika gospodarstva i koje tu istu našu radnu snagu trebaju i zovu k sebi. Naravno, pod povoljnijim uvjetima.

“Nama, kao i tim našim susjednim velikim gospodarstvima, treba ista radna snaga i oni je također crpe iz istih područja iz kojih ih crpi i Hrvatska. Oni uzimaju i dio naših školovanih ljudi, tako da sasvim sigurno računaju na te koje trebamo i mi, i to je još jedan izazov za naše gospodarstvo.” — kaže Zaher.

Bokan kaže da i druge države imaju

upozoravaju iz CMS-a, naglasivši i da strani radnici zbog ovih razloga najčešće neće prijaviti nikakva kršenja propisa.

Iz CMS-a navode da će novi radnici zasigurno nastaviti dolaziti u Hrvatsku, a Hrvatskoj nedostaju jasne i konkretne strategije na temelju kojih će im omogućiti da uistinu postanu dio društva, kao što su tečajevi hrvatskog jezika i kulture, koji su preduvjet pune integracije u društvo.

Iskustvo iz susjedstva

Slovenija ne može bez strane radne snage, a učenje slovenskog i integracija znatno su brži za radnike iz zemalja bivše Jugoslavije. Više od 50 slovenskih poslodavaca, zajedno s predstavnicima slovenskog zavoda za zapošljavanje, otputovalo je u Srbiju, gdje su sredinom lipnja predstavili potencijalnim radnicima u Beogradu i Nišu.

U Sloveniji se traže radnici u svim sektorima - zdravstvo, socijalna skrb, transport, ugostiteljstvo, proizvodnja, rekla je generalna direktorica Slovenskog zavoda za zapošljavanje Greta Metka Barbo Škerbinc. Pritom je istaknula pošteno zapošljavanje, bez posrednika, podizanje svijesti o pravima, plaćama, informiranosti o životu u Sloveniji jer ne žele zlostavljanje i iskorištavanje.

Srbija je po broju izdanih boravišnih i radnih dozvola na trećem mjestu među zemljama iz kojih dolaze strani radnici. Nina Dinić je, primjerice, prije godinu dana došla u Sloveniju iz Niša, položila ispit iz slovenskog jezika, a radi u ljubljanskom kliničkom centru, gdje je potrebno još 200 medicinskih sestara. U međuvremenu, na Balkanu također nedostaje radnika, a one koji žele u inozemstvo pozivaju i u Austriju i Njemačku s većim plaćama.

Upozorenja na dugotrajne postupke

Ako im Slovenija ne osigura uvjete za dolazak i ostanak, još više radnika morat će se naći u Indiji, Nepal, Bangladešu i na Filipinima. “Bojim se da će tada engleski postati osnovni jezik, što nije u redu ako živimo u Sloveniji”, rekla je za RTV Slovenije Vesna Tadić iz ljubljanskog Kliničkog centra.

Pomogle bi brže procedure, ali ne da radnici daju otkaz u domovini i onda čekaju. “Sređivanje svih papira traje oko četiri mjeseca”, objašnjava Roman Tadina iz Termini Olimia. “Time se potiču i drugi oblici, poput rada na crno, a radnici također odlaze u druge zemlje”, upozorava glavni ravnatelj Zavoda za zapošljavanje.

FOTO: HINA, NIKOLA BLAŽEKVIĆ

svoje izazove kad je riječ o privlačenju: “Specifične potrebe poslodavaca, industrija, uvjeti zaposlenja kao i orijentiranost tvrtke na lokalno ili globalno tržište utjecat će na mogućnost zapošljavanja lokalnih stručnjaka, ili potrebom za zapošljavanjem stručnjaka iz drugih zemalja. Ne bismo rekli da je negdje teže, već je drukčije, jer su i

potrebe i očekivanja poslodavaca različiti.”

HOĆEMO LI UVOZITI I INŽENJERE, LIJEČNIKE?

Sveučilište u Zagrebu je itekako svjesno izazova koje nosi budućnost. Dekan Fakulteta elektrotehnike i računarstva

(FER) u Zagrebu, prof. dr. Vedran Bilas, ističe da je zanimanje za taj fakultet zasad visoko i da imaju dva puta veći broj učenika koji žele upisati FER u odnosu na broj koji upisuju; a povećano je i zanimanje učenika za tim fakultetom, što nije slučaj u većini europskih zemalja.

“No, moramo biti svjesni broja novorođenih. Ova generacija ima oko

Kako kaže, primjer bi mogao biti zakon o poplavama, koji je omogućio strancima da ubrzano počnu raditi na otklanjanju posljedica, dok je postupak za sve dozvole još bio u tijeku.

U knjizi *Strani radnici u Hrvatskoj: Izazovi i mogućnosti* za gospodarski i društveni razvoj autori Hrvoje Butković, Višnja Samardžija i Ivana Rukavina su već 2022. godine predviđali kako će se razvijati proces potražnje za novom radnom snagom.

Hrvatska je posljednjih godina postala jako ovisna o radnicima migrantima zbog općeg nedostatka radne snage. Gospodarstvo zemlje nakon ulaska u EU suočeno je s ogromnim odljevom radne snage, posebice u javnom zdravstvu. Graditeljski sektor suočava se sa sve većim nedostatkom radne snage pa će za desetak godina većina radnika u tom sektoru vjerojatno biti stranci. Hrvatska je nedavno promijenila zakonodavni okvir za reguliranje rada državljana trećih zemalja koji je prethodno bio krut i restriktivan. Međutim, zemlji još uvijek nedostaje dosljedna migracijska politika usmjerena prema budućnosti koja bi imigraciju radne snage percipirala kao priliku za gospodarski i društveni razvoj. Usto, nedostaju politike koje bi olakšale integraciju radnika migranata i njihovih obitelji u hrvatsko društvo. Na forumima socijalnog dijaloga u zem-

lji tema migrantskog rada još nije dobila značaj koji zaslužuje. To je dijelom posljedica tradicionalno relativno malog broja radnika migranata u usporedbi sa zapadnoeuropskim zemljama, pišu autori te dodaju kako su posljednjih godina socijalni partneri postali svjesniji važnosti državljana trećih zemalja za nesmetano funkcioniranje hrvatskog gospodarstva. Ipak, kao i poslodavcima, i sindikatima nedostaju strategije za postupanje s tom grupom radnika.

Negativan migracijski saldo vrlo je karakterističan za Hrvatsku. U devedesetim godinama 20. stoljeća zemlja je izgubila oko 300 000 ljudi zbog slabog prirodnog prirasta, visoke stope emigracije i niske stope

useljavanja. U posljednjih deset godina izgubljeno je još 300 000 ljudi.

Neto migracijski saldo stabilizirao se od 2018. na ovamo pa su broj iseljenika i broj useljenika godišnje podjednaki (oko 40 000). Istraživanja o radnicima migrantima u Hrvatskoj oskudna su, ali općenito pokazuju da

migranti popunjavaju radna mjesta koja zahtijevaju minimalno (nisko)obrazovanje te da većina radnika migranata potječe iz zemalja regije.

30.000 maturanata. Hrvatsku čekaju teški dani. Radimo s tvrtkama kao što je Ericsson Nikola Tesla, koja je međunarodno vidljiva tvrtka, s velikim iskustvom, i radimo s njima kao fakultet jer jako želimo povećati i broj stranih studenata. Treba nam intenzivnije bavljenje internacionalizacijom visokog obrazovanja u Hrvatskoj, trebaju nam stipendije za strane studente, trebaju nam učinkovitiji konzularni uredi koji će se baviti studentima, i cjeloviti paketi za one koji dolaze studirati i raditi u Hrvatsku. Ovo je trenutak da se to dogodi.” — kaže Bilas.

Važno je, ističe dekan, da se iskoriste i financijska sredstva Europske unije za pomoć studentima, da bi se lakše opredijelili za dolazak u Hrvatsku, navodeći da imamo dobrih primjera takvih praksi u susjedstvu koje možemo primijeniti.

“Uzor za to nam može biti Slovenija. Tamo studenti s prostora bivše Jugoslavije mogu studirati pod istim uvjetima kao i njihovi studenti, odnosno njihovi državljani. Ima takvih inicijativa i kod nas, koji su predloženi nadležnim ministarstvima, a i mi kao fakultet se jako zanimamo za to. Imamo mi i izravne komunikacije s Bosnom i Hercegovinom, sa Sjevernom Makedonijom, Crnom Gorom i Srbijom.” — ističe dekan FER-a.

Ipak, naglašava da je i u tim državama povećan broj visokoškolskih usta-

Vedran Bilas, dekan FER-a

FOTO: HSK

nova, što je promijenilo “odnos snaga”, a i one se, baš kao i Hrvatska, bore s demografskim problemima. Izazov za Hrvatsku jesu i troškovi života za studente iz tih područja, jer Zagreb je za mladu osobu koja dolazi i iz slabije razvijenih područja Hrvatske, pa tako i susjednih država, značajno skuplji — kaže profesor Bilas.

“Grad Zagreb je počeo razmišljati i o društvenom stanovanju i o stipendijama, ali moje uvjerenje je da Hrvatska treba raditi na tome da privuče mlade ljude i da promičemo Hrvatsku kao mjesto za studij, za život i za rad, jer nam se tako povećavaju prilike da dođemo do najkvalitetnijih mladih ljudi. Mi u ovom trenutku konkuriramo s naj-

Hrvatska je do 2021. godine regulirala rad državljana trećih zemalja prema tzv. sustavu kvota. Predlagale su se godišnje kvote za pojedine sektore i zanimanja, a prijedloge je izrađivalo Ministarstvo rada na temelju mišljenja nadležnih službi i socijalnih partnera. Nažalost, taj je sustav bio loše prilagođen naglim promjenama na tržištu rada uzrokovanim neočekivanim događajima kao što su gospodarska ili zdravstvena kriza.

To jako dobro potvrđuje situacija iz 2020. kad je u uvjetima pandemije uzrokovane bolešću COVID-19 većina kvota za tu godinu, utvrđena tijekom prethodne godine, ostala neiskorištena.

Otkako je od siječnja 2021. na snazi novi Zakon o strancima, sustav kvota za reguliranje rada državljana trećih zemalja zamijenjen je sustavom koji počiva na tzv. testu tržišta rada. To znači da su poslodavci koji žele zaposliti državljane trećih zemalja od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) dužni zatražiti testiranje tržišta rada prije nego li se Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP) podnese zahtjev za boravišnu i radnu dozvolu u Hrvatskoj. Test tržišta rada mora potvrditi da u zemlji nema nezaposlenih državljana Hrvatske ili EU-a koji

ispunjavaju zahtjeve poslodavaca. Tijekom tog postupka HZZ također provjerava ispunjava li poslodavac nekoliko dodatnih uvjeta.

Novi Zakon o strancima također propisuje da za određenu skupinu zanimanja, za koja postoji trajna i velika nestašica u cijeloj zemlji, nije potrebno provesti test tržišta rada.

Novi Zakon o strancima donesen je konsenzusom obaju socijalnih partnera koji su o njemu pregovarali dvije godine. Time je uveden fleksibilniji sustav okrenut budućnosti. Ipak, čini se da su tim novim sustavom sindikati zadovoljniji od poslodavaca koji teže još većoj fleksibilnosti i daljnjem smanjenju birokratizacije. Nadalje, taj novi sustav nije oslobođen uskih grla. Najčešći problem jest u tome što MUP ne može izdati radnu dozvolu, a da prethodno ne dobije potvrdu o nekažnjavanju iz zemlje podrijetla za određenog radnika. Međutim, kada su u pitanju neeuropske zemlje, taj postupak može potrajati i nekoliko mjeseci. U bliskoj budućnosti novi Zakon o strancima vjerojatno će se trebati nadopuniti i izmijeniti kako bi se bolje kodificirali određeni postupci, stoji u knjizi izdavača Instituta za razvoj i međunarodne odnose.

boljim državama, u smislu kvalitete obrazovanja — konkuriramo s Austrijom, Irskom, Švedskom, Nizozemskom — ali moramo početi nuditi nešto što oni ne nude, a to je veliki izazov i stranim i našim mladim ljudima, da im pokažemo da se ovdje može ostati raditi, i da mladi nisu zakinati kad ostanu ovdje.” — rekao je prof. dr. Vedran Bilas, za Financije.hr.

Bokan za naš časopis naglašava važnost suradnje svih sudionika na tržištu rada: “Pronalazak pravih rješenja koja funkcioniraju u našem okruženju trebao bi biti rezultat suradnje i zajedničkih napora države, poslodavaca i obrazovnih ustanova. Cjeloživotno učenje, kreiranje i provođenje migracijskih politika, poticanje povratka iseljenika, prilagođavanje i modernizacija zakon-

skih okvira — vjerojatno su neka od rješenja. Dinamika promjena na tržištu je puno veća i brža u odnosu na promjene koje se događaju u obrazovnom sustavu. Još uvijek se poučavaju neka znanja koja više nisu toliko primjenjiva u današnjem svijetu promjena i tehnološkog napretka. Nažalost, teško je očekivati da će obrazovni sustav moći pravodobno pratiti sve promjene. Cjeloživotno učenje je postalo imperativ i jedini način da sudionici tržišta rada ostanu u tijeku s novim znanjima, tehnologijama i trendovima. Potrebna je otvorena komunikacija i suradnja s tržištem i poslodavcima kako bi se programi obrazovanja prilagodili stvarnim potrebama tržišta. Dio rješenja mogla bi biti fleksibilnost tijekom obrazovanja, omogućavanje više praktičnog

rada u tvrtkama i ustanovama, te jednostavnije i brže uvođenje suvremenijih kolegija.”

Strani radnici su u Hrvatskoj stvarnost, i u svim segmentima će trebati promjena i prilagodbi, pogotovo jer njihov točan broj nitko zapravo i ne zna.

Naime, postoji i određen broj radnika koji su stranci u Hrvatskoj, ali su dozvolu dobili na temelju drugih zakonom dopuštenih mogućnosti, kao Nader Wahsh s početka naše priče, ili kao što su spajanje obitelji, te u statistike o radnoj snazi nisu ubrojani.

Hrvatsko tržište rada već se odavno promijenilo, a čini se da borba za visokoobrazovane radnike — domaće, one iz susjedstva ali i sa strane — tek počinje.

LEJLA BARIĆ
 GORAN JUNGVIRTH

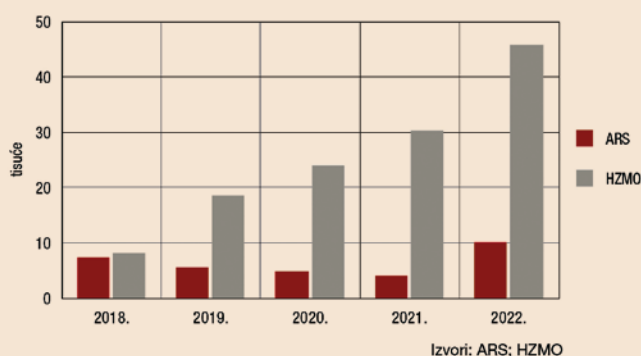
ANALIZA HNB-A: KOLIKO STVARNO STRANACA RADI U HRVATSKOJ?

Trojica stručnjaka HNB-a početkom 2024. objavili su analizu gdje su postavili pitanje koliko zapravo stranaca radi u Hrvatskoj jer različiti izvori podataka daju poprilično različite brojke. Brz gospodarski oporavak nakon pandemijske recesije snažno je povećao potražnju za radnom snagom, ponajviše u sezonski intenzivnim djelatnostima poput graditeljstva i ugostiteljstva. U uvjetima nepovoljnih demografskih kretanja dio te potražnje namirio se upošljavanjem radnika iz trećih zemalja (izvan EU-a). Anketa o radnoj snazi, koja je uobičajeni izvor podataka o zaposlenosti potrebnih za procjenu potencijalnog bruto domaćeg proizvoda Hrvatske, vjerojatno podcjenjuje broj zaposlenih stranaca. Korigiranje procjena potencijalnog BDP-a za izgledno podcjenjivanje zaposlenosti stranaca blago povećava stopu rasta potencijalnoga domaćeg proizvoda u razdoblju od 2018. do 2024. godine, kada se intenziviralo zapošljavanje stranaca. Time se također nešto povećava ocijenjeni doprinos faktora rada potencijalnom BDP-u. Iako je moguće da ni podaci HZMO-a ne obuhvaćaju ukupan broj stranih radnika u Hrvatskoj, njihova bi stvarna produktivnost, uzmu li se u obzir sektorska i obrazovna struktura, mogla biti nešto niža od implicitno pretpostavljene, o čemu je potrebno voditi računa kada

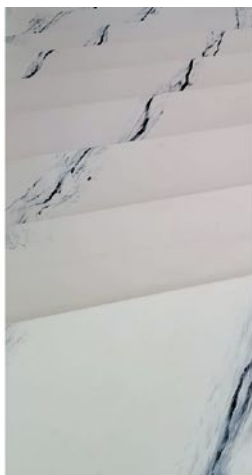
govorimo o učincima korekcije broja zaposlenih u Hrvatskoj za potencijalno veći broj stranih radnika na potencijalni output i njegovu strukturu.

Na formiranje BDP-a u Hrvatskoj sve više utječe i zapošljavanje stranih radnika[1]. No, uobičajeni statistički podaci o tržištu rada koji se koriste za procjenu potencijalnog BDP-a (Anketa o radnoj snazi - ARS) zbog metodologije i obuhvata istraživanja ne zahvaćaju u potpunosti strane radnike u Hrvatskoj. To može uzrokovati podcjenjivanje raspoloživog faktora rada, a time i podcjenjivanje potencijalnog BDP-a.

U uvjetima snažnog oporavka nakon pandemije koronavirusa i sve izraženijih učinaka nepovoljnih demografskih promjena, poslodavcima u Hrvatskoj postao je velik izazov pronaći na domaćem tržištu dostatnu količinu radne snage. Kako bi ublažili taj problem, poslodavci se sve više oslanjaju na upošljavanje radne snage izvan Hrvatske ili država članica EU-a, odnosno iz trećih zemalja (izvan Europske unije), čije je angažiranje znatno administrativno olakšano donošenjem novog Zakona o strancima iz 2021. godine. Isto tako, zbog postupnog rasta cijene rada i Hrvatska postaje sve privlačnija stranim radnicima. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO) u svojoj evidenciji ukupnih osiguranika ima posebnu kategoriju za strane radnike od 2017. godine, a iz njihove je statistike razvidan snažan rast broja prijavljenih stranih radnika nakon spomenute liberalizacije tržišta rada kojom su ukinute godišnje kvote za zapošljavanje stranaca u pojedinim sektorima i zanimanjima. Dok pokazatelji HZMO-a kao i evidencije MUP-a o broju izdanih radnih dozvola upućuju na snažan porast broja stranih radnika, Anketa o radnoj snazi, koja se zbog svoje međunarodne usporedivosti uobičajeno koristi kao izvor podataka o faktoru rada pri procjenama potencijalnog BDP-a, u većem dijelu promatranog razdoblja pokazuje njihovu stagnaciju na niskoj razini. Broj stranih radnika iskazan u Anketi o radnoj snazi u 2022. godini tako je iznosio samo petinu broja stranih radnika registriranih kod HZMO-a. Pritom postoje indicije da čak i pokazatelji HZMO-a u određenoj mjeri podcjenjuju stvarni broj stranih radnika jer moguće je da domaći poslodavci ne slijede u potpunosti upute HZMO-a o prijavi stranih radnika pod odgovarajućom šifrom u obrascima i evidenciji.

EPOXY POD PAVLOVIĆ

EPOKSI PODOVI
INDUSTRIJSKI PODOVI
STEPENIŠTA
BAZENI

Radnička Ulica 70
44330 Novska

0997891169

epoxypod.pavlovic@gmail.com
www.epoxypod-pavlovic.com.hr

FAKAT GRADNJA

radovi u visokogradnji
ključ u ruke

Zadarska Ulica - Via Zara 8
52100 Pula

091 348 3298

www.reallygreatsite.com

PREDSJEDNIK UPRAVE LJUBLJANSKE BURZE ALEŠ IPAVEC

IZLAZAK NA BURZU NIJE NIKAKAV BAUK; TREBA SE POJAČATI FINACIJSKA EDUKACIJA U TVRTKAMA

Aleš Ipavec ima dvadesetogodišnje iskustvo u području bankarstva i trgovanja vrijednosnim papirima, koje mu sada pomaže u vođenju Ljubljanske burze u Sloveniji. Za časopis *Financije.hr* opisao je kako teče

partnerstvo s hrvatskom Zagrebačkom burzom, koja je već osam godina vlasnik Ljubljanske. Uz to, Ipavec nam je objasnio što treba učiniti kako bi se oživilo burzovno regionalno trgovanje na tržištima kapitala, te zašto upravo naša re-

gija posjeduje veliki budući potencijal za investitore. Jedan od najvećih izazova za burze u regiji je, prema Ipavčevim riječima, to što se rijetke tvrtke odlučuju na izlistavanje. O nedavnom izlasku tvrtke Relax d.d. na Ljubljansku burzu kaže da

njihova odluka o izlasku na burzu odražava ne samo njihov uspjeh i rast, već i njihovu predanost transparentnosti i odgovornosti prema svim dionicima. Za investitore to znači nove mogućnosti sudjelovanja u uspješnoj priči Relaxa d.d., koji već dugi niz godina bilježi stabilan rast i razvoj. Uvrštenje će tvrtki omogućiti pristup novim izvorima kapitala, što će im pospješiti nastavak širenja poslovanja, razvoj novih proizvoda i usluga te jačanje prisutnosti na tržištu, ispričao je Ipavec.

Kako se odvija partnerstvo između Ljubljanske i Zagrebačke burze?

Partnerstvo sa Zagrebačkom burzom je nešto odlično! Otkad je vodim, posljednjih osam godina, partnerstvo je doista na visokoj razini. Puno smo toga povezali i načinili sinergiju između burzi. Sinergija je pogotovo velika na IT području. I godišnja investicijska konferencija u Zagrebu je jedan od primjera suradnje, jer na nju dolaze najjače tvrtke i investitori iz regije. Zajedno surađujemo i predstavljamo i jedno i drugo tržište, da ne govorim o tome da su hrvatski državljani drugi po udjelu investitora na Ljubljanskoj burzi. Golem broj Hrvata investira u našu burzu, ali privlačni smo i za vaše mirovinske fondove koji su praktički dioničari svih naših bitnih izlistanih kompanija. Suradnja je stvarno odlična, ali ona je i nužnost. Jer, oba su tržišta mala i na razini središnje Europe, a kamoli u usporedbi s drugim područjima. Trebamo se povezivati, možda i šire. Malo smo se više integrirali s makedonskim tržištem, a treba razmišljati i o daljnjem povezivanju.

Koga imate u vidu?

To su tržišta središnje i istočne Europe. To su zemlje koje su imale sličnu povijest kao i naše. Oko tridesetak godina sada već imamo kapitalizam, a prije smo imali potpuno drukčiji sustav koji nije poznao ono što je danas prijeko potrebno. Smatram da je povezivanje svih takvih tržišta nužno, jer je regulativa sve složenija, a troškovi sve veći. Mora se imati razrađeno tržište i razmjerna ekonomija.

Kakvo je trenutno stanje i sentiment na Ljubljanskoj burzi?

Ove smo godine u Sloveniji baš jako

zadovoljni, jako je uspješna. Promet je veći za pedeset posto nego prošle godine. Vidjeli ste i rast vrijednosti našeg burzovnog indeksa više od dvadesetak posto. To su lijepe brojke.

No negativna situacija jedne i druge burze je nedostatak nekih većih kompanija koje bi za sobom povlačile i likvidnost burzovnog tržišta?

Da, to je korijen svega zla, da tako kažemo. Za neku likvidnost potrebna je ponuda i potražnja. Ako bi trebalo izabrati što je važnije od tog dvojeg, ja bih izabrao ponudu. Mi imamo najbolju platformu za trgovanje, regulativu istu kao i u Europi, znači imamo sve. Naša infrastruktura, naš takozvani "shopping centar" je cijeli sjajan, ali što se tiče proizvoda na policama — nema ih. Ako imaš prazne police, nema ni kupaca. Znači, treba poraditi na ponudi, nakon čega će odmah uslijediti i potražnja.

Što se tiče pozitivnih trendovima na ZSE, vidimo da se tu zarolala priča s ETF-ovima, što je praktički otvorilo burzovno tržište i za manje ulagatelje. U Sloveniji je to izostalo za sada?

Da. Ukupni udio burzovnog trgovanja ETF-ovima iznosi 0,2 posto na Ljubljanskoj burzi, dok je na Zagrebačkoj taj udio skoro sedam posto. Možda je na ZSE puno bolje, jer ulažu više u marketing. Kod nas je marketinga bilo malo, i stvarno ljudi za to ne znaju. Imali smo ispred InterCapitala i Expat iz Bugarske, koji je izlistao šest do sedam ETF-ova, ali s njima se nije trgovalo jer nitko nije znao za njih. Naša industrija fondova je vrlo agresivna što se tiče marketinga, i oni forsiraju zajedničke fondove, a nitko ne govori o ETF-u. Smatram da bismo trebali više poraditi na marketingu, jer za mene je ETF stvarno dobar proizvod. Možeš s vrlo malim iznosima diverzificirati svoju imovinu, što možeš i s klasičnim fondovima, ali tamo ima puno više davanja u proviziji.

Spomenuli ste problem marketinga, neznanja o određenim proizvodima; mi u Hrvatskoj to trenutno spominjemo kao "financijsku (ne) pismenost". Znači, to je izazov i u Sloveniji?

Da, isto tako. Nije to samo problem fizičkih osoba, građana, nego i tvrtki.

Financijsko neznanje je jedan od glavnih razloga zašto se više tvrtki ne odlučilo izlistati na burzi. Svi se toga boje, jer nemaju o tome pojma. Svi su usmjereni samo na banke; Slovenija je bankocentrična — sve ide preko banaka. Tvrtke znaju za kredite, depozit i račun, i to je sve. Nemaju pojma koje su druge mogućnosti financiranja, što je šteta. U Sloveniji imate nekih golemih i uspješnih tvrtki koje više ne mogu dobiti kredit, jer su stvarno već previsoko zadužene. Da iziđu na burzu, došle bi do svježeg kapitala. Njihova diverzifikacija financiranja tvrtke je na lošoj razini. Čini mi se da je tako i u Hrvatskoj. Stvarno treba poraditi na obrazovanju ljudi kao investitora i educirati ih u tvrtkama o tome imaju li njihova poduzeća potencijal za izlistavanje na burzi.

Kakvo je stanje što se tiče IPO-a u Sloveniji? Je li malo bolja nego u Hrvatskoj?

Imalo smo izlistavanje Nove Ljubljanske banke (NLB) 2018. godine, što je zapravo naredila Europska komisija. Mislim da naša država to nikad ne bi učinila da nije trebala. Imali smo IPO Equinox, nekretninske tvrtke, a sada imamo IPO jednog malog poduzeća, Relax (sektor turizam, prim. autora), koje se samo odlučilo izlistati na burzi. Prva nakon petnaest godina tvrtka se sama odlučila izlistati. Nadamo se da njezin izlazak znači i mentalni preokret za druge, da vide da to nije neki bauk, neki znatno veći troškovi i birokracija. Izlistavanje nije toliko problematično koliko to ljudi misle.

Što još treba učiniti kako bi cijelo tržište kapitala prodisalo?

Mislim da isto važi i za Zagrebačku, kao i za Ljubljansku burzu. Ako države ne povuku neke poteze, ne učine neki bitan preokret na tržištu kapitala, mi kao burze nemamo tolike poluge da bismo mogle same kao male ustanove to učiniti. Prije svega neka se državne tvrtke izlistaju na burzi. To sve treba sustavno rješavati, pogotovo što se tiče izobrazbe kadra u tim tvrtkama.

I opet dolazimo do izazova takozvane financijske pismenosti?

Da. Financijska pismenost je broj jedan u vezi s napretkom.

 GORAN JUNGVIRTH

ZAKLJUČCI I PREPORUKE ZA HRVATSKU

MMF O RASTU PLAĆA U DRŽAVNO-JAVNOM SEKTORU: DALJNJA FISKALNA EKSPANZIJA MOGLA BI NAŠTETITI STEČENOJ VJERODOSTOJNOSTI

NAKON IZNIMNO SNAŽNOG OPORAVKA S PRESTANKOM PANDEMIJE, I UZ STROŽU MONETARNU POLITIKU, RAST HRVATSKE UMJEREN JE NA 3,1 POSTO U 2023. GODINI, ŠTO JE JOŠ UVIJEK MEĐU NAJVIŠIMA U EUROZONI (EA). SNAŽAN RAST ODRAŽAVA VELIKU DOMAĆU POTRAŽNJU, BUDUĆI DA SU SNAŽNO TRŽIŠTE RADA I POLITIKE VLASTI PODUPRLI DOHODAK KUĆANSTAVA, A FONDVI EUROPSKE UNIJE POTAKNULI SU ULAGANJA.

Inflacija se značajno smanjila od početka 2023., ali je i dalje iznad prosjeka u eurozoni. Kratkoročni gospodarski izgledi Hrvatske su dobri, ali prigušena produktivnost i nedostatak radne snage predstavljaju izazov za njezine srednjoročne izglede za rast.

“S obnovljenim četverogodišnjim mandatom i iskorištavanjem hvalevrijedne postojeće provedbe Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NRRP), Vlada je u dobrom položaju da unaprijedi duboko ukorijenjene reforme za daljnje podizanje životnog standarda u Hrvatskoj. Politike bi se trebale usredotočiti na očuvanje fiskalne razboritosti i provođenje odlučnih reformi za izgradnju zaštitnih slojeva za buduće šokove i zadovoljavanje dugoročnih potreba potrošnje; ostati na oprezu u očuvanju financijske stabilnosti i unapređivati strukturne reforme za ublažavanje ograničenja na strani ponude; poticati potencijalni rast i ubrzavati zelene tranzicije.” — stoji u zaključku i preporuci misije Međunarodnog monetarnog fonda (MMF).

IZGLEDI I RIZICI ZA RAST

Očekuje se da će gospodarstvo ostati snažno uz postupnu dezinflaciju.

“Projiciramo stvarni rast od 3,4 posto u 2024. i 2,9 posto u 2025. godini, uz podršku velike domaće potražnje, iako se očekuje da će se rast turizma smanjiti u odnosu na svoje snažne rezultate posljednjih godina. Očekuje se da će se dezinflacija nastaviti, iako postupno, s prosječnom inflacijom od oko 4,2 posto u 2024. i približavanjem cilju Europske središnje banke od dva posto tek krajem 2025. godine.” — očekuju u MMF-u.

Intenziviranje regionalnih sukoba, volatilnost cijena roba i globalna ili regionalna recesija mogli bi predstavljati negativne rizike za rast. Na domaćem bi planu nastavak rasta plaća koji premašuje produktivnost mogao potkopati konkurentnost i potencijalni rast, kao i produžiti povišenu inflaciju. Brža provedba reformi mogla bi povećati stvarni i potencijalni rast.

FISKALNE POLITIKE I SAVJET ZA SMANJENJE POTICAJA

Vlasti bi trebale smanjiti fiskalne poticaje u 2024. godini, preporuka je MMF-a.

“Predviđamo znatno povećanje ukupnog deficita s 0,7 posto BDP-a u 2023. na 2,5 posto BDP-a u 2024., potaknuto velikodušnim povećanjem socijalnih

davanja i naknada zaposlenicima u javnom sektoru. To implicira daljnje fiskalno labavljenje u odnosu na već ekspanzivno stajalište u 2023. godini. Ekspanzivno i prociklično fiskalno stajalište moglo bi potaknuti domaću potražnju, i riskira usporavanje dezinflacije i potkopavanje konkurentnosti. Pozivamo na hitno poništavanje opsežnih mjera za smanjenje troškova života (posebno smanjenja poreza i nadzora cijena), koje bi donijele oko jedne trećine posto BDP-a u uštedama uz ponovno uspostavljanje cjenovnih signala. Sve preostale mjere potpore trebale bi biti privremene i ciljati na najugroženije.” — preporuka je misije.

Misija podržava plan Ministarstva financija da smisleno smanji ukupni deficit počevši od 2025. i vrati se na strukturnu primarnu ravnotežu do 2027. godine.

“Ponavljajuća fiskalna ekspanzija tijekom razdoblja snažnog gospodarskog rasta mogla bi naštetiti teško stečenoj fiskalnoj vjerodostojnosti Hrvatske. Planirano smanjenje ukupnog deficita za oko dvije trećine posto BDP-a u 2025. godini također je ostvarivo. Prema tom putu fiskalne konsolidacije, projiciramo daljnji pad javnog duga na 55 posto BDP-a 2029. godine, i procjenjujemo da je hrvatski rizik od stresa nizak.” — zaključila je misija.

REFORMA OPOREZIVANJA IMOVINE

Oporezivanje imovine i dohotka, koje pogoduje ulaganju u stambene nekretnine i kratkoročnom najmu te ograničeno oporezivanje okoliša, smanjuje poreznu osnovicu i stvara distorzije.

“Ponavljamo našu preporuku za uvođenje modernog vrijednosnog poreza na nekretnine i uklanjanje pretjerano povoljnog oporezivanja prihoda od kratkoročnog najma. Uklanjanje eksplicitnih i implicitnih subvencija za fosilna goriva povećalo bi prihode (procjenjuje se na oko dva posto BDP-a godišnje) uz promicanje zelene tranzicije.” — istaknuto je u vezi s poreznom preporukom.

Prema MMF-u, potrebne su daljnje reforme kako bi se u nadolazećim godinama smanjila masa javnih plaća. Postoji prostor za racionalizaciju javne radne snage na temelju funkcionalnog pregleda

da javnog sektora i za razvoj unutarnjeg tržišta zbog poboljšanja mobilnosti. Potrebno je strože provoditi pravilo o otpuštanju, osim za bitne funkcije.

Što se tiče zdravstvene zaštite, preporuka je uvođenje participacije namijenjene izravnom smanjenju fiskalnih troškova dok se nastoji proširiti pristup zdravstvenoj skrbi, što bi moglo uštedjeti na troškovima pružanjem jeftinije primarne skrbi, ili smanjiti ovisnost o domovima za starije osobe.

MMF smatra kako Hrvatska poduzima značajne reforme vlasništva nad državnim poduzećima, upravljanju, praćenju i nadzoru. Također se očekuje da će novi jedinstveni zakon o državnim poduzećima za jačanje korporativnog upravljanja biti usvojen do kraja 2024. godine.

“Potrebno je uvesti redovitu procjenu, izvješćivanje i objavljivanje fiskalnih rizika državnih poduzeća.” — preporučeno je, kao i da bi vlasti trebale razmotriti pripremu i objavu Izjave o fiskalnom riziku, koja bi obuhvatila sve aspekte rizika za proračun.

NADZOR BANAKA I NEKRETNINSKOG TRŽIŠTA

Supervizori bi trebali nastaviti osiguravati da banke održavaju odgovarajuće pričuve kapitala, i pažljivo pratiti kreditne rizike. Također, preporučeno je, moraju nastaviti s ispitivanjem živahnog, iako stabilizirajućeg tržišta nekretnina zbog znakova pregrijavanja i povećanja rizika.

Unatoč znakovima hlađenja tržišta, sektor stambenih nekretnina mogao bi se suočiti s ponovnim pritiscima, s obzirom na povoljno oporezivanje, rast raspoloživog dohotka i visoku likvidnost banaka.

Poticanje izgleda Hrvatske za rast zahtijeva rješavanje problema nedostatka radne snage i oživljavanje produktivnosti.

Ciljane intervencije trebale bi biti usmjerene na jačanje strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, kako bi se olakšao prijelaz iz škole na posao, proširile mogućnosti i poboljšale kvalitetu učenja odraslih, kako bi se omogućilo prekvalificiranje i usavršavanje te poboljšala mobilnost domaće radne snage.

Politike trebaju olakšati ulazak i izlazak poduzeća uklanjanjem regulatornih prepreka u uslugama i poboljšanjem postupaka u slučaju nesolventnosti poduzeća.

Politike za rješavanje priuštivosti stanovanja trebaju se baviti nedostatkom stambene ponude, a ne pomoći potražnji.

“Važno je napomenuti da bi smanjenje ili uklanjanje povoljnog poreznog tretmana ulaganja u stambene nekretnine, i kratkoročnog najma, pomoglo u smanjenju spekulativne potražnje i aktiviranju neiskorištenog stambenog prostora. Mjere na strani potražnje, kao što su subvencije kupcima stanova, čak i ako su dobro ciljane, obično su učinkovite samo kratkoročno, budući da barem djelomično doprinose višim cijenama kuća ili troškovima najma u srednjoročnom razdoblju.” — stoji u preporukama MMF-a, u kojima je zaključno napomenuto i to da Hrvatska treba ubrzati zelenu tranziciju.

 GORAN JUNGVIRTH

OD IGLE DO LOKOMOTIVE

POLUDRAGO KAMENJE KAO NOVI ČUVARI VRIJEDNOSTI

DOK SE O INVESTICIJSKOM ZLATU ZNA GOTOVO SVE, DOK SU DIJAMANTI VEĆ GODINAMA „NAJBOLJI ŽENIN PRIJATELJ“, MINERALI TEK SADA ULAZE U SVIJEST POTROŠAČA KAO POTENCIJALNO SREDSTVO ULAGANJA ZA BUDUĆNOST. TEŠKO JE ZA PREDVIDJETI U KOJEM SMJERU ĆE SE TRŽIŠTE DALJE RAZVIJATI, ALI NAŠ SUGOVORNIK JE OPTIMISTIČAN.

Na svijetu postoji ograničena količina minerala, i samo je pitanje vremena kad će ljudi shvatiti da i njima vrijednost stalno raste. Nekad su se samo zlato ili najskuplji dragulji smatrali dobrim čuvarima vrijednosti, ali sada i moldavitu skače cijena zbog nevjerojatno ograničene ponude — koliko ga ima, ima. Ne može ga se proizvesti, ispričao nam je Neven Miculinić, vlasnik i organizator regionalnog sajma dragulja i poludragog kamenja Mineral Expo, dok je oko nas mnoštvo razgledavalo ponudu na sajmu u zagrebačkom Domu sportova. Moldaviti su vrsta tektita, prirodnog stakla nastalog topljenjem i hlađenjem kremenog pijeska ili stijene izbačene u atmosferu nakon udara meteorita. Samo se prirodno staklo nastalo udarom meteorita u Nördlinger Ries u Njemačkoj, prije otprilike petnaest milijuna godina, može nazvati moldavitom. Moldaviti su se oblikovali u razbacanom

polju udara, na udaljenostima do četrjesto kilometara od kratera.

U Hrvatskoj još nije prepoznata važnost poludragog kamenja ili rijetkih minerala kao potencijalne investicijske prilike ili čuvara vrijednosti, pa su prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD) tvrtke poput Mineral Expo svrstane u razred 47.78 — Ostala trgovina na malo novom robom u specijaliziranim prodavaonicama, zajedno sa zlatarnama ili poljoprivrednim ljekarnama.

Najveću važnost za uspjeh trgovine mineralima ili poludragim kamenjem Miculinić vidi u hrvatskom ulasku u Europsku uniju: “Nekad su naši izlagači morali objašnjavati zašto nose kovčeg pune kamenja preko granice, pokazivati policiji i carini na granici beskonačnu papirologiju; ali sad je to sve riješeno. Nama je puno lakše dovesti izlagače, izlagačima je puno jednostavnije nešto prodati, a našim zadovoljnim posjetite-

FOTO: MINERAL EXPO

Tvrtke u kategoriji ostala trgovina na malo novom robom u specijaliziranim prodavaonicama u eurima

NAZIV	DOBIT	PRIHODI
SERVUS d.o.o.	5.016.200,41	22.545.985,14
BIOPEL d. o. o.	536.370,69	13.824.096,75
ZLATARNA CELJE d.o.o.	915.650,54	11.315.884,53
Vitakraft HOBBY PROGRAM d.o.o.	465.111,29	8.961.336,78
BUBLIĆ-COMMERCE d.o.o.	267.284,09	7.404.138,83
EXCO d.o.o.	288.969,27	6.301.458,23
AGRO SIMPA d.o.o.	352.734,36	6.208.284,03
Young Living Adriatic d.o.o.	621.586,57	6.198.498,64
TEGULA CENTAR d.o.o.	681.682,13	6.075.256,22
PLIN, obrt za trgovinu i turizam	300.355,17	5.677.878,43
AS - AGRO d.o.o.	419.984,07	5.662.581,59
MARAS, d.o.o.	939.022,63	5.381.243,75
KOREL d.o.o.	476.227,75	5.261.001,79

Izvor: CompanyWall

ljima je lako kupiti ono što im se sviđa.”

Prema podacima CompanyWalla za 2022. godinu, u kategoriji 47.78 — Ostala trgovina na malo novom robom u specijaliziranim prodavaonicama, najveće prihode u iznosu od 22.545.985,14 eura ostvarila je tvrtka Servus d.o.o. iz Splita, vlasnici lanca Optika Anda, poznatom

po reklamama s Tončijem Huljićem i Petrom Grašom. U istoj kategoriji je i tvrtka Biopel d.o.o. iz Rijeke, koja se bavi ogrjevnim proizvodima kao što su peleti, briketi i drveni ugljen, s prihodima od 13.824.096,75 eura u 2022. godini.

Novi NKD primjenjivat će se od 1. siječnja 2025. godine, ali teško je za

očekivati da će se usko specijalizirana poduzeća kao što je Mineral Expo s prihodima od 156.939,67 eura u 2022. godini istaknuti u utakmici s velikim igračima koji se bave znatno širom lepezom djelatnosti, poput Zlatarni Celje s prihodima od 11.315.884,53 eura u istoj godini.

“Naši prihodi stabilno rastu, organizirali smo dvadeset i četvrti po redu sajam u Domu sportova, i očekujemo da će tržište minerala još više rasti. Industrijska proizvodnja dragog kamenja je nešto o čemu Hrvatska tek može sanjati. Rusija ima tisuće zaposlenih u tvornicama u Sibiru, u kojima ‘štancaju’ rubine i dijamante.” — zaključio je naš razgovor Miculanić.

 RAIF OKIĆ

NOVI NKD PRIMJENJIVAT ĆE SE OD 1. SIJEČNJA 2025. GODINE, ALI TEŠKO JE ZA OČEKIVATI DA ĆE SE USKO SPECIJALIZIRANA PODUZEĆA KAO ŠTO JE MINERAL EXPO S PRIHODIMA OD 156.939,67 EURA U 2022. GODINI ISTAKNUTI U UTAKMICI S VELIKIM IGRAČIMA KOJI SE BAVE ZNATNO ŠIROM LEPEZOM DJELATNOSTI, POPUT ZLATARNI CELJE S PRIHODIMA OD 11.315.884,53 EURA U ISTOJ GODINI.

DA BI VODIK POSTAO GORIVO BUDUĆNOSTI, POTREBNE SU HITNE AKCIJE I USKLAĐENI NAPORI SVIH SUDIONIKA

TVRTKA RASCO PROŠLOGA JE MJESECA PREMIJERNO PREDSTAVILA PRVO HRVATSKO KOMERCIJALNO VOZILLO NA VODIK: CESTOVNU ČISTILICU LYNX H2 5000. ZA SLUŽBENO PREDSTAVLJANJE ODABRAN JE NAJVEĆI EUROPSKI SAJAM KOMUNALNE OPREME IFAT, KOJI SE TRADICIONALNO ODRŽAVA U MÜNCHENU.

“Na čistilici LYNX H2 5000, s pogonom na vodik, počeli smo raditi prije tri godine, i na projektu je radila skupina od dvadesetak ljudi. Klimatske promjene utjecale su i na promjene u našem portfelju proizvoda, te smo prije sedam godina zaokrenuli strategiju prema zelenom i održivom. U tom smo razdoblju uložili više od trinaest milijuna eura u proizvodnju, procese i portfelj proizvoda. U rujnu 2021. predstavili smo električnu čistilicu LYNX Charge 2000, koja je po kapacitetu manja od novopredstavljene petokubične čistilice s pogonom na vodik, i koja predstavlja novi iskorak u tehnologijama. Kruna je to 35-godišnjeg rada naše tvrtke”, istaknuo je u razgovoru za *Financije.hr* predsjednik uprave Rasca Ivan Franičević.

Čistilica, pojasnio je, ima spremnike u kojima je 10,5 kilograma vodika pod pritiskom od 700 bara. Taj se vodik transferira u gorivo ćeliju u kojoj se odvijaju procesi kojima se dolazi do elek-

trične energije, te se uz pomoć elektromotora pokreće vozilo i svi njegovi sustavi. Prilikom pretvaranja vodika u električnu energiju jedini nusproizvod je voda.

Kako Hrvatska trenutno nema industrijsku niti javnu punionicu za vozila na vodik, LYNX H2 5000 namijenjen je stranim tržištima.

“S tim vozilom ciljamo tehnološki razvijenije zemlje Europe i Sjeverne Amerike, u kojima postoji čitav niz gradova s razvijenom infrastrukturom za punjenje vodika. Naime, vodik je jedan od stupova u daljnjoj dekarbonizaciji transporta”, navodi predsjednik uprave Rasca.

Ta tvrtka glavninu prihoda i inače ostvaruje u inozemstvu, a kao svoja najjača tržišta ističu Njemačku, Francusku, Veliku Britaniju, Španjolsku, Skandinaviju i države iz susjedstva. Uz cestovne čistilice, u svojem proizvodnom asortimanu imaju više od osamdesetak vrsta proizvoda, od vozila do drugih uređaja

i nadogradnji namijenjenih održavanju prometnica (ralice, posipačice soli, kosi-lice, peračice ulica i sustave za nadzor).

Od samih početaka bilježe stalni rast prihoda, koji je u posljednjih pet godina u prosjeku dvoznamenkast, a očekuju da će se taj trend nastaviti i u dolazećem razdoblju.

Na pitanje o planovima, Ivan Franičević je ukratko predstavio i aktualne trendove u njihovom sektoru.

“Tržište čistilica na globalnoj razini pokazuje trendove rasta, te očekujemo da će se oni i dalje razvijati u istom smjeru. Prisutan je i trend elektrifikacije vozila, kako u transportnom, tako i u komunalnom sektoru. Većina europskih zemalja raspolaže javnim sredstvima za financiranje elektrifikacije u gradovima, ili zakonodavne inicijative koje potiču tvrtke na takvu vrstu ulaganja”, rekao je i dodao kako su druge tehnologije pogona vozila, poput vodika, još uvijek u ranoj fazi tržišnog testiranja i razvoja.

“Vidimo da je na tržištu vozila javnog transporta te komunalnih rješenja dostupno sve više vozila na vodik. Neki stručnjaci čak kažu da su vozila na električni pogon samo prijelazna faza na putu prema vozilima na vodik, u okviru postizanja održivosti u transportu. Lan-

FOTO: HGK

Ivana Jukić

siranjem LYNX H2 5000 mi smo za tu tranziciju spremni, no nastaviti ćemo i dalje budno pratiti nove trendove u razvoju i tehnologija i naših ciljnih tržišta.”

Vodik mnogi smatraju obećavajućim izvorom energije, posebno u industrijama koji se teško dekarboniziraju, kao što su dijelovi kemijske industrije i industrije proizvodnje čelika.

S druge strane, postoje i oni koji upozoravaju da se u toj tranziciji ponešto zaboravlja ili zanemaruje. Jonas Puck, direktor MBA programa za energetske

menadžment pri WU Executive Academy, tako ističe kako treba naglasiti da je samo zeleni vodik, koji se proizvodi iz obnovljivih izvora, uistinu bez štetnih emisija.

Nadalje, zanemaruje se da su skladištenje i transport vodika skupi i zahtijevaju složenu tehnologiju, a tu je i činjenica da njegova proizvodnja troši znatnu količinu energije.

Usprkos tome, Hrvatska je od prošle godine postala dijelom projekta “Dolina vodika Sjeverni Jadran”, ili prva tran-

snacionalna dolina vodika u Europskoj uniji.

Riječ je o zajedničkom projektu Hrvatske, Slovenije i talijanske autonomne regije Friuli Venezia Giulia, u sklopu kojeg će se proizvoditi najmanje 5.000 tona vodika godišnje. Više pojedinosti o tome doznali smo od Željke Rukavine, samostalne savjetnice u Odjelu energetike, zaštite okoliša i komunalnog gospodarstva Hrvatske gospodarske komore.

“Dolina vodika Sjeverni Jadran” obuhvaća cijeli lanac vrijednosti obnovljivog

Ivan Franičević

Željka Rukavina

gospodarstvenika

vodika, uključujući njegovu proizvodnju, skladištenje i distribuciju te krajnju uporabu u različitim sektorima, najprije u industriji te kopnenom i pomorskom prometu. Cilj je uspostava cjelovitog ekosustava za korištenje obnovljivog vodika”, uvela nas je u priču Rukavina.

S hrvatske strane u projektu sudjeluje šest tvrtki: Indeloop (dio DOK-ING grupe), Maritime Center of Excellence, Dilj (dio NEXE grupe), Gitone Kvarner, ACI i Active Solera. Europska unija je izdvojila 25 milijuna eura bespovratnih novčanih sredstava za njegovo sufinanciranje, od čega će hrvatski partneri dobiti 7,4 milijuna. Novac će, navodi naša sugovornica, biti namijenjen za razvoj infrastrukture, tehnologijâ i istraživanja potrebnih za uspostavu proizvodnje, skladištenje i distribucije zelenog vodika.

“Projekt uključuje sedamnaest manjih pilot-projekata usmjerenih na proizvodnju, skladištenje i korištenje zelenog vodika. Na području Hrvatske provodit će se projekti poput instalacije elektrolizatora za proizvodnju zelenog vodika, razvoja rješenja za održivi morski turizam, opremanja plovila na vodikov pogon te korištenje vodika kao djelomične zamjene za prirodni plin u industrijskim procesima”, rekla je.

HGK je još 2021. godine osnovala Grupaciju za vodik, koja danas okuplja više od osamdeset tvrtki. Željka Rukavina nabrojila je i glavne aktivnosti te grupacije.

“Najvažnije aktivnosti Grupacije za vodik HGK uključuju poboljšanje regulatornih okvira, olakšavanje razmjene znanja i pružanje tehnološke podrške. Cilj je stvaranje povoljnog okruženja za inovacije i ubrzanje implementacije vodikovih tehnologija u industriji.”

Vodik se često naziva gorivom budućnosti, a Željka Rukavina je ukratko nabrojila njegove prednosti, odnosno nedostatke korištenja.

“Kad se koristi kao gorivo, proizvodi samo vodu kao nusprodukt, što doprinosi smanjenju emisija stakleničkih plinova. Ima velik potencijal za uporabu u industrijskim sektorima poput čeličana, cementara i kemijske industrije, što može značajno smanjiti ugljični otisak tih industrija, a Europska komisija podržava projekte vodika kroz različite inicijative i financijska ulaganja. Nedavno je pokrenut plan za ulaganje 720 milijuna eura za sedam inovativnih pro-

FOTO: RASCO

jekata obnovljivog vodika, odabranih putem prvog natječaja Europske banke za vodik. Ta sredstva, izdvojena iz prihoda EU sustava trgovanja emisijama, omogućit će proizvodnju obnovljivog vodika u Europi i potporu projektima koji pokrivaju razliku između troškova proizvodnje i trenutne tržišne cijene vodika”, rekla je, i najavila da Komisija planira pokrenuti drugu aukciju Europske banke za vodik do kraja ove godine, oslanjajući se na lekcije naučene iz navedene pilot aukcije i dodatno konzultirajući dionike prije pokretanja sljedeće aukcije.

Kad govorimo o nedostacima, trenutni troškovi proizvodnje zelenog vodika (proizvedenog elektrolizom vode koristeći obnovljivu energiju) su visoki u usporedbi s fosilnim gorivima. Usporedba s prirodnim plinom pokazuje da je vodik, s cijenom od 210 eura/MWh, značajno skuplji energent u usporedbi s prirodnim plinom koji stoji oko 35 eura/MWh, i to ga trenutno čini manje ekonomičnom opcijom.

“Nedostatak infrastrukture za proizvodnju i distribuciju vodika smanjuje potražnju, dok nedostatak potražnje ograničava ulaganja u infrastrukturu. To je ključni izazov koji treba riješiti kako bi se omogućila šira primjena vodikovih tehnologija. Razvijanje dugoročnih regulativa koje podržavaju uporabu obnovljivih izvora energije ključno je za stvaranje sigurnosti i stabilnosti potrebnih za ulaganja u nove tehnologije. Trenutno postoji nedostatak usklađenih regulativa i mjera koji bi olakšali ostvarenje novih projekata. Ti izazovi ukazuju na potrebu za hitnim akcijama i koordiniranim naporima svih sudionika kako bi se ostvarila era vodika kao goriva budućnosti”, zaključuje Rukavina.

Na konferenciji posvećenoj vodik, održanoj u organizaciji Hrvatske gos-

podarske komore, Hrvatsko-talijanske gospodarske komore i Talijanskog veleposlanstva, sudjelovala je i Ivana Jukić, direktorica zagrebačke tvrtke Active Solera, koja se već četiri godine bavi razvijanjem inovativnih tehnologija za proizvodnju vodika. Prije toga je u Francuskoj s timom znanstvenika i inženjera sudjelovala na razvoju tehnologije koja može komunalni otpad pretvarati u vodik. Projekt proizvodnje vodika iz otpada bit će pokrenut na otoku Cresu.

“Ovo je prilika za Hrvatsku da postane prva država u Europi koja svoj otpad pretvara u čisti energent. Tražili smo sredinu koja proaktivno razmišljala o energetskej tranziciji, a isto tako smo htjeli pokazati takav sustav na izoliranom području kao što je otok. Znamo da u Hrvatskoj ne smiju postojati odlagališta otpada na otocima, pa stoga otočkoj populaciji zbrinjavanje otpada predstavlja veći trošak nego što je to slučaj na obali. Zato smo krenuli baš s takvim lokalitetom. Tamo smo naišli na sinergiju s lokalnim partnerima”, ispričala je ona za *Financije.hr*.

Zamisao je, napominje, iskoristiti ukupnu količinu nereciklabilnog otpada koji se generira na arhipelagu Cres-Lošinj, i iz toga proizvesti između 800 i 900 tona vodika godišnje.

Na tom jedinstvenom projektu surađuju s komunalnim poduzećima s Cresa i Lošinja, a vodik će se koristiti za električnu energiju.

“Trenutačno prolazimo kroz fazu dokumentacije i dozvola koje su potrebne da bismo mogli graditi pogon. Prototipno postrojenje za takvu tehnologiju postoji i ono je nešto kompaktnije od postojećih rješenja, jer koristi izravnu sunčevu energiju kako bi se otpad pretvorio u čisti vodik”, rekla je Ivona Jukić.

VEDRAN HARČA

**KD VODOVOD I
KANALIZACIJA d.o.o.**

Usluge javne vodoopskrbe i odvodnje

Dolac 14, 51000 Rijeka

CENTRALA 051 353 222
DEŽURNA SLUŽBA 051 211 906

kdvik-rijeka@kdvik-rijeka.hr, korisnicki.centar@kdvik-rijeka.hr

www.kdvik-rijeka.hr

KONICA MINOLTA

INOVATIVNI
DIGITALNI
TISAK

www.konicaminolta.hr

SPAŠAVANJE PLANETA – DRVO PO DRVO

POŠUMLJAVANJE TEŠKO PRISTUPAČNIH PODRUČJA DRONOVIMA

PODUZETNIK GORAN LADIŠIĆ JE PRIJE ČETIRI GODINE S PARTNERIMA ODLUČIO POKRENUTI PROJEKT O2. ZA CILJ SU ODABRALI POŠUMLJAVANJE TEŠKO PRISTUPAČNIH ZEMLJIŠTA DRONOVIMA.

“Spojili smo ideje, iskustvo, znanje i zajedničke dobre namjere prema prirodi, i tako je nastao Projekt O2. Prve tri godine radili smo samo u Hrvatskoj, s partnerima koji su većinom vodeće hrvatske kompanije. Krajem prošle godine započeli smo suradnju sa Zavodom za gozdove Slovenije, u obnovi slovenskih šuma, a prije mjesec dana imali smo demonstracijsku sadnju na Kosovu, gdje surađujemo s nevladinom organizacijom Sustainability Leadership Kosova. Tamo je dogovorena obnova većih površina u okolici Prištine. U travnju smo potpisali

Ugovor o zastupanju s tvrtkom Drone-spray Srbija, koja će nas predstavljati na tržištima Srbije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Možemo reći da nam je ova godina poslovanja već vrlo uspješna”, rekao je Ladišić za *Financije.hr*.

Objasnio nam je su da ono što dobivaju kroz ovaj zanimljiv projekt takozvane “pametne šume”, što znači da nisu namijenjene eksploataciji, nego isključivo apsorpciji ugljičnog dioksida, proizvodnji kisika i očuvanju bioraznolikosti. Takve šume su posebno bitne u vrijeme kad su klimatske promjene sve izraženije, i kad

raste zabrinutost za naš planet.

Znanstvenicu često naglašavaju kako krčenje šuma ima razorne utjecaje na biološku raznolikost i globalno zagrijavanje, jer šume pomažu u hlađenju našeg planeta.

Ladišić kaže da je uz pošumljavanje bitna i edukacija, pa na svakoj sadnji sa svojim partnerima tome pridaju posebnu pozornost.

“U naše sadnje obavezno uključujemo djecu iz obrazovnih ustanova u gradovima i općinama na čijim područjima sadimo, te im održavamo edukacije. Učimo ih o važnosti očuvanja postojećih šuma i bioraznolikosti te sadnji novih šuma. Pokazujemo im što one znače za naš život te kako i koliko utječu na borbu s lošim utjecajima klimatskih promjena. Na djeci svijet ostaje, i razgovor s njima nam je jedna od najdražih aktivnosti u sadnjama”, rekao je poduzetnik.

U Hrvatskoj su dronove koristili za pošumljavanje Oklaja, naselja u Šibensko-kninskoj županiji, i Grubišnog Polja, a posebno su ponosni i na sve što su postigli u Vukovaru.

Što se tiče susjednih zemalja, u Sloveniji su dosad radili na lokacijama Kras i Boč. Prije dvije godine je u Krasu izbio najveći požar u povijesti Slovenije, tako da su potrebni veliki naponi kako bi se stanje na tom području popravilo. Na Kosovu su sadili na planini Butovc, a u Srbiji ih na jesen čekaju sadnje u Nacionalnom parku Fruška Gora i u okolici Niša.

Ono što je glavna odlika pošumljavanja dronom jest da se može saditi na teško pristupačnim ili nepristupačnim mjestima; takve su površine najčešće i oštećene požarima, jer ni vatrogasci do njih nisu mogli doći. Osim što se može koristiti na nepristupačnim terenima, sadnja dronom je i višestruko brža od tradicionalnih načina sadnje koji su se do sada koristili u pošumljavanju.

Kod pošumljavanja dronovi na određeno područje izbacuju sjemenske bombe, odnosno *seed bombs*. Te samoklijajuće loptice su mješavina zemlje, gline, pijeska, supstrata i naravno sjemena. U njih se stavlja sve što sjemenu osigurava brži i kvalitetniji razvoj kako bi se povećala uspješnost klijanja.

No, prije sadnje potrebno je pregledati stanje mjesta pošumljavanja i njegove okolice, odnosno uvidjeti koje su vrste

FOTO: PROJEKT KISIK

FOTO: PROJEKT KISK

stabala najzastupljenije, kako bi se pripremilo sjeme tih vrsta.

To je način na koji su radili u Hrvatskoj, dok je u drugim državama bilo malo drukčije. Naime, tamo završnu odluku o vrsti sjemena koje će se koristiti u sjemenskim bombama donose stručnjaci iz državnih šumarskih ustanova.

“Bilo bi nam drago da je tako i u Hrvatskoj, no evo već četiri godine ne uspijevamo ostvariti suradnju s našim državnim ustanovama. Vjerojatno misle da je stanje šuma u Hrvatskoj besprijeorno. Teško nam se pomiriti s takvim stavom, jer svi znamo da šume u Hrvatskoj nisu u boljem stanju nego one u našem okruženju. I mi imamo problema s požarima, vjetrolovima i ledenim kišama”, razočaran je Ladišić.

Do sada su ukupno pokrili više od 200.000 četvornih metara budućih šuma. Na tim teško dostupnim mjesti-

ma izbačeno je više od 76.000 samoklijajućih loptica, a očekuje se da će izrasti oko 20.000 novih stabala.

“Ono što je važno napomenuti jest da mi u svakoj akciji sadnje s našim partnerima radimo i ručnu sadnju. Tako smo do sada posadili više od 1.200 sadnica”, ponosno je ispričao poduzetnik.

Otkrio nam je koji su najveći problemi u njihovom poslu. Navodi da je najteže boriti se s ekstremnim vremenskim uvjetima. Obilne kiše, zbog kojih nastaju poplave, i velike suše mogu negativno utjecati na ishode sadnji. Svakom sjemenu je potrebna voda kako bi moglo narasti, pa ga velika suša može ubiti, ali nije dobro ni kad ima previše vode.

Istaknuo je i problem s urodom samog sjemena, jer klimatske promjene negativno utječu na to. Kaže da je sjemena hrasta u zadnje tri godine toliko malo da u prosjeku svake godine skupe sjemena

da se zadovolji samo oko deset posto potreba za žirom; a ako nema žira, nema niti sadnica. Bez sadnica svakako nema ni obnove šuma na tradicionalne ručne načine sadnje.

Dodao je da je velika prepreka i to što ne surađuju s državnim ustanovama, ali optimističan je i nada se da će se to uskoro promijeniti.

Plan mu je proširiti suradnju sa susjednim zemljama, ali i razviti novu suradnju sa zemljama Europske unije. Trenutačno vodi razgovore u Austriji i Francuskoj, kako bi se i tamo mogli koristiti dronovi.

“Zemljama Europske unije svakako je potreban ovakav naš inovativan način obnove postojećih šuma i sadnje novih šuma, jer nažalost požari haraju diljem Europe”, zaključio je.

Osim Projekta O2, Ladišić je pokrenuo i projekt FREEWA, ali kaže da je to trenutno na čekanju. Riječ je o besplatnoj aplikaciji preko koje ljudi mogu pronaći mjesta s dostupnom pitkom vodom u cijelom svijetu, poput javnih česmi ili prirodnih izvora.

“Neki zli ljudi su stavili vlastite interese ispred svih i svega, čak i ispred očuvanja planeta Zemlje. Zato je FREEWA sada u mirovanju, ali i tome će doći kraj pa ćemo ponovno biti korisni našem planetu”, kaže Ladišić.

Na zamisao o pokretanju takvog projekta došao je prije deset godina, sjedeći preko puta Onofrijeve česme u Dubrovniku i gledajući turiste kako toče vodu u plastične boce. Vidio je kako se tome vesele i kako se snimaju. Zaključio je da bi bilo dobro kad bi ljudi nekako mogli znati gdje sve mogu pronaći pitku vodu, jer bi onda manje kupovali vodu u bocama, a to bi imalo pozitivan utjecaj na okoliš.

“Vodio sam se mišlju kako je šteta da se pitka voda ne koristi, nego nas je konzumerizam naučio da je poželjno kupiti vodu u bocama, i tako štetiti prirodi. Cilj projekta FREEWA je smanjenje konzumacije vode u plastičnoj ambalaži, jer znamo koliko plastika šteti svima nama”, kaže on.

“Sve građane bih zamolio da se na svoj način aktivno uključe u očuvanje našeg planeta Zemlje. I djeca naše djece trebaju uživati u životu i prirodi kao što mi danas uživamo”, poručio je Ladišić.

 VLADANA KOVAČEVIĆ

FOTO: PROJEKT KISK

B BATUR PROJEKT

Nikole Jurišića 14/B 23000 Zadar
0992982382
batur.projekt@gmail.com

PRODAJA GRAĐEVINSKOG MATERIJALA
ALATI • BOJE I LAKOVI

CVJEČARNA
KAMELIJA

85. Ulica 9 20271 Blato
020 852 753 091 545 91 64
cvjecarna.kamelija@gmail.com
Kamelija Cvjećarna

DELFI

BRODOGRADNJA I SAVJETOVANJE

Ulica Hrvatskog Proljeća 28
10000 Zagreb
098634819

INVESTICIJE PODUZEĆA RASTU, IAKO SU KAMATNE STOPE RASLE. KAKO TO?

Velimir Šonje
Arhivanalitika

Dugo najavljivan i naposljetku izveden lipanjski pad kamatnih stopa ECB-a za 0,25 postotnih bodova pravi je antidogađaj, jer je potez bio i najavljivan, i očekivan. Svjedočili smo školskom primjeru zašto su očekivanja u (makro)ekonomiji ključna: događaj koji utječe na tržišta je tek kada se nešto očekivano ne dogodi, ili kada se nešto neočekivano dogodi. Ukratko, jučer se nije ništa dogodilo: iako raspon ECB-ovih ključnih (pasivnih i aktivnih) kamatnih stopa više nije 4,00 do 4,50%, nego 3,75 do 4,25%, tečaj EURUSD ni makac, a njemački deseto-godišnji obveznički prinos "cirkulira" oko prosjeka na kojem se vrti već mjesec i pol dana.

Lagarde je na presici bila očekivano "zakopčana". Ne samo u modno sofisticiranim kostimicima koje nosi, nego i u važnijem, retoričkom pogledu — u pogledu najava daljnjeg smanjenja kamatnih stopa. Koliko god su se novinari trudili iz nje izvući bilo što što bi ukazivalo na brzinu i tajming daljnjih poteza, zauzvrat su dobili samo one uobičajene (čitaj: očekivane) odgovore: "... sve ovisi o podacima koji će prispjeti u međuvremenu...", "... ne želimo se obvezivati niti najavljavati bilo što što bi moglo ukazivati na daljnji smjer...", "... jer domaća inflacija je i dalje previsoka...", "...učinit ćemo sve da inflaciju svedemo na ciljanih 2% na vrijeme..." — i tako dalje. Podvučeno crtom: svibanjsko povećanje stope inflacije s 2,4 na 2,6% (na godišnjoj razini) malo je zabrinulo guvernera koji ne gledaju samo unaprijed, nego i unazad (iako to nitko neće javno priznati).

Ono što je vrijedno spomena i što povezuje uvod o ECB-u s glavnom porukom ovog članka u nastavku, odnosi se na Lagardino (čitaj: ECB-ovo) retoričko poigravanje s odnosom povrata na čimbenike proizvodnje — kapital i rad. Ponovo smo mogli čuti, kao i puno puta dosad, u osnovi pogrešnu interpretaciju o mogućem utjecaju marži na inflaciju, samo ova puta sa suprotnim predznakom. Sve se približno svodi na ovu rečenicu: U uvjetima smirivanja inflacije stiskanje marži ima potencijala da apsorbira pojačane pritiske rastućih troškova rada.

Koliko god bila intuitivno razumljiva, ova "zdravo-razumska logika" pada na nekoliko testova dubljeg razumijevanja ekonomskih procesa. Prvo, iz mikroekonomske znamo da se marže mogu mijenjati pod utjecajem promjena preferencija potrošača, ovisno o cjenovnoj elastičnosti potražnje. To ECB ili bilo tko drugi teško može "snimiti" u kratkom roku. Drugo, isto tako iz mikroekonomske znamo da se marže mogu povećati i bez inflacije, ako raste učinkovitost/produktivnost (i obratno: mogu se smanjiti u uvjetima inflacije ako učinkovitost/produktivnost pada).

Treće, javne politike utječu na inflaciju kroz utjecaj na ukupnu potražnju. Primjerice, naše vlasti su strahovito povećale investicije, zaposlile građevinsku operativu na javnim projektima, i to podiže cijene svih građevinskih usluga. Ima toga još puno, ali spomenimo samo još jednu, četvrtu "priču" o kojoj sam pisao na Labu u vrijeme prošlogodišnje medijske histerije (koju su pokrenuli upravo analitičari iz Eurosustava): raspodjela dodane vrijednosti između kapitala i rada je češće posljedica nepredviđenih inflacijskih šokova, nego što je njihov uzrok. Analiza (ex post) raspodjele nije isto što i analiza (ex ante) uzroka inflacije.

I eto nas na domaćem terenu o kojem zapravo želim nešto reći: FINA je prošli tjedan objavila rezultate poduzetnika za prošlu godinu. Ukupna EBITDA marža (odnos zarada prije kamata, poreza i amortizacije i poslovnih prihoda) svih hrvatskih poduzeća, gledano zbrojeno, malo se mijenja u dugom roku, unatoč strašnim vanjskim šokovima koje smo prolazili u pandemiji i nakon nje. Ono što se jako mijenja i što je vrijedno pozornosti jesu investicije: bruto investicije poduzetnika rasle su po fantastično visokoj stopi od oko 27% u prošloj godini.

Bilo bi posebno zanimljivo izračunati EBITDA maržu bez sektora građevinarstva, gdje je na djelu veliki "hype". Pokazatelj je u građevini narastao s 9,6% 2019. na 13,9% 2023. godine. Može li to više, ili će očekivane zarade (i cijene) prisiliti naručitelje radova da počnu odbijati tekuće cijene i poslove, ili privući jaču inozemnu konkurenciju na domaće tržište?

Zaustavit ću se na ovom mjestu i samo najaviti buduća dublja razmatranja pojave koja je potencijalno vrlo dobra vijest: konačno se i privatne investicije bude. Nisu samo zgrade (iako ulaganja u zgrade rastu više od 30%, u čemu je ipak prisutan i značajan inflacijski efekt); brzo rastu i ulaganja u strojeve, opreme i nematerijalnu imovinu (npr. softvere), gdje su cijene proteklih godina rasle manje nego u građevini.

Dobar okvir za razmišljanje o uzrocima ove pojave dat će nam sljedeće pitanje: Kako to da imamo toliki rast investicija poduzeća, kad su kamatne stope dramatično brzo rasle 2022. i 2023. godine? Ako se već pozivamo na teoriju, zar teorija ne predviđa pad investicija kad kamatne stope rastu?

Hint: jedna od empirijski najteže dokazivih (svuda i u svim uvjetima) propozicija je negativna veza između kamatnih stopa i korporativnih investicija. Razlog: brojni drugi čimbenici osim kamatnih stopa utječu na privatne odluke o investicijama. Jedan od tih drugih važnih čimbenika je onaj s kojim smo otvorili ovu priču — očekivanja.

Dječji vrtić GUMBEC

Beletinec, S. Radića 77,
42214 Sveti Ilija
042 768 004
djecjivrticgumbek@gmail.com
www.dv-gumbek.hr

042 768 004

djeciivrticqumbek@gmail.com

www.dv-gumbek.hr

DUGUM d.o.o.

Neretljanskih gusara 12
20340 Ploče

098 244 033
djugum10@gmail.com

djugum10@gmail.com

- ✓ MEĐUNARODNI PRIJEVOZ
- ✓ OTPREMNIŠTVO
- ✓ SKLADIŠTENJE
- ✓ POSREDOVANJE U CARINSKOM POSTUPKU

ERA KOVIĆ d.o.o.

Bezjaki 37
51216 Marinići

091/9021-439

erakovicborko@gmail.com

Građevinski i krovopokrivački radovi

Roh bau gradnje kuće

NOVI EU PARLAMENT — ŠTO ĆE BITI S EUROPSKIM ZELENIM PLANOM?

Marija Hanzec

Obnovljivi izvori energije Hrvatske

Europski zeleni plan (European Green Deal), ambiciozna je strategija Europske unije usmjerena na postizanje klimatske neutralnosti kontinenta do 2050. godine. Uz napredak tehnologije i političku podršku ta je strategija itekako ostvariva. Plan obuhvaća inicijative iz područja klime, okoliša, energetike, prometa, industrije, poljoprivrede i održivog financiranja, i sve su one međusobno snažno povezane, što nije nimalo lak zadatak. Zato je za njegovu uspješnu primjenu potrebna koordinirana akcija na svim razinama vlasti i društva.

Europska komisija, države članice, regionalne i lokalne vlasti, privatni sektor i građani moraju zajedno raditi na ostvarivanju ciljeva plana. Taj kotač pokrenut je krajem 2019. godine, ubrzao se kroz krize koje su u međuvremenu snašle Europu, i sada je, čini se, naišao na kamen koji treba preskočiti. Tijekom posljednjih mjeseci svjedočimo značajnom pritisku na agendu Europskog zelenog plana. Nacrt zaključaka Vijeća, koji su u travnju donijeli šefovi država, tek je jednom spomenuo Europski zeleni plan, što potvrđuje da je zelena tranzicija skliznula na dno europskih prioriteta. Postavlja se stoga pitanje: Što će o europskom zelenom planu reći novi europarlamentarci?

Kako to pitanje ne bi prepustili slučaju, više od tristo tvrtki, udruženja i nevladinih organizacija, uključujući i Obnovljive izvore energije Hrvatske, potpisalo je zajedničku izjavu namijenjenu čelnicima država Europske unije, zahti-

jevajući da se Europski zeleni plan potvrdi kao strateški prioritet u sljedećem mandatu Europskog parlamenta. Tom izjavom želi se političkim vođama pokazati da postoji široka potpora svih društvenih čimbenika za zeleni plan.

“Zeleni plan postavio je EU na put održivog rasta i pokazao se čvrstim i uvjerljivim u izazovnim vremenima. Prema podacima Međunarodne agencije za energiju (IEA), potrošači električne energije u EU uštedjeli su 100 milijardi eura u razdoblju od 2021. do 2023. godine — zahvaljujući ubrzanju razvoja obnovljivih izvora energije i elektrifikacije. Svjetski lanci čiste tehnologije vrijedit će, prema procjenama, više od 600 milijardi eura do 2030. godine. Europski zeleni plan najbolja je strategija za osiguranje napretka i konkurentnosti Europe, i on pruža prijeko potrebnu koherentnost i regulatornu stabilnost za europska poduzeća i građane.” — stoji među ostalim u izjavi.

Važnost nastavka ulaganja i podupiranja Europskog zelenog plana od strane novih europarlamentaraca ne može se dovoljno naglasiti. Taj plan nije samo pomagalo u borbi protiv klimatskih promjena, već i ključ za stvaranje novih radnih mjesta, unapređenje energetske sigurnosti i poticanje inovacija u europskom gospodarstvu. Bez čvrste podrške i stalnog ulaganja, Europa riskira gubitak liderstva u globalnom nastojanju za održivom budućnošću. Stoga novi europarlamentarci imaju presudnu ulogu u očuvanju i jačanju tog plana kao strateškog prioriteta, ne samo za dobrobit sadašnjih, već i budućih naraštaja.

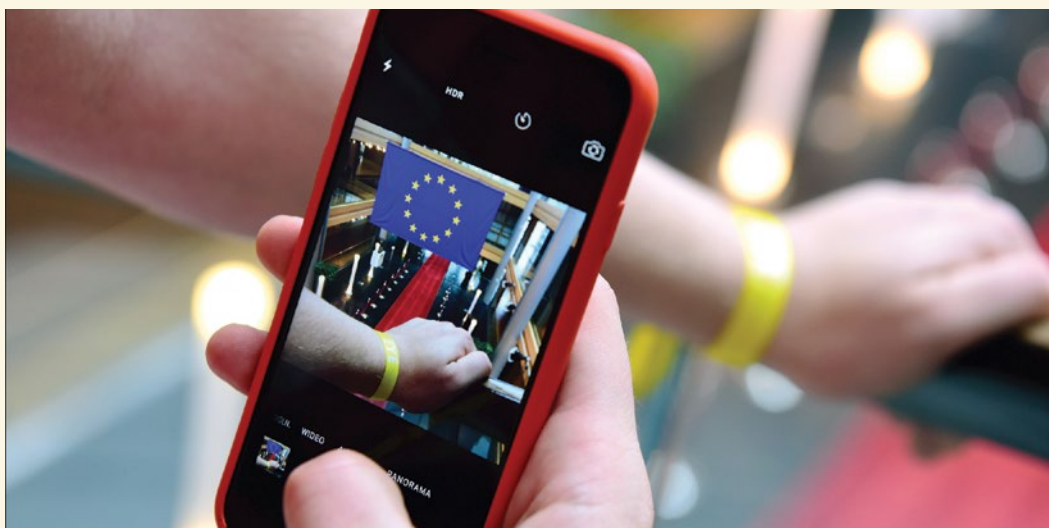

FOTO: FLOKOR

GEOBUŠAČ

Moždenec 129 42220 Moždenec
095 1965 820
info@geobusac.hr www.geobusac.hr

BUŠENJE BUNARA GEOMEHANIKA GEOTERMALNA GRIJANJA MINIRANJE

BUŠENJE BUŠAČIM ČEKIČEM
DO DUBINE 250 m

BUŠENJE S DIREKTNIM
NAČINOM ISPIRANJA
DO DUBINE 300 m

PROFIL
100-250 mm

green on

100% SIROVI,
SVJEŽI I
NEPASTERIZIRANI
HLADNO PREŠANI
SOKOVI

detox
programi

BEZ

DODATNIH
ŠEĆERA

BEZ

ADITIVA
I KONZERVANSA

SNAŽAN

IZVOR
ENERGIJE

100%

PRIRODNI
SASTOJCI

info@greenon.hr
www.greenon.hr

INDUSTRY MONTING

PROIZVODNJA METALNIH KONSTRUKCIJA

Nikole Zrinskog Ulica 21 35000 Slavonski Brod
0958428203 industrymonting@gmail.com

KINA SPAŠAVA SVOJE VELIKE ONLINE TRGOVINE

Raif Okić
izvršni
urednik

Kina je signalizirala potporu kompanijama pri gradnji skladišta u inozemstvu, naznačivši da namjerava potaknuti e-trgovinu na domaćem tržištu i u međunarodnoj robnoj razmjeni. Tvrtke poput Sheina, PDD-ovog Temua i Alibabinog AliExpressa plasiraju proizvode na tržišta širom svijeta i bilježe snažan rast u proteklom godinama.

Prekogranična e-trgovina otvorila je nove mogućnosti rasta tvrtkama koje su bile usredotočene na domaću potrošnju i našle su se u problemima u uvjetima posustajanja gospodarske aktivnosti, krize na tržištu nekretnina i izražene nesigurnosti radnih mjesta. Ministarstvo trgovine Kine objavilo je nacrt propisa koji bi trebali poduprijeti e-trgovinu na domaćem tržištu, ali i u inozemnoj robnoj razmjeni. Također se navodi da će se nastojati poboljšati upravljanje prekograničnim podacima i optimizirati nadzor prekograničnog izvoza.

Domaći hrvatski igrači na tržištu e-trgovine ne mogu konkurirati megakorporacijama kao što je Alibaba, ali ni poslovno okruženje im ne ide na ruku. Malo tržište, u kombinaciji s relativno visokim troškovima dostave, teško će rasti.

Geopost je sredinom prošle godine objavio rezultate istraživanja E-shopper barometar na

temelju 36.000 intervjua obavljenih online u dvadeset i dvije europske i devet zemalja izvan Europske unije, u kojem stoji da broj hrvatskih e-kupaca raste u odnosu na razdoblje prije pandemije, pa tako 75% hrvatskog stanovništva kupuje online, čime su Hrvati dosegli europski prosjek. Ipak, hrvatski redovni e-kupci kupuju manje impulzivno od europskih kupaca. Stoga je i postotak redovitih hrvatskih e-kupaca, onih koji kupuju najmanje jednu kategoriju proizvoda svaki mjesec online, ipak nešto niži od europskog prosjeka (40%). U redovite online kupce spadaju osobe svake dobi, stare od 18 do 70 godina, koje prosječno naručuju 4,3 paketa mjesečno. Ali ipak, ističe se jedan tipičan profil hrvatskog online kupca: 42-godišnja žena, udana, veće platežne moći koja živi u urbanoj sredini. Prema istraživanju, od ukupnog broja online kupaca čak 59 posto redovnih e-kupaca čine žene.

Svi ti podaci govore da je hrvatsko tržište željno online kupnje. Amazon bi mogao iskoristiti svoju prevladavajuću poziciju kako bi se agresivnije proširio u Hrvatsku. Dok se to ne dogodi, Hrvati će se okretati kineskim online trgovinama. Europska unija i njima sprema velike promjene. E-commerce online platforme koje omogućuju prodaju, od 2028. godine smatrat će se uvoznikom i morat će se brinuti za sve carinske formalnosti. Online prodavači morat će naplatiti carinu u trenutku naplate samih artikala.

Platforme će biti odgovorne za osiguranje plaćanja carine i PDV-a pri kupnji, tako da potrošači više neće biti pogođeni skrivenim troškovima ili neočekivanom papirologijom kad stigne paket. Uz internetske platforme kao službene uvoznike, potrošači u EU-u mogu biti sigurni da su sve carine plaćene i da su njihove kupnje sigurne i u skladu s ekološkim, sigurnosnim i etičkim standardima EU-a, napisala je Europska komisija u priopćenju od prošle godine kad su i najavljene sve te reforme.

EU i Kina već istražuju kako uvesti carine koje će najmanje oštetiti domaće gospodarstvo, a čini se da i veliki prodavači neće ostati neokržnuti.

POSJETNICE • MEMORANDUMI • KUVERTE • BLOKOVI •
NCR BLOKOVI • KNJIGE • BROŠURE • PROSPEKTI • LETCI •
MONOGRAFIJE • KATALOZI • SLIKOVNICE • KALENDARI •
RAZGLEDNICE • VOBLERI • ULAZNICE • ETIKETE •
KUTIJE • VREĆICE • ŠTANCANI PROIZVODI •
PODLOŠCI • POSJETNICE • MEMORAN-
DUMI • KUVERTE • BLOKOVI • NCR
BLOKOVI • KNJIGE • BROŠURE •
PROSPEKTI • LETCI • MONO-
GRAFIJE • KATALOZI • SLIKOV-
NICE • KALENDARI • RAZGLEDNICE •
VOBLERI • ULAZNICE •
ETIKETE • KUTIJE • VREĆICE • ŠTANCANI PROIZVODI •
PODLOŠCI • POSJETNICE • MEMORANDUMI • KUVERTE •
BLOKOVI • NCR BLOKOVI • KNJIGE • BROŠURE •
PROSPEKTI • LETCI • MONOGRAFIJE • KATALOZI •
SLIKOVNICE • KALENDARI • RAZGLEDNICE • VOBLERI •
ULAZNICE • ETIKETE • KUTIJE • VREĆICE • ŠTANCANI
PROIZVODI • PODLOŠCI • POSJETNICE • MEMORANDUMI •
KUVERTE • BLOKOVI • NCR BLOKOVI • KNJIGE •
BROŠURE •

TISKARA
Kasanić

POSJETNICE • MEMORANDUMI • KUVERTE • BLOKOVI • NCR BLOKOVI • KNJIGE • BROŠURE • PROSPEKTI • LETCI • MONOGRAFIJE • KATALOZI • SLIKOVNICE • KALENDARI •
RAZGLEDNICE • VOBLERI • ULAZNICE • ETIKETE • KUTIJE • VREĆICE • ŠTANCANI PROIZVODI •
PODLOŠCI • POSJETNICE • MEMORANDUMI • KUVERTE • BLOKOVI • NCR BLOKOVI • KNJIGE • BROŠURE •
PROSPEKTI • LETCI • MONOGRAFIJE • KATALOZI • SLIKOVNICE • KALENDARI •
RAZGLEDNICE • VOBLERI • ULAZNICE • ETIKETE • KUTIJE • VREĆICE •
ŠTANCANI PROIZVODI • PODLOŠCI • POSJETNICE • MEMORAN-
DUMI • KUVERTE • BLOKOVI • NCR BLOKOVI • KNJIGE • BRO-
ŠURE • PROSPEKTI • LETCI • MONOGRAFIJE • KATALOZI • SLIKOV-
NICE • KALENDARI • RAZGLEDNICE • VOBLERI • ULAZNICE • ETIKETE •
KUTIJE • VREĆICE • ŠTANCANI PROIZVODI • PODLOŠCI • POSJETNICE • MEMO-
RANDUMI • KUVERTE • BLOKOVI • NCR BLOKOVI • KNJIGE • BROŠURE • PROSPEKTI •
LETCI • MONOGRAFIJE • KATALOZI • SLIKOVNICE • KALENDARI • RAZGLEDNICE • VOBLERI •
ULAZNICE • ETI-
KETE •

Vunarići 9 10000 Zagreb
0913881860
kasanic@zg.htnet.hr
www.kasanic.hr

KONCEPT
PUTOVANJA

Ivana Generalića 3
48000 Koprivnica
Tel: +385 (48) 221-666
Fax: +385 (48) 221-777
koncept.kc@gmail.com
www.konceptputovanja.hr

**JEDNODNEVNI
IZLETI
EUROPSKA
PUTOVANJA
SAJMOVI I
KONGRESI
HODOČAŠĆA
SKIJANJE
UČENIČKA
PUTOVANJA
WELLNESS**

De Franceschijeva 66, 52100 Pula
098/ 443 203
servis.lagonovo@gmail.com
www.lagonovo.hr

**PRODAJA, MONTAŽA I SERVIS
RASHLADNIH UREDAJA,**

**PROFESIONALNO ČIŠĆENJE
NAPA, KUHINJA I VENTILACIJE**

FOTO: CINESTAR

GLEDATELJI KOJI POSJEĆUJU NEOVISNA KINA NISU JEDNAKI ONIMA KOJI IDU U MULTIPLEKSE

KAKVE FILMOVE VOLE HRVATI?

Odlazak u kino već se dugo ne svodi samo na gledanje filmova. Multiplexi poput CineStara tako u svojoj ponudi imaju i prijenose koncerata, esport natjecanja, konferencije, posebne filmske cikluse, ali i proslave dječjih rođendana te organiziranje teambuildinga. Dobrim dijelom i zbog toga, CineStar se, kao uostalom i drugi domaći i svjetski kinematografi, polako ali sigurno približava brojkama iz pretpandemijske, rekordne 2019. godine.

CineStar, najveći kino-lanac u regiji koji pokriva Hrvatsku, Srbiju, Bosnu i Hercegovinu i Kosovo, ima ukupno dvadeset i osam multipleksa, od kojih je šesnaest u Hrvatskoj.

“Rijetko izražavamo brojke samo u dvoranama, jer nam je filozofija upravo suprotna: naša kina nisu samo dvorane, to su ugodni i multifunkcionalni prostori

koji vrlo često imaju barove, ugodna predvorja, dječje igraonice pa čak i prostore s knjigama u kojima se boravi prije i nakon filmova, takozvani ‘destination cinemas’. Ali ako pojednostavnimo stvar na brojke, u lancu od dvadeset i osam kina su 182 dvorane sa 27.635 sjedala.” — kažu iz CineStara za Financije.hr.

Na pitanje o prosječnom godišnjem broju gledatelja, kažu kako se posjeti mijenjaju iz godine u godinu jer ovise o više čimbenika, a najviše o ponudi filmova.

“Mi u branši vrlo često razgovaramo o razdoblju prije covida, a nakon pandemije koja nas nije mazila jer smo bili zatvoreni čak pet mjeseci, brojke su, nakon početnog potonuća, pomalo dosegle osamdeset posto od rekordne 2019. godine. Trenutni rezultati su manje-više isti svugdje u Europi, odnosno sve bolji,

a očekuju se i neki rekordi u 2025., za koju se prognozira odlična filmska godina.” — napominju i objašnjavaju kako Hrvati vole filmske franšize, dok se općenito najviše gledaju animirani i akcijski filmovi.

“Barbie” je, ističu, sve oborila s nogu, a prognoziraju da će nadolazeće ljeto biti u znaku novih nastavaka “Deadpoola”, “Miniona”, “A Quiet Place: Day One” i dugoočekivanog remakea “Beetlejuicea”.

Prošle godine je CineStar u Prištini otvorio najveći megaplex u jugoistočnoj Europi. Opisuje ga kao pravi fenomen i nešto što se ne viđa baš često. Riječ je o multipleksu s petnaest dvorana i različitim formatima (Gold Class, 4DX, ScreenX, Ultimate by Dolby, Extreme, rođendaonice, bar), a tu je i golemo predvorje u kojem su postavili sedamna-

est metara visokog dinosaura koji se glasa i pomiče. Zbog ovog posljednjeg, šale se, pomalo počinju nalikovati na Disneyland.

U zagrebačkom Z Centru publici su ponudili i prvu hrvatsku kino-gaming dvoranu, čime su se krenuli širiti i na područje sve popularnijeg esporta.

“Sve naše dvorane su opremljene tehnologijom koja omogućuje prijenos esporta na velika platna, ali željeli smo jednu dvoranu posvetiti toj rastućoj industriji te smo u nju instalirali i igračke konzole. Vrlo često ugošćavamo organizatore e-evenata, ali dvoranu je moguće iznajmiti i za vlastiti užitak ‘private gaminga’ na velikom platnu, uz vrhunski surround zvuk i najbržu deset giga Tele-mach optičku mrežu.”

Svoj status trendsetera potvrdili su dovевši u našu zemlju i ScreenX tehnologiju, prvi svjetski multiprojekcijski kino format u kojem je platno prošireno lijevo i desno od središnjeg dijela, što gledatelju omogućuje 270 stupnjeva panoramskog doživljaja filma.

Hrvatska je time postala jedna od 67 država u kojoj je ScreenX prisutan, a čast da “probije led” pripala je CineStaru Split, nakon čega su istu tehnologiju dobila i kina u Sarajevu i Prištini, dok će se uskoro naći i u ponudi u Zagrebu, Varaždinu i Rijeci.

CineStar posebnu pozornost posvećuje i uslugama kao što su Cinelady, CineHero i Obiteljski vikendi, ali svoje mje-

Dobit i prihodi kinematografa prema podacima CompanyWalla u eurima

NAZIV	DOBIT 2022	PRIHOD 2022
BLITZ - CINESTAR d.o.o.	3.133.057,14	25.997.066,56
9D REALITY d.o.o.	48.777,62	3.416.255,76
CINEPLEXX HR d.o.o.	-729.974,65	2.607.309,18
Pula Film Festival	-2.958.248,99	1.752.527,84
EKRAN d.o.o.	116.485,10	530.931,98
VIA SOLIS d.o.o.	48.218,99	401.519,68
KINEMATOGRAFI OSIJEK d.d.	2.919,64	332.691,49
HIPERPRODUKCIJA d.o.o.	21.095,63	329.014,67
PALACE VIEWING d.o.o.	15.393,06	87.131,33
SUPETAR d.d.	3.665,54	70.004,25
KINEMATOGRAF d.o.o.	2.183,02	67.227,55
INFO 2 INFO d.o.o.	3.776,23	51.388,15
SEDMI KONTINENT PRODUKCIJA d.o.o.	267,17	36.121,97
GRADSKO KINO SINJ d.o.o.	-3.738,27	29.237,77
KINO d.o.o.	5.048,78	22.953,61
WE ARE ELEMENTS d.o.o.	6.507,00	17.277,06
MIM BOROVO d.o.o.	-6.186,21	7.912,14
MY WAY d.o.o.	33,45	929,06

Izvor: CompanyWall

sto u ponudi imaju i neki izvorni manje komercijalni koncepti kao što je Oscar revija, Kino &Vino, u sklopu kojeg prije filma imate priliku degustirati fine sireve i vina, ili Cinema Book Club, koji predstavlja filmove snimljene po knjigama.

“U sklopu Cinema Book Cluba uvijek priređujemo uživo panel na temu filma, i on ima svoju vjernu publiku. Upravo pokrećemo i novi koncept Životne priče

— riječ je o filmovima koji su snimljeni prema istinitim događajima. Na taj se način bavimo kvalitetnim filmovima koji u trendu akcija i horora možda ne bi došli toliko do izražaja. Godinama ugošćujemo i brojne festivale, od kojih je najpoznatiji ZagrebDox.” — objašnjavaju iz CineStara.

U 2022. godini je CineStar, prema podacima bonitetne kuće CompanyWall,

Multiplexi nude najmodernije iskustvo gledanja filma

imao prihode od 26 milijuna eura. Lani su ostvarili rast od 20 posto, pa za 2023. očekuju 31 milijun eura prihoda.

U Hrvatskoj se djelatnošću prikazivanja filmova, otkrivaju podaci CompanyWalla, bavi ukupno dvadeset i osam tvrtki, koje su 2022. godine imale 35,7 milijuna eura prihoda, ali su i poslovale s gubitkom od 3,3 milijuna eura.

Sve je više i publike koju zanimaju malo drukčiji naslovi, o čemu svjedoči i porast broja gledatelja Kinoteke.

“Program Kina Kinoteka sastoji se od dvije programske linije. Jedna su noviteti, u sklopu koje prikazujemo distribucijske naslove, uglavnom one koji spadaju u kategoriju drama, odnosno festivalskog ili nagrađivanog filma. U slaganju programa pritom dovoljno prostora nastojimo ostaviti za manje distributere specijalizirane upravo za takvu vrstu filma, koji često ne dobivaju termine u mjesnim multipleksima. Druga programska linija odnosi se na kinotečne programe, to jest cikluse usmjerene na vrijedna djela iz povijesti kinematografije. Naši su programi specifični po tome što ih postavljamo tematski i problemski, na način da obuhvaćaju naslove različitih autorskih, stilskih i žanrovskih poetika, čak i kad se bavimo opusima jednog autora. Filmsku povijest vidimo kao nešto živo i aktualno, pa svoje posjetitelje nastojimo potaknuti da o njoj razmišljaju izvan okvira kakav inače nude udžbenici, enciklopedije i leksikoni. Treća programska linija odnosi se na gostujuće programe — uglavnom festivale, revije i slične manifestacije, s kojima dijelimo sličan program i gledateljstvo pa se s te strane nadopunjujemo.” — otkriva za Financije.hr programski voditelj kina Mario Kozina.

Od početka godine Kinoteku je posjetilo više od 27.000 ljudi. Od toga broja 17.640 gledatelja posjetilo je programe nastale u njihovoj organizaciji, što je 33 posto više u odnosu na isto razdoblje lani. Kozina smatra da je, uz niz atraktivnih naslova u distribuciji, tome pomogao kontinuitet u radu; Kinoteka je, naime, već godinama jedino kino u Zagrebu koje znatan dio repertoara posvećuje aktualnoj distribuciji. Ne odmaže ni svima prihvatljiva cijena ulaznice od četiri eura, ali i činjenica da su od listopada 2023. ostali jedino zagrebačko kino s redovnim repertoarom koje nije dio lanca multipleksa.

Mario Kozina

Sve češće se događa i da filmovi na dvije vikend-projkecije u Kinoteci ostvare između 15 i 20 posto svoje ukupne nacionalne gledanosti, čak i ako se istodobno prikazuju u multipleksima. Sve to upućuje na zaključak da je došlo i do određene segmentacije publike: publika koja posjećuje nezavisna kina nije identična onoj koja ide u multiplekse.

“Lani smo zbog porasta posjećenosti napravili i istraživanje publike, i saznali da je 30 posto ispitanika mlađe od 24 godine, a 25 posto ih ima između 25 i 49 godina. Zatim, 58 posto posjetitelja Kinoteke visoko je obrazovano, 66 posto su žene, a prema Kordunskoj putuju iz svih gradskih četvrti, pri čemu prednjače Donji grad, sjever i jug Trešnjevke, Maksimir i Medveščak. Dio posjetitelja čak ima adresu izvan Zagreba. Više od polovice ispitanika posjećuje Kinoteku na mjesečnoj razini (55,1 posto), a svaki deseti ispitanik u kino ide svakog tjedna (9,4 posto).” — ističe naš sugovornik.

Ove sezone najviše uspjeha imali su filmovima poput “Savršeni dani” Wima Wendersa, “Dječak i čaplja” Hayaa Miyazakija, “Uboga stvorenja” Yorgosa Lanthimosa i “Udar sreće” Woodya Allena, koji su tijekom inicijalnih prikazivanja uspjeli i rasprodati dvoranu.

“Među uspješnije cikluse spadaju ‘Galaksija Bowie’, program filmova posvećen Davidu Bowieju, koji je bio i medijski dobro popraćen, a bio je i postavljen tako da se može svidjeti ne samo ljubiteljima filma, nego i glazbe, mode, izvedbene i suvremene umjetnosti. Od recentnijih programa dosta su dobro

prošli ‘Začarani ekran: Magija na filmu’, koji se dobro poklopio s blagdanskim razdobljem, te ciklus posvećen Raineru Fassbinderu. Publika uglavnom voli filmske klasike pogledati na velikom platnu, bez obzira na njihovu dostupnost na ostalim platformama.” — rekao je Mario Kozina.

Kino Kinoteka vodi Centar za kulturu i film Augusta Cesarca, koji ima trinaest zaposlenih. Uz filmsku djelatnost bave se i realizacijom glazbenih, likovnih, obrazovnih i ostalih programa.

Njihovi programi sufinanciraju se iz javnih izvora (Grad Zagreb, Hrvatski audiovizualni centar, Europa Cinemas) te vlastitih prihoda. To im omogućuje da prikazuju filmove koji nisu nužno komercijalno isplativi, te da zadrže nižu cijenu ulaznice, jer kao jedan od prioriteta navode želju da kulturno vrijedan sadržaj učine dostupnim što širem krugu gledatelja.

Isti tim koji vodi Kino Kinoteku tijekom ljeta vodi i Ljetnu pozornicu Tuškanac.

“Upravo smo usred selidbe i zaključivanja programa koji počinje već sljedeći tjedan. Među tim naslovima ističem snimku predstave ‘Vanya’ Nacionalnog kazališta u Londonu s fantastičnim Andrewom Scottom u glavnoj ulozi, gostovanje Festivala mediteranskog filma Split i pretpremijernu projekciju ‘Čelične kandže’ američkog nezavisnog redatelja Seana Durkina. S programom Kinoteke ponovno krećemo sredinom rujna.” — za kraj ističe Kozina.

VEDRAN HARČA

Ante Starčevića 249
31400 Đakovo
091/161-8763
info@modeco-djakovo.hr
www.modeco-djakovo.hr

PROIZVODI
ČELIČNE KONSTRUKCIJE
MONTAŽNI OBJEKTI
OGRADE
POKROVI
FASADE

USLUGE
SAVIJANJE LIMA
REZANJE LIMA
MONTAŽA
NAJAM DIZALICE

**PROJEKTIRANJE
I PROSTORNO
PLANIRANJE**
d.o.o.

Mihanovićeve 31
21000 Split

098/264-321

pps.split@gmail.com

Frana Supila 6, 51000 Rijeka
091 136 8017, 051 654 400
branko.hriliac@gp-krk.hr

Stjepana Radića 31, 51500 Krk
051 654 467
ivan.martinas@rijekastructura.hr

www.rijekastructura.hr

izrada projektne dokumentacije za izvođenje
svih tipova armiranobetonskih konstrukcija

KOVAC D.O.O.
KNJIGOVODSTVENI SERVIS
POREZNO SAVJETOVANJE

Zlatka Šulentića 12 - 10000 Zagreb
01 464 1104 kovac.doo@email.ht.hr

**LJEKARNE
MATEJ**

Lutvinka 2/5, Slavonski Brod
035 448 764
Josipa Kozarca 20, Bukovlje
035 440 510

ljekarne.matej@sb.t-com.hr

Goljak 17b, 47201 Draganić, 092/ 300 14 99, 095/ 904 25 84, 047/ 421 093, durasevic.zeljko@gmail.com

 MAF AUTO

**RABLJENI MOTORI
REPARACIJA MOTORA**

MATE
parking s nadzorom

Marova 6 23234 Vir
092 210 0341
josip.grzeta@gmail.com

ANALIZA DOLAZAKA U PRVOM KVARTALU

ZAGREB RUŠI REKORDE I POSTAO JE NAJPOPULARNIJE PROLJETNO TURISTIČKO ODREDIŠTE U DRŽAVI

HRVATSKA JE SVE POPULARNIJE TURISTIČKO ODREDIŠTE, A ONO ŠTO NAJVIŠE PRIVLAČI POSJETITELJE SU PREKRASNE PLAŽE I JADRANSKO MORE. POSLJEDNIJH NEKOLIKO GODINA RADI SE NA RAZVIJANJU KONTINENTALNOG TURIZMA, KAKO BI GOSTI DOLAZILI TIJEKOM CIJELE GODINE, A NE SAMO U SEZONI, TE KAKO BI UPOZNALI I ODREDIŠTA KOJA NISU NA MORU.

TURIZAM: ANALIZA DOLAZAKA U PRVOM KVARTALU

Nedavno je Hrvatska turistička zajednica (HTZ) analizirala podatke iz sustava eVisitor za prvo tromjesečje 2024. godine. Podaci pokazuju da je u tom razdoblju među turistima bilo najviše domaćih gostiju — 831.000 ili 4,1 posto više nego u istom razdoblju lani, a ostvarili su i najviše noćenja — 1,9 milijuna ili 2,5 posto više.

Uz to, među svim odredištima u Hrvatskoj, Zagreb je zauzeo prvo mjesto po broju dolazaka i noćenja. Oko 418.000 turista ostvarilo je 846.000 noćenja, što je 12,4 odnosno 7,4 posto više nego u isto vrijeme lani. Na drugom mjestu je Dubrovnik s 303.000 turista, ili gotovo 15 posto više i još većim porastom noćenja od 20 posto, pa ih je tako bilo 841.000. Na trećem mjestu je Split sa 197.600 turista i 532.300 noćenja, što je za 16 i 6,3 posto više na godišnjoj razini.

Iz Turističke zajednice grada Zagreba (TZGZ) objasnili su nam zašto je Zagreb toliko popularno odredište.

“Zagrebački stalni uspjeh rezultat je strateški planiranih i specijaliziranih promidžbenih aktivnosti Turističke zajednice grada Zagreba. Naime, Zagreb privlači posjetitelje svojom raznovršnošću kao poslovno, kulturno, sportsko, zdravstveno i odmorišno odredište”, rekla je za *Financije.hr* Martina Bienenfeld, direktorica TZGZ-a.

“Kao poslovno središte grad nudi izvrsne kongresne kapacitete, suvremene hotele i brojne poslovne događaje, što

ga čini idealnim mjestom za one koji ne dolaze samo kako bi se odmarali. U kulturnom dijelu Zagreb se ističe bogatom povijesnom baštinom, muzejima, galerijama i kazalištima te raznovrsnim kulturnim priredbama, izložbama i festivalima koji se održavaju tijekom cijele godine. Sportski profesionalci i entuzijasti mogu uživati u mnogim sportskim natjecanjima, rekreativnim aktivnostima u prirodi i suvremenim sportskim objektima. Grad također nudi kvalitetne zdravstvene usluge, uključujući specijalizirane medicinske centre i wellness programe, što privlači turiste koji se zanimaju za zdravstveni turizam”, objasnila je Bienenfeld.

Dodala je da sve to čini Zagreb atraktivnim cjelogodišnjim održivim odredištem koje zadovoljava različita zanimanja i potrebe posjetitelja, pridonoseći njegovom statusu vodećeg turističkog odredišta u ovom dijelu Europe.

“Osim toga, sigurnost grada, gostoljubivost mjesnog stanovništva, širok izbor gastronomskih doživljaja i mnoge mogućnosti za kupnju dodatno doprinose njegovoj privlačnosti”, rekla je direktorica TZGZ-a.

Prema njihovim podacima, Zagreb je od početka 2024. godine do kraja svibnja zabilježio 467.000 dolazaka i 933.000 noćenja, što je porast od trinaest posto u dolascima i osam posto u noćenjima, u usporedbi s istim razdobljem prošle godine, čime je i za to razdoblje na prvom mjestu po ostvarenim dolascima na razni-

ni cijele Hrvatske. Ti podaci potvrdili su one koje je prethodno objavila Hrvatska turistička zajednica.

Najviše dolazaka bilo je iz Njemačke, Sjedinjenih Američkih Država, Italije, Srbije te Bosne i Hercegovine. Gosti iz tih zemalja ostvarili su i najviše noćenja.

“Svi ti rezultati potvrđuju status Zagreba kao vodećeg turističkog odredišta u Hrvatskoj koje svojom bogatom kulturnom ponudom i raznovrsnim događanjima privlači posjetitelje. S obzirom na predstojeće ljetne aktivnosti, očekujemo nastavak rasta i uspješnu turističku godinu”, rekla nam je Bienenfeld.

U Zagrebu gosti najviše posjećuju povijesnu jezgru grada s najvažnijim znamenitostima, park Maksimir te jezera Bunde i Jarun, kao i Medvednicu. Također, mnogi turisti uživaju u jednodnevnim izletima u okolicu grada, navode iz TZGZ-a.

“Zagreb svakog mjeseca nudi raznovrsna događanja, a s dolaskom toplijih dana na gradske trgove, ulice i parkove vraćaju se mnoge priredbe”, kažu.

Ljeto tradicionalno započinje s open-air festivalom Zagreb Classic u organizaciji Turističke zajednice grada Zagreba, a tu su i festivali poput LMF-a i INmusica.

Održavaju se i višednevna događanja kao što su Dvorišta, koja ove godine slave deset godina, Ljeto u MSU, Večeri na Griču, Scena Amadeo i projekt Okolo, te razni koncerti domaćih i stranih izvođača.

Dvorišta su jedinstvena prilika da

građani vide što se nalazi iza fasada prekrasnih i jedinstvenih gornjogradskih prostora. Posjetitelji mogu slušati dobru glazbu, popiti piće ili sudjelovati u različitim zanimljivim aktivnostima. Grad je ove godine dobio 600.000 eura iz Europske unije kojima će ozeleniti gradska dvorišta, pa će ti prostori biti još ljepši.

“Ljeto u MSU jedno je od središnjih kulturnih i umjetničkih događanja tijekom ljetnih mjeseci u Zagrebu – i za građane Zagreba, i za goste i turiste. Program donosi presjek aktualnih umjetničkih događanja, ali i najnovijih umjetničkih otkrića na multidisciplinarnoj umjetničkoj sceni Zagreba, Hrvatske, ovog dijela Europe i svijeta”, objavili su iz Muzeja suvremene umjetnosti.

Večeri na Griču, jedan od najstarijih ljetnih glazbenih festivala, održavaju se već više od četrdeset godina u atriju Galerije Klovićevi dvori. Ove godine dio programa bit će i u Crkvi sv. Marka. To je savršeni festival za sve ljubitelje glazbe.

Scena Amadeo započela je s radom 2000. godine u prostoru atrija Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja na Gornjem gradu u Zagrebu. Tijekom ljeta na Sceni Amadeo izvede se oko pedeset predstava, filmskih događanja i koncerata. Daje se prilika mladim glazbenicima da pokažu svoju darovitost, ali i onima koji već imaju uspješne karijere da zabave i razvesele slušateljstvo.

U atriju Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja je inače od 1797. do 1834. godine djelovalo prvo zagrebačko javno kazalište pod nazivom Amadeov teatar, nazvano po njegovom osnivaču, mađarskom grofu Antonu Amadeu de Varkonyju. Po njemu je i Kazališno-glazbena klupska ljetna scena Amadeo dobila ime.

Projekt Okolo posvećen je umjetničkom istraživanju Zagreba. Riječ je o umjetničkim djelima koja su raspoređena po raznim lokacijama. To mogu biti svjetlosne instalacije, urbani zeleni dizajn, ulična umjetnost, interaktivni dizajn ili pak fotografije. Kako bi sve vidjeli, posjetitelji moraju obilaziti mjesta koja su obično zanemarena, a to ne bi trebala biti.

Pored svih ljetnih aktivnosti, Zagreb je posebno poznat po Adventu, koji uvijek privlači velik broj posjetitelja. Ugledni britanski *Financial Times* svrstao je Advent Zagreb 2023. među najbolje svjetske božićne sajmove, a i prijašnjih godina je dobivao najbolje ocjene.

Iz TZGZ-a su nam rekli da je prošle godine za Advent bilo pripremljeno više od stotinu koncerata te velik broj predstava i izložbi u muzejima i galerijama.

Otkrili su nam da je tijekom prosinca 2022. godine ostvareno 213.000 noćenja, što je tri puta više nego deset godina ranije, to jest u prosincu 2012. godine kad je ostvareno njih 71.000. Da broj posjetitelja raste pokazuju i brojke iz prošle

godine, prema kojima je u posljednjem mjesecu 2023. ostvareno 125.910 dolazaka i 236.190 noćenja.

Još više turista može se očekivati ove godine, jer se povećava broj putovanja nakon pandemije. No, ono što je sigurno jest da će biti više nego dovoljno aktivnosti za sve one koji posjete glavni grad Hrvatske, kao što je bilo i prijašnjih godina.

Turistički djelatnici rade na tome da se poveća broj aktivnosti, a ističu da su za jačanje hrvatskog turizma ključni prihodi po gostu i da je bitno ulagati u razvoj kontinentalnog turizma, a rezultati su to istraživanja iz 2023. provedenog za Mastercardov projekt Uplift.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u prva tri mjeseca ove godine najviše dolazaka i noćenja turista zabilježeno je u ožujku. Tada je ostvareno 537.000 dolazaka i 1,3 milijuna noćenja turista u komercijalnim smještajnim objektima, što je za 26,5 posto više dolazaka i za 34,5 posto više noćenja turista u odnosu na isti mjesec prošle godine.

U odnosu na prva dva mjeseca, uočljiv je znatan rast dolazaka i noćenja. Prema tome, u siječnju je ostvareno 231.000 dolazaka i 594.000 noćenja, a u veljači 312.000 dolazaka i 703.000 noćenja. Statistički podaci upućuju na to da razvoj kontinentalnog turizma ide u dobrom smjeru.

 VLADANA KOVAČEVIĆ

FOTO: PIXABAY

FOTO: FREDPK

Biš kupije 5, 52100 Medulin
098 887 626
antokristic2503@gmail.com

METAL - ELEKTRO

Metalna i elektrotehnička
proizvodnja

Donjozelinska Ulica 36 10382 Donja Zelina
012040111
info@metal-elektro.com
www.metal-elektro.hr

FOTO: PRIVATNA ARHIVA

SPOJ PJENUŠAVOG VINA I JABUKA

JEDINI HRVATSKI CRAFT CIDER PROBIO SE NA STRANA TRŽIŠTA, NAPRAVIO I REBRENDING

CIDER 'BUZDOVAN' DOŽIVIO JE PROMJENE I U OKUSU I U VIZUALNOM IZGLEDU, NAKON ŠTO SE JE POČEO PROBIJATI I NA STRANA TRŽIŠTA. NO OD IZVOZA OVOG TRADICIONALNOG PIĆA POZNATOG U NARODU KAO JABUKOVAČA, DVOJCU KOJI STOJI IZA NJEGOVE OŽIVJELE PROIZVODNJE - BITNIJE JE ŠTO JE BUZDOVAN PREPOZNAT OD DOMAĆE PUBLIKE, ALI I VELIKIH TRGOVAČKIH LANACA KOJI POSLUJU U HRVATSKOJ. ZATO JE MEDIJSKI TIM ČASOPISA FINACIJA.HR POSJETIO ZAGREBAČKI KAFIĆ BOTANIČAR GDJE SE ODRŽALA PROMOCIJA NOVOG VIZUALNOG IDENTITETA SPOMENUTOG PROIZVODA.

PODUZETNIŠTVO: SPOJ PJENUŠAVOG VINA I JABUKA

FOTO: PRIVATNA ARHIVA

Za one koji ne znaju, Buzdovan je za sada jedini craft cider u Hrvatskoj, a za njegov novi identitet, odnosno nove etikete zaslužna je kreativna ilustratorica i dizajnerica Ana Kovačić koja je mu je dala novi, svježiji izgled.

Baš kako su mu i tvorcii stvarali kroz 7 godina, sve noviji, svježiji okus. A za to su i zaslužne sve bolje sorte jabuka.

Krenuli su na sjeveru Hrvatske u Čakovcu, da bi se potom preselili u Zagreb radi još bolje mogućnosti logistike i distribucije, pojasnio nam je razlog preseljenja tvrtke nakon početnih nekoliko godina Tomislav Veseljak, školovani enolog koji je nakon savjetovanja u više vinarija i skupljenih iskustava diljem svijeta – odlučio pokrenuti svoju priču.

„Svake godine podižemo volumen jer i svake godine u Hrvatskoj sve više ljudi prepoznaje cider kao kvalitetno, osvježavajuće piće. Kakav je bogat okus i zanimljiv karakter tog pića. Trenutno proizvodimo do 25 tisuća litara, a od ove godine ušli smo i u dva velika trgovačka lanca u Hrvatskoj, Spar i Kaufland. Tako da možemo reći da smo se dosta proširili po Hrvatskoj.“, naveo nam je poslovne podatke.

Cider je piće sezonskog karaktera i njegova konzumacija je povećana kroz proljetni i ljetni period. Pogotovo kad se dogodi dolazak turista koji dignu konzumaciju posebno na obali, a to su pogotovo Englezi, Talijani, Nijemci, ali i svi ostali gosti u čijim je zemljama spomenuto piće jako popularno.

Tvrtku trenutno vode kroz suvlasništvo Tomislav Veseljak koji ju je pokrenuo

i Dino Mehulić koji mu se priključio jer je prepoznao u proizvodu vrijednost starih sorti jabuka kao proizvodnog materijala.

„Imao sam već zemlju u Moslavini, gdje smo proširili sadnju starih sorti jabuka, koje ne samo da imaju bolji okus, nego daju dobar unos i bez špricanja i obrezivanja. ‘Buna’ cider se toči u boce od 0,75 litara, a proizveden je od jabuka koje nisu tretirane, iz nasada starih 30 do 40 godina. Fermentacija se odvija bez sumpora i bez dodanih kvasaca. Godine 2021. zasadili smo novi voćnjak od 2,5 hektara sa 1170 stabala iz 7 sorti jabuka. Taj voćnjak je u ekološkoj proizvodnji i za njega ćemo dobiti ekološki certifikat kada uđe u rod, kroz nekih godinu dvije.“, otkrio nam je planove Mehulić.

Ekskluzivna i široka proizvodnja

Smjer proizvodnje im je - da ‘Buzdovan’ ide u prodaju kao jedna linija u trgovačke centre i bude za široku publiku, dok će ‘Buna’, koja se toči u bocu od 0,75 litara, biti proizvedena za gastronomsku priču, odnosno za restorane. Pogotovo za ljubitelje prirodnih vina, jer Buna je skroz suha i nastaje šampanjskom metodom.

Nudili su do nedavno i kuhani cider u zimskom periodu, no klimatske promjene su utjecale i na njihovu proizvodnju.

„Skuzili smo da su zime sve kraće, a da bismo pripremili određenu količinu spomenutog cidera, morali bismo ići u proizvodnju u listopadu i imali bi samo mjesec dana da ga prodamo. Konzumacija pića s klinčićima i cimetom traje sve

kraće, oko mjesec dana, a to je prekratk.“, otkrili su u vezi prilagodbe.

Od jabuka iz Sisačko-moslavačke županije za sada se proizvodi Buzdovan, dok za proizvodnju Bune poduzetni dvojac otkupljuje jabuke iz cijele Hrvatske. No planiraju širenje poslovanja najviše na svojem proizvodnom materijalu.

„Radili smo kemijsku analizu raznih sorti jabuka gdje nas je zanimala visina kiseline i što niži PH. Isto nas je zanimala jabuka koja što kasnije ulazi u rod zbog sve veće tendencije mraza. Napravili smo fermentaciju svake sorte i ponovno napravili analizu. Koje su pokazale najbolje rezultate - njih smo zasadili. Cilj nam je u Buni imati minimalnu intervenciju u proizvodnji, kako bismo zadržali što više tu njezinu autentičnost i prirodnu aromatičnost. To nam je bio cilj.“, naveo je Veseljak.

Trenutno rade s četiri distributera, nešto su vinski distributeri, nešto pivski, a s kojima su pokrili cijelu Hrvatsku.

„Mi svake godine ostanemo bez cidera, prodamo sve. Ne zanima nas neki veći eksponencijalni rast, nego povećavamo proizvodnju svake godine za petnaestak posto. Cilj nam je tako da iduće godine ili 2026. budemo na nekih 40 tisuća litara, sa sadašnjih 25. Krenuli smo lagano i s izvozom, za sada u Nizozemsku i Crnu Goru.“, otkrio nam je poslovne planove Veseljak s promocije novog vizualnog identiteta Buzdovana. „Bilo je vrijeme da osvježimo vizual, da se malo više poigramo sa stilom etikete i da istaknemo karaktere svakog okusa.“

GORAN JUNGVIRTH

MISIĆ
d.o.o.

gospodarenje otpadom

Stjepana Vojvode 24 40323 Podbrest ♥ 040620446 ♥ 098558886 ♥ misic.doo2@gmail.com

NPT

ADVANCED
BUSINESS
TECHNOLOGIES

Željeznička 22
44320 Kutina

+385 99 4999 001

info@npt.hr
www.npt.hr

RAZVOJ PROGRAMSKIH RJEŠENJA
CLOUD RAZVOJ I SAVJETOVANJE
RAZVOJ POSLOVNIH PROCESA
IT SAVJETOVANJE I VOĐENJE PROJEKATA

Napredne poslovne tehnologije
Činimo jednostavnim

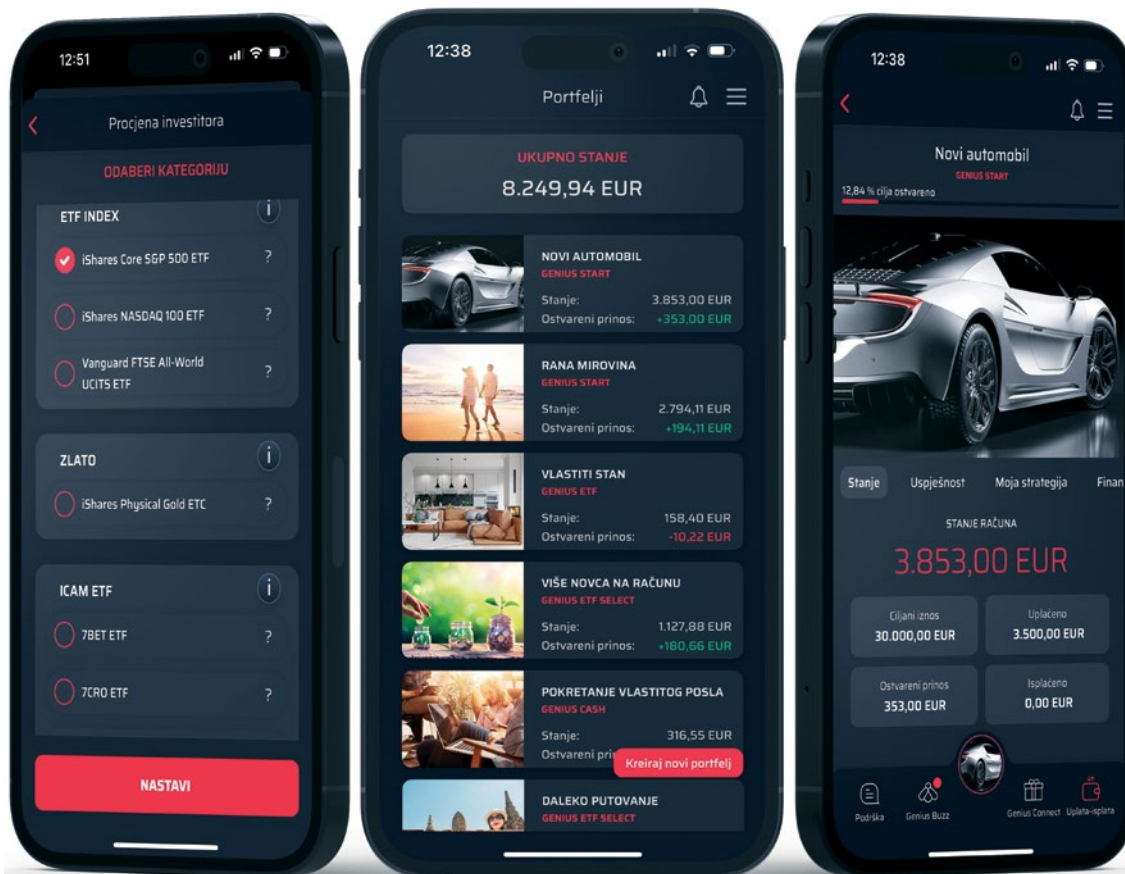

FOTO: INTERCAPITAL

DEMOKRATIZACIJA ULAGAČKIH PRILIKA

INOVACIJAMA OD MALE BROKERSKE KUĆE DO NAJVAŽNIJEG IGRAČA NA ZAGREBAČKOJ BURZI

ETF ILI EXCHANGE TRADED FUNDS PRIVLAČE SVE VIŠE ULAGAČA, I TO INVESTITORA KOJI ULAŽU MANJE SVOTE NOVCA. KAKO JE TO ISPRIČAO MATTHIAS ZEINITZER, DIREKTOR ODJELA ISHARES & WEALTH CEE BLACKROCKA NA PREDSTAVLJANJU INTERCAPITALOVOG PROJEKTA GENIUS 3.0: “ŠTEDNI PLANOWI U ETF-OVIMA SU NAŠ NAJVAŽNIJI PROIZVOD, JER DONOSE DEMOKRATIZACIJU ULAGAČKIH PRILIKA. ŠIRE SE IZ EUROPE NA SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE, A HRVATSKA U REGIJI PREDVODI U PONUDI DIVERZIFICIRANIH PRILIKA ZA INVESTICIJE.”

Njihove su procjene da će tržište tih planova znatno rasti, jer ulagači prepoznaju koliko je lako uložiti novac. “Sada je sve na mobitelu. Potencijalni ulagač može preko aplikacije u bilo kojem trenutku povući ili uložiti novac, a ne samo provjeriti stanje ulaganja”, kazao je Zeinitzer.

O važnosti ETF-ova govorila nam je predsjednica Uprave Zagrebačke burze Ivana Gažić: “U financijama imate aktivno i pasivno investiranje. Aktivno bi značilo da postoje analitičari koji izaberu dionice i kažu, primjerice: ‘Ja ću investirati baš u Podravku, baš u Atlantic, baš u Končar...’

Dok je pasivno investiranje investiranje u sastavnice indeksa. Znači, burza je ona koja odlučuje koje će sastavnice, odnosno dionice biti u indeksu. One ulaze u njega po svojoj likvidnosti ili tržišnoj kapitalizaciji. ETF je zapravo jedan fond koji je uvršten na burzu, i vi kupnjom ETF-a zapravo kupujete sastavnice Crobexa. Kad biste išli kupovati sve sastavnice Crobexa, vama bi trebao dosta velik iznos, jer biste pojedinačno morali kupovati sve dionice. Međutim, kod kupnje ETF-a, za već vrlo mali iznos možete sudjelovati u performansu indeksa, i to uzrokuje da je i upravljanje takvim fondovima jeftino. Ako vi u aktivno

upravljanom fondu imate naknadu od dva posto, prinos je bio sedam posto, *de facto* — dobit ćete pet posto. Dok su kod ETF-ova, upravo zato jer nema tog aktivnog upravljanja, naknade puno niže i zato je to jako popularna klasa imovine. Napravljena su brojna istraživanja o tome kakvo je ulaganje uspješnije, aktivno ili pasivno. I čak postoje indicije da je to pasivno uspješnije. Veliki problem u Hrvatskoj je taj što mi imamo nešto što zovemo free float, koji je nizak. Vidjeli ste da imamo INA-u i Zagrebačku banku, koje imaju dionice velike vrijednosti, koje rijetko mogu kupiti mali investitori. I onda imate velike instituci-

onalne i strateške investitore, kao što su INA, MOL, mirovinski fondovi, dok nama zapravo treba puno malih investitora koji će onda međusobno trgovati i stvarati tu likvidnost. Prema tome, naša je želja da imamo što više dionica koje će prikupljati kapital. Primjerice, kako je to napravio SPAN, koji je odlučio da želi dio svojeg kapitala prodati baš malim investitorima. Na ZSE je ove godine sedam posto ukupnog prometa ostvareno s ETF-ovima. To je vrlo značajan postotak. Naravno, ja bih voljela da je i viši. Širenjem palete mi trenutno uvrštavamo peti ETF koji je izdao InterCapital Asset Management, i mislim da će tim širenjem mogućnosti i ulaganja rasti. Netko već sad može kod nas u Zagrebu kupiti index Ljubljanske burze, index burze u Rumunjskoj, koja je jako atraktivno tržište. Prema tome, širenjem palete tih proizvoda ljudi će prepoznati kako je to dobra i likvidna opcija, tržište postoji.”

Danijel Delač, predsjednik Uprave Interkapital vrijednosni papiri d.o.o., na susretu ETF with us u zagrebačkoj Wespi rekao je: “Kritičari će reći da je aktivno ulaganje teško, skupo ili stresno. Bit je pokušati pobijediti fondove temeljene na burzovnim indeksima proaktivnim pristupom. Mi ne govorimo klijentima da kupe dionice x ili prodaju ETF xy, jer to ne bi bilo fer. Mi pružamo podatke, a na ulagačima je da sami odlučuju o svojoj strategiji ulaganja.”

Toni Vitali je pak rekao da je pasivno ulaganje na dugi rok najbolje na svijetu. “Da moram birati jedno ulaganje kojeg bih se držao do kraja života, to bi bio neki globalni dionički ETF. Moramo biti svjesni da je imovina hrvatskih ulagača koncentrirana u državi u kojoj živimo”, ispričao je Vitali, inače autor bloga Škrti otočanin, u kojem na humorističan način pokušava običnom čovjeku približiti složene financijske teme.

Na istom susretu je Zoran Šprajc ispričao kako se udaljio od svakodnevnog provjeravanja kretanja dionica i praćenja vijesti o svim svojim ulaganjima. Na primjeru svojeg ulaganja u dionice SalesForcea pokazao je kako je, prateći sve najave i analize, kupio dionice tek nekoliko dana prije objave financijskog izvješća te tvrtke. “Svi su očekivali da će izvješće pokazati veliki rast, ali podaci nisu ispunili sva silna očekivanja, i cijena dionice je pala.” — kroz smijeh je objasnio Šprajc.

InterCapital je početkom lipnja lansirao treću verziju svoje platforme Genius, kojom upravo malim ulagačima nude jed-

nostavna ulaganja. O važnosti same tvrtke za Zagrebačku burzu, Ivana Gažić je rekla: “Mi imamo samo jednog velikog brokera koji ima četrdeset posto udjela u prometu, a to je InterCapital. Oni su nastali iz male brokerske kuće koja je stalno razvijala neke nove proizvode. Pa i ovim spomenutim ETF-ovima može kao instrumentom trgovati bilo koji broker. Mi se trudimo svim našim članovima omogućiti neke nove izvore prihoda. Tržište je atraktivno, no brokera ima malo, što je posljedica regulative ulaska u Europsku uniju. No nadamo se da će i banke, koje imaju brokerske odjele, uvidjeti da su investicije u dionice izvor dobrih prinosa za njihove klijente i da imaju prinose koje smo spomenuli.”

Svi naši sugovornici zapravo naglašavaju potrebu za povećanjem financijske pismenosti, jer se time olakšava ulaganje i, na kraju krajeva, zarada sve većem broju zainteresiranih.

“Financijska pismenost je zasigurno veliki problem. U nekim stranim državama, u kojima se građani moraju brinuti za mirovinu sami, u višim razredima srednje škole je jedan od predmeta ekonomija i osnove financija. Mi za sve financijske proizvode imamo nisku razinu financij-

ske pismenosti. To, primjerice, možemo reći i za police osiguranja. Sjećate se kad se dogodio potres? Čak 99 posto ljudi nije imalo osiguranje od potresa. Jako se malo brinemo za svoju starost, jer očekujemo da će to umjesto nas učiniti država. Mi puno radimo na financijskom opismenjavanju, ali to se mora provoditi sustavno. Djecu se treba odgajati od najranije dobi da razumiju što je tekući račun, što je žiro račun, što je investicija... Prema tome, to je na neki način i državni projekt. S Ministarstvom financija trenutno radimo na novoj strategiji razvoja tržišta kapitala u kojoj će se, vjerujem, na razini Vlade Republike Hrvatske osvijestiti da građani moraju imati bolju financijsku pismenost.” — rekla je Gažić.

InterCapitalova platforma Genius zato se i usmjerava na male ulagače, što se ogleda u ponudi usluga. “Genius Start idealna je za svakoga tko želi ulagati pomoću malih iznosa (nema minimalne uplate) i želi da netko profesionalno vodi brigu o njegovom ulaganju. Ne želite se uopće zamarati vođenjem svojeg portfelja ili praćenjem tržišta? Želite nešto automatski i profesionalno? Na pravom ste mjestu.” — opisali su iz InterCapitala tu uslugu.

 RAIF OKIĆ

FOTO: JOSIP REGOVIC PIXSELL

FOTO: INTERCAPITAL

Sandra
slastice

Rimska 1
42208 Brezje Dravsko

098 9325 412

sandrarugani36@gmail.com
www.sandraslastice.hr

Želite uljepšati
nečiji dan?
na pravom ste mjestu

rođendanske torte dječje torte suhi kolači kremasti kolači

WW KNJIGOVODSTVO - RAČUNOVODSTVO
POSLOVNO SAVJETOVANJE

Dankovečka 8/I, 10040 Zagreb

Tel: +385 1 2981 844
+385 1 2981 846
+385 1 2852 049
Fax: +385 1 2981 845

Email: ww@ww-knjigovodstvo.hr

www.ww-knjigovodstvo.hr

ŽIŽAK GRADNJA

ZAVRŠNI GRAĐEVINSKI RADOVI

Livadice 45 52100 Medulin 091 987 2806 zizakgradnja@gmail.com

Farmer's Tree

VRHUNSKI DŽEMOVI
I VOĆNI NAMAZI

 **Nutrifit
FOOD**

Trg Nikole Šubića Zrinskog 1
31511 Đurđenovac

031 200 051
office@nutrifit-food.hr

www.nutrifit-food.hr

Flavors shown on jars: VINEJA AMARENA, SLIVA S ORASIMA, CRNA TREŠNJA, HARELICA-BAJGA, NARANČA, JAGODA, JAGODA-MANGO.

 **Poljoprivredna
Zadruga
Cres**

Šetalište 20. travnja 62
51557 Cres
+385 (0) 51 571 238
www.pz-cres.hr

Ekstra djevičansko maslinovo ulje
Cres
CZMAA
IZVORNOST

MOSAICO

Mosaico maslinovo ulje Mosaico premium Creska janjetina

FOTO: NUTRIFIT

NUTRIFIT FOOD

OKUS HRVATSKE I VISOKA KVALITETA JAMSTVO SU USPJEHA NA SVIM TRŽIŠTIMA

IZGRAĐENA NA TEMELJIMA DUGOGODIŠNJE TRADICIJE U HRVATSKOJ, NUTRIFIT FOOD JE MEĐU NAJVEĆIM TVRTKAMA ZA PROIZVODNJU I PRERADU VOĆA U HRVATSKOJ I ŠIRE. NAJVEĆI SU PROIZVOĐAČ DŽEMOVA I MARMELADA U OVOM DIJELU EUROPE, USMJERENE SU NA TE PROIZVODE, ALI I NA PROIZVODNJU OSTALIH PROIZVODA OD VOĆA.

Ta tvrtka stavlja poseban naglasak na kultiviranje, čistoću plodova i očuvanje prirode. Smještena na istoku Hrvatske, u Slavoniji, području s idealnim geoklimatskim uvjetima, tvornica u proizvodnji koristi samo najnoviju tehnologiju koja omogućava zadržavanje svježih okusa i nutritivnih vrijednosti voća.

Priča te tvrtke započela je 2006. godine, kad je tvornica počela s radom. Nutrifit je osnivač proizvodne tvrtke Nutrifit FOOD, koja je osnovana 2015. godine, a osnivač i direktor Luka Marjanović kaže da je u taj posao ušao nakon šesnaest godina u multinacionalnom poslovanju.

“Pomalo mi je bilo dosta tih korporativnih izazova, protiv kojih se teško boriti ako imate svoju viziju i način rada. Kupili smo tvrtku u stečaju, a ona je

već proizvodila slične proizvode, te je bila dio velike tradicije prerade voća u Hrvatskoj. Prvih godina tvrtka Nutrifit je financirala i pomagala Nutrifit FOOD da što bolje zauzme svoje pozicije na izazovnom međunarodnom tržištu.” — kaže Marjanović.

Godine 2018. obnovljen je IFS certifikat te tvrtka povećava broj zaposlenika i kreće s proizvodnjom. Proširenje se za tu tvrtku dogodilo krajem 2022. godine, kaže Marjanović, kada je cijela restrukturirana, te su započeli značajniji ugovori.

“Pokrenuli smo investicijski dio poslovanja, što je danas još uvijek u tijeku jer gradimo novi dio tvornice i ulažemo u novu liniju za proizvodnju džemova i sličnih proizvoda. Od 2021. godine do danas tvrtka raste i širi poslovanje, te pored ulaganja u tvornicu, ulažemo i u

nove proizvode koji će se vrlo brzo naći na našem tržištu kroz naš brend koji smo pokrenuli krajem 2023. godine. Poslovni rezultat za 2023. godinu je za nas jako dobar i dokaz je da smo ostvarili svoje kratkoročne ciljeve i da sada idemo u drugu fazu razvoja tvrtke.” — kaže direktor i osnivač tvrtke Nutrifit FOOD Luka Marjanović.

Predanost kvaliteti nit je vodilja te tvrtke u svakom koraku postupka proizvodnje, a džemovi Farmer's Tree tek su jedan od njihovih najprepoznatljivijih proizvoda, za koji biraju najsvježije i najukusnije plodove kako bi osigurali zdrave proizvode vrhunske kvalitete te vjeruju da se ta predanost osjeti u autentičnim okusima njihovih marmelada i džemova.

Kvalitetom se ta tvrtka plasirala i dokazala na zahtjevnim tržištima zapad-

ne Europe, a u to su se mogli uvjeriti i posjetitelji nedavno održanog najvažeg sajma privatnih robnih marki u Europi, koji se održavao u Amsterdamu, gdje je Nutrifit FOOD bio jedna od tek devet hrvatskih tvrtki koja je pod okriljem Hrvatske gospodarske komore predstavila svoj rad. S obzirom na to da šire proizvodnju, od sljedeće godine bit će jedan od značajnih prerađivača voća u našem dijelu Europe, te im je takav sajam važan za predstavljanje.

“Mi danas izvozimo više od 95 posto svojeg poslovanja, i usmjerenje tvrtke je na izvozu! Izvozimo na sva zapadno-europska tržišta, te u veći dio istočnoeuropskih zemalja, kao i zemlje u okruženju, ali također izvozimo i u Kanadu, jer smo konkurentni.” — ističe Marjanović.

Godine pandemije, koje su za mnoge poduzetnike bile teške, dobrim strateškim planiranjem donijele su im dobre rezultate, jer se tvrtka opredijelila za privatne robne marke, što se pokazalo dobrom odlukom.

“Pandemija nam je pomogla da imamo stabilno poslovanje, jer su svi prodajni lanci htjeli imati dovoljno svoje robe, dok je brendovima bilo teško zbog brojnih restrikcija koje su se odnosile i na njih.” — objašnjava direktor tvrtke.

Vizija i dugoročni planovi tvrtke Nutrifit FOOD su da postanu najveći prerađivač voća u okruženju, te da mogu i manjim proizvođačima voća pomoći da plasiraju svoje proizvode, kao i otkupiti ono što proizvedu.

“Svoj rast Nutrifit FOOD želi nastaviti

ti kroz različite proizvode od voća, ne samo kroz džemove i marmelade! Strateški se želimo širiti i na tržišta u okruženju, ali samo da bismo učvrstili svoje nabavne pozicije. Planovi za 2024. godinu su da završimo prvi dio ciklusa investicija u novo skladište i novi dio tvornice, te da ponovimo dosadašnje rezultate i na zdravim osnovama uđemo u drugi dio investicijskog ciklusa.” — kaže direktor tvrtke.

Danas su za Nutrifit FOOD najveći izazovi klimatske promjene, jer sirovinu za prerađu kupuju iz cijelog svijeta; ali i radna snaga koje je sve manje.

“Mi smo još jedni od rijetkih koji uspijevaju naći domaću radnu snagu, ali

samo je pitanje dana kad će se to, nažalost, promijeniti.” — ističe Marjanović.

Neprestanim ulaganjem u kvalitetu proizvoda, u procese proizvodnje te u ljude, Nutrifit FOOD pozicionirao se kao jedan od vodećih proizvođača i pouzdanih partnera kad je riječ o plasiranju proizvoda pod privatnim robnim markama velikih trgovačkih lanaca.

Prisutnost na domaćem i stranom tržištu dokaz je izvrsnog omjera cijene i kvalitete ponuđenog proizvoda. Odlična opremljenost suvremenom tehnologijom jamči provjerenu kvalitetu i prepoznatljivo postojanje okusa kojima će se kupci uvijek iznova vraćati.

 LEJLA BARIĆ

FOTO: NUTRIFIT

Luka Marjanović

**ISTRAŽIVANJE, RAZVOJ,
PROIZVODNJA I TEHNOLOGIJE
U OBRAMBENOJ INDUSTRIJI**

Sutinska Vrela 24 10090 Zagreb
TEL: 01/349 12 13 FAX: 01/349 25 54
office@atir.hr www.atir.hr

Plitvička jezera

FOTO: PIXABAY

VODIČ U DŽEPU

TURIZAM SE ZASNIVA NA KVALITETI

RAZLIČITE APLIKACIJE I PLATFORME VEĆ SU ODAVNO SASTAVNI DIO SVAKE TURISTIČKE PONUDE, PA TAKO I ONE U HRVATSKOJ. DOMAĆE TVRTKE I STARTUPOVI KREIRALI SU DOISTA ZANIMLJIVA I ORIGINALNA DIGITALNA RJEŠENJA KOJA TURISTIMA OMOGUĆUJU DA PRONAĐU NAJBЛИŽU ILI NAJBOLJU PLAŽU, OTKRIVAJU NEPOZNATE “BISERE” ILI REZERVIRAJU SVE ŠTO IM PADNE NAPAMET.

Tvrtka Guide For You nudi nekoliko digitalnih rješenja usko vezanih uz turistički sektor. Među njima je i istoimeno mobilno i web rješenje namijenjeno posebice vlasnicima smještajnih objekata, kako bi svojim gostima omogućili da na jednostavan način dobiju sve provjerene i važne podatke.

“Guide for You pomaže vlasnicima smještajnih objekata da postanu prvi i provjereni izvor informacija za turiste u potrazi za jedinstvenim mjesnim iskustvima. Platforma je personalizirana i pruža gostima detaljne podatke o odredištu, smještaju, atrakcijama i drugim značajkama vašeg mjesta. Guide for You omogućava da s gostima na jednostavan i učinkovit način komunicirate putem Push notifikacija, pružajući im sve potrebne podatke za ugodan i siguran boravak”, objasnio je Mladen Štefančić, izvršni direktor tvrtke.

Kao jednu od posebnosti toga rješenja izdvojio je sposobnost da pruži multijezičnu podršku, što je posebno korisno u podizanju zadovoljstva gostiju i poboljšavanju ocjena i preporuka. Postupak implementacije je, navodi Štefančić, brz i jednostavan, a personalizirana aplikacija može biti spremna za uporabu u roku od samo deset dana.

Osim toga, platforma je dizajnirana s misijom očuvanja prirode i okoliša, što će, dodaje, sigurno biti cijenjeno od strane ekološki svjesnih gostiju.

Aplikacija nudi iscrpan opis ponude po kategorijama, uključujući restorane, izlete, plaže i povijesne znamenitosti. Korisnici mogu pristupiti važnim informacijama i o izvanpansionskim ponudama, ali i drugim bitnim sadržajima u okolici.

Dostupna je za preuzimanje u Google Play Storeu i App Storeu, pri čemu je u

osnovnom obliku potpuno besplatna, ali postoji i opcija personalizacije za one koji žele prilagoditi aplikaciju specifičnim potrebama svojih objekata, a ta se verzija naplaćuje.

Uz Guide for You, mogu se pohvaliti i rješenjem Audio Guide, odnosno digitalnim audio vodičem koji pomaže dosegnuti i dotaknuti korisnike, oživljavajući atraktivne sadržaje te kulturnu i prirodnu baštinu.

“Audio Guide postaje sve važnije pomagalo za povezivanje korisnika s atraktivnim sadržajima, bilo da je riječ o kulturnoj ili prirodnoj baštini. Sposobnost da se dosegnu i dotaknu srca slušatelja kroz zvučne priče koje oživljavaju povijest, umjetnost ili prirodu, ključna je za stvaranje nezaboravnog iskustva”, ističe Mladen Štefančić.

Ovakav zvučni vodič pruža jedinstvenu

priliku za edukaciju i zabavu, omogućavajući posjetiteljima da tempom koji im odgovara istražuju i uče o mjestima koja posjećuju, a može biti posebno koristan u muzejima, povijesnim lokalitetima, parkovima prirode i drugim mjestima koja čuvaju bogatu baštinu.

“U konačnici, Audio Guide je moćno pomagalo koje može promijeniti način na koji doživljavamo i učimo o svijetu oko nas. Ono ne samo da oživljava sadržaje, već i pomaže u očuvanju i promidžbi kulturne i prirodne baštine za buduće naraštaje. Ulaganje u kvalitetne digitalne audio vodiče ulaganje je u obrazovanje, turizam i kulturu, koja ima potencijal donijeti neprocjenjive koristi i pojedincima i zajednicama širom svijeta”, smatra Štefančić.

Uz navedeno, napravili su i Maic, operativni sustav koji hotelijerima učinkovito pojednostavljuje svakodnevne operacije. Kroz automatizaciju i optimizaciju komunikacije, Maic omogućava hotelijerima da prevladaju jezične prepreke i poboljšaju koordinaciju među osobljem. Sustav je dizajniran da bude intuitivan i pristupačan, omogućavajući korisnicima da komuniciraju učinkovito, bez obzira na jezične razlike. Njegovim uvođenjem hoteli mogu očekivati smanjenje operativnih troškova, olakšavanje pritiska na recepcijsko i uslužno osoblje, kao i povećanje produktivnosti. Maic stvara “domino efekt” u kojem jedna pozitivna promjena vodi k nizu drugih poboljšanja u hotelskom poslovanju.

Štefančić se za *Financije.hr* prisjetio i kako se rodila zamisao o stvaranju takvih rješenja.

“U svojim poslovnim aktivnostima u segmentima prodaje prema turističkom sektoru, došli smo do spoznaje da je u svijetu ‘gostoprимства’ jedno sigurno: gosti uvijek imaju pitanja. Bez obzira na kategoriju smještaja, od sjajnih hotela do skromnih hostela, pitanja koja gosti postavljaju na recepciji su uvijek ista. Ta pitanja sežu od osnovnih informacija o smještajnom objektu do preporuka za restorane i znamenitosti u blizini. Na osnovi toga nastalo je digitalno rješenje Guide for You, za čiju je izradu zaslužan i odgovoran Mario Levanić iz tvrtke Informatika Fortuno. To je bila jedina IT tvrtka koja je razumjela i vidjela potencijal u navedenom digitalnom rješenju. U konačnici, razumijevanje i predviđanje pitanja ne samo da poboljšava iskustvo gostiju, već pomaže i smještajnim objektima da se istaknu u konkurentnom okruženju.

rentnom okruženju. Pružanjem jasnih, točnih i lako dostupnih informacija hoteli mogu izgraditi povjerenje i redovitost kod svojih gostiju, što je ključno za dugoročni uspjeh u industriji gostoprимства.”

Digitalizacija i modernizacija komunikacije između građana i mjesne uprave postaje sve važnija u današnjem društvu. Jedan od primjera kako tehnologija može poboljšati tu interakciju je i My place Info, mobilna aplikacija iste tvrtke koja omogućava građanima da jednostavno i transparentno komuniciraju sa svojom lokalnom upravom.

“Ona pruža platformu na kojoj građani mogu brzo slati upite ili žalbe lokalnoj upravi, koristeći samo nekoliko klikova na svojem pametnom telefonu. To omogućava lokalnoj upravi da učinkovito odgovori na upite građana, često unutar 48 sati. Također, aplikacija služi kao sredstvo za obavješćivanje javnosti o nepredviđenim i izvanrednim stanjima, kao što su prekid usluga ili važne servisne informacije. Jedan od ključnih aspekata aplikacije My place Info je njezina sposobnost da omogućiti dvosmjernu komunikaciju. To znači da građani ne samo da mogu postavljati pitanja i iznositi svoje probleme, već mogu i dobiti povratne informacije i odgovore, što doprinosi većoj transparentnosti i povjerenju između njih i lokalne uprave”, kaže Štefančić za *Financije.hr*, i dodaje kako aplikacija može poslužiti i kao pomagalo za prijavu lokalnih problema, poput ilegalnih deponija smeća, kad građani mogu koristiti mobilnu verziju aplikacije za slanje fotografija i dojave lokacija, što mjesnoj upravi olakšava brzo reagiranje i rješavanje problema.

Samo sunce i more već dugo nisu do-

voljni turistima, već je u svim segmentima — od rezervacije stola u restoranu do razgledavanja kulturnih znamenitosti — potrebno kreirati doživljaje. Upravo time bavi se Authland, platforma koja turistima pruža digitalni doživljaj lokalnih iskustava.

“Ideja o Authlandu je ‘začeta’ još u studentskim danima, kad je nastao moj diplomski rad na temu rješavanja problema sezonalnosti u Zadru i Zadarskoj županiji. To je problem koji me muči još od tada: Zašto ne iskoristavamo prirodnu resursnu osnovu te upravljanjem i marketiranjem utječemo na razvoj destinacije i potražnju za njom? Kao i gotovo svaki startup, tako je i Authland krenuo rješavati taj problem — u ovom slučaju željom da se okrupni autentična ponuda tura, aktivnosti i doživljaja destinacije, i digitalnim načinom kvalitetno distribuira prema gostima koji dolaze ili namjeravaju doći u Hrvatsku. Usmjerenje je pritom uvijek na ljudima, proizvodima njihovih ruku i prirodi, temeljnom trojcu turizma svakog odredišta. Plan je bio da se zatim skalira model na druga tržišta, to jest države”, prisjeća se generalni direktor zadarske tvrtke Authland Josip Zurak.

Na platformi se mogu pronaći doživljaji od obilaska kulturnih znamenitosti gradova, vinskih degustacija, degustacija ulja i likera, potpunih menija s pekom u glavnoj ulozi, *quad* tura po Velebitu, brodskih izleta po cijeloj Dalmaciji, avantura kajakov različitih vrsta u Dalmaciji i Istri, do penjanja po stijenama, slikanja na degustacijama vina, vožnji tuk-tuk vozilima i mnogih drugih.

“Gost koji dolazi k nama može odabrati među stotinama takvih usluga, dobiti uvid

DIGITAL: VODIČ U DŽEPU

u sve pojedinosti i opise (za koje se uvijek trudimo da budu visokokvalitetni i informativni) te rezervirati i platiti digitalnim putem. Nakon unosa svih podataka i kartičnog plaćanja, pružatelj usluge SMS-om i mailom dobiva obavijest te u nekoliko klikova ulazi u vlastito sučelje na kojem pregledava rezervaciju i odobrava je. Nakon toga se novac procesuirao s računa gosta te jednoj i drugoj strani stižu sve potrebne informacije o rezervaciji i doživljaju koji je rezerviran. Na taj način gosti svu daljnju komunikaciju mogu preuzeti izravno na sebe", dodaje Zurak.

Najveće zanimanje bilježe u kategorijama kao što su *outdoor* aktivnosti (penjanje, *quad* ture i slično), lokalne ture i izleti, degustacije vina i vinske, odnosno brodske ture. Što se tiče destinacija, i dalje prevladava potražnja za uslugama u Zadarskoj županiji, zatim Splitsko-dalmatinskoj i Istri koja ipak prednjači u raznovrsnosti, ali sadrži i ustaljenu paradigmu turizma kao holističkog iskustva i destinacije u kojoj su umreženi različiti sudionici.

Authland trenutno pokriva Zadarsku, Splitsko-dalmatinsku, Šibensko-kninsku i Dubrovačko-neretvansku županiju, kao i Istru, dio Kvarnera (Krk i Rijeka), pa čak i Slavoniju te Zagorje. U 2026. godini namjeravaju širiti poslovanje izvan Hrvatske, a zasad ciljaju mediteranski i Alpe-Adria krug zemalja — Austriju, Italiju, Sloveniju, Crnu Goru, što su tržišta koja još imaju prostora za rast i razvoj i/ili imaju zna-

čajne volumene potražnje za turističkim uslugama. Razmatraju i model franšiziranja ili lokalnih partnera koji dobro poznaju lokalnu ponudu.

Authland ima i široku mrežu suradnika u rasponu od malih proizvođača do velikih hotelskih lanaca.

"Posebno smo ponosni na činjenicu da digitaliziramo i na potpuno novi i drukčiji način, šireći distributivnu mrežu, postavljamo na tržište male proizvođače, male agencije i ugostitelje poput vinarija, agroturizama, proizvođača maslinovog ulja, objekata s ponudom lokalnih vina i likera, avanturističkih vodiča, vlasnika brodica i drugih. Pritom razvijamo njihov prezentacijski i prodajni potencijal te utječemo i na način na koji nas percipiraju turisti koji dolaze u Hrvatsku. Osim toga, u ponudi svakako ima i većih proizvođača, poput sirana ili turističkih agencija s većom širinom ponude. Cilj nam je postati platforma s najviše turističkih doživljaja u Hrvatskoj, pa čak i širiti definiciju doživljaja i usluga — nudeći i neke usluge poput spa tretmana, doživljaja u lokalnoj brijunici i slično. Kad je riječ o velikim hotelskim lancima, to je tržište na koje se trenutno širimo kroz naš proizvod Authland Connect", rekao je Josip Zurak.

Authland Connect je njihova nova aplikacija, produžetak platforme Authland, na kojoj broje gotovo tri stotine doživljaja. Postojeću ponudu Authland Connect koristi kako bi omogućio hotelima, kam-

povima, resortima, agencijama za najam smještaja i ostalim subjektima koji se bave najmom da prodaju ture i aktivnosti svojim gostima kroz personaliziranu platformu koju mogu distribuirati kroz e-mail kampanje, letke, digitalne ekrane, mobilne aplikacije i druge kanale koje imaju na raspolaganju.

Na taj način ne samo da kreiraju dodatnu vrijednost za svakog gosta, već zarađuju proviziju od svake prodaje dodatne usluge, kreiraju jači brand i lojalnost te rasterećuju svoje prodajno, recepcijsko i *support* osoblje.

"Uz to, na dlanu imaju analitiku o svim prodajama koju im pružamo, a uz nju mogu lakše i bolje donositi odluke o prodaji i razvoju korisničkog iskustva u svojem biznisu. Dakle, oni se u nekoliko klikova registriraju, odabiru između tri stotine usluga koje žele ponuditi gostima, personaliziraju izgled prezentacijske stranice tih usluga svojim bojama, s logotipom i fontom, i spremni su gostima nuditi nove usluge, a da se ne moraju svaki put informirati, *googlati*, zvati telefonom... Time dobivamo potpuno novu stvarnost za vlasnike, management i osoblje smještajnih objekata, i naravno same goste. Jer turizam se ipak zasniva na kvaliteti doživljaja destinacije, i mi tu uskačemo kako bismo povezali sve uključene strane te bili ta karika koja nedostaje", za kraj je naglasio generalni direktor Authlanda.

VEDRAN HARČA

Smart d.o.o.

Ulica Ivana Mažuranića 24
42000 Varaždin

095 863 80 01

info@smartcars.hr
www.smartcars.hr

**Kvalitetna vozila
po narudžbi**

Sigurno i povoljno

TETRAGRAM
PROJEKT

Svetice 19, Zagreb
Tel/fax: 01 236 58 57
Mob: 098 209 236
info@tetragram.hr
www.tetragram.hr

Investicijsko zlato i srebro

FOTO: PIXABAY

AMERIČKI IZVRŠNI DIREKTORI ZARAĐUJU 196 PUTA VIŠE OD SVOJIH ZAPOSLENIKA

Šefovi su uvijek zarađivali više novca od radnika, ali jaz između izvršnih direktora i zaposlenika sve je veći, piše CNN ilustrirajući to rezultatima analize *Equilara* i *The Associated Pressa*. Izvršni direktor srednje razine u S&P 500 lani je bio 196 puta više plaćen od prosječnog zaposlenika, što je porast u odnosu na godinu ranije kad je brojka iznosila 185. Sve veći jaz potaknut je činjenicom da plaća izvršnog direktora — koja je usko povezana s cijenama dionica — raste znatno brže od plaće zaposlenika. Prosječna ukupna naknada za izvršne direktore S&P 500 (uključujući nagrade za dionice) porasla je tako na 16,3 milijuna dolara u spomenutoj godini, što je osjetno povećanje od 12,6 posto, u usporedbi sa samo 0,9 posto u 2022. CNN navodi kako su i radnici zarađivali više, ali sporijim tempom. Prosječni zaposlenik S&P 500 zaradio je 81.467 dolara prošle godine, što je 5,2 posto više nego 2022., stoji u izvješću.

GOOGLE SAVJETUJE LJUDIMA DA "JEDU PO JEDAN KAMEN DNEVNO"

Google je odlučio smanjiti broj odgovora koje je generirala umjetna inteligencija u njihovoj tražilici, nakon što je načinila pogreške zbog kojih su postali predmetom poruge, uključujući prijedlog korisnicima da stave ljepilo u umak za pizzu. *Business Insider* piše kako je Google tijekom svibnja za američke korisnike predstavio AI Overviews, opciju koja postavlja sažetke rezultata pretraživanja generirane umjetnom inteligencijom na vrh stranice. Tijekom posljednjih nekoliko dana korisnici, uključujući stručnjaka za SEO, uočili su puno manje odgovora generiranih AI-jem, pa su posumnjali da ih je tehnološki div spustio na nižu razinu nakon kritika. Dok koristite tražilicu, dodaje *Business Insider*, AI značajku i dalje nije moguće isklju-

čiti. Googleova voditeljica pretraživanja, Liz Reid, potvrdila je u objavi na blogu da se tvrtka odlučila uhvatiti u koštac s nekima od tih problema. Spomenute promjene dolaze nakon što su nedavni primjeri AI-jevih odgovora koji su pošli po zlu, uključujući i lažne fotografije, preplavili internet. Među njima su bili i oni u kojima se tvrdilo da je Barack Obama bio muslimanski predsjednik, da u Africi nema zemalja koje počinju slovom K, te da bi ljudi trebali jesti "barem jedan mali kamen dnevno". Takvi sumanutu odgovori zabavljat će nas još neko vrijeme, barem ako je suditi po intervjuu koji je glavni izvršni direktor Googlea, Sundar Pichai, dao za *The Verge*. Istaknuo je da su te, kako ih je nazvao, "halucinacije" inherentna značajka velikih jezičnih modela umjetne inteligencije (LLM), kao i da je riječ o problemu koji još uvijek nije moguće riješiti. "Još uvijek će biti trenutaka da umjetna inteligencija pogriješi, ali na to ne treba gledati podcjenjivački, jer su koristi puno veće", smatra Pichai. "Napredujemo li? Da, definitivno smo napredovali kad gledamo podatke o točnosti iz godine u godinu. Svi mi to poboljšavamo, ali problem nije riješen", pojasnio je. Google se već ranije našao na meti kritika zbog svoje tražilice, nakon što se veliki broj korisnika požalio da su rezultati njihovih pretraživanja "najobičnije smeće".

VIŠE OD 27.000 PATENATA REGISTRIRANIH U PRVOJ GODINI "JEDINSTVENOG PATENTNOG SUSTAVA"

Tijekom prve uspješne godine primjene jedinstvenog patentnog sustava, Europski patentni ured (EPO) već je registrirao više od 27.000 jedinstvenih патената. To znači da se u prosjeku gotovo svaki četvrti dodijeljen europski patent (23 posto) primjenjuje u svim državama članicama sudionicama. Ta je stopa u stalnom porastu. Stopa apsorpcije doseže gotovo 50 posto među podnositeljima zahtjeva u Danskoj i Poljskoj, te oko 40 posto u Španjolskoj. Većina патената dodjeljuje se za medicinsku tehnologiju (31 posto), niskogradnju (6 posto) i promet (5 posto). Jedinstveni patent, pokrenut u lipnju 2023., ima ključnu ulogu u dovršenju jedinstvenog europskog tržišta патената, i postao je prekretnica za inovacije i konkurentnost EU-a. Sustav olakšava poduzećima zaštitu njihovih inovacija jer pruža jedinstvenu kontaktnu točku za dobivanje i provedbu патената u Europi. Time se poduzećima omogućuje da uštede troškove i smanje papirologiju i administrativno opterećenje. Osnivanje Jedinstvenog suda za patente također smanjuje opterećenje i skuplje sporove povezane s patentima, a istodobno pruža veću pravnu sigurnost.

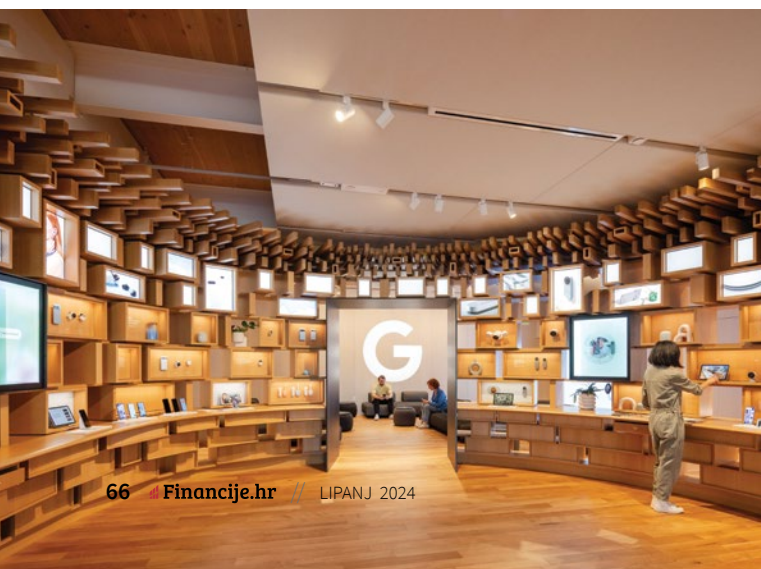

FOTO: GOOGLE

Industrijsko-športska zona bb
40318 Domašinec
t: +385 40 863 863
f: +385 40 863 864

Murska 38
40320 Donji Kraljevec
t: +385 40 655 655
f: +385 40 655 434

Ludbreška 14
42233 Sesvete Ludbreške
t: +385 42 837 299
f: +385 42 837 299

Mali Otok 2B
48317 Mali Otok
t: +385 48 864 120

Kolodvorska ulica 16
31540 Donji Miholjac
t: +385 31 632 236
f: +385 31 632 236
m: +385 99 331 3603

Gaj 107
10340 Vrbovec

vlado@ck.t-com.hr
www.vlado.hr

sušenje i
skladištenje žitarica

zaštita
ratarskih kultura

trgovina ratarskih
kultura (žitarica) i
repromaterijala za
ratarsku proizvodnju

ugovaranje
poljoprivredne
proizvodnje

otkup
poljoprivrednih
proizvoda

ZAŠTITA VODA
ZAŠTITA OD VODA
VODOOPSKRBA
KANALIZACIJSKI SUSTAVI
PROJEKTIRANJE, IZGRADNJA
I ODRŽAVANJE HIDRO
GRAĐEVINSKIH OBJEKATA

Don Frane Bulića 171
21210 Solin

Tel: +385 021 246.200
Fax: +385 021 217.598

vodoprivreda@vodoprivreda-split.hr
www.vodoprivreda-split.hr

KOPRA

MONTAŽA

Kate Puđak 12, 10360 Sesvete
OIB: 16129266300
Email: kopramontaza@gmail.com
www.kopramontaza.com